ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)

ปริญญา

รัฐศาสตร์ | ศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์

สาขา | **คณะ**

เรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

Behavior Affecting Participation in Development Strategic Plan of Songpheenong City Municipality, Songpheenong District, Suphan Buri Province

นามผู้วิจัย นางสาววัญญ์ชิสา แดงลมูล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก .....

(อาจารย์ประสงค์ กัลยาณะธรรม, ค.ด.)

ประธานสาขาวิชา .....

(รองศาสตราจารย์นันทนา เลิศประสบสุข, รป.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

.....

(รองศาสตราจารย์กัญจนา ธีระกุล, D.Agr.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ ..... **เดือน** ..... **พ.ศ.** .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

Behavior Affecting Participation in Development Strategic Plan of Songpheenong City Municipality, Songpheenong District, Suphan Buri Province

โดย

นางสาววัญญ์ชิสา แดงลมูล

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์)
พ.ศ. 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัญญ์ชิสา แดงลมูล 2557: พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (รัฐศาสตร์) สาขารัฐศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อาจารย์ประสงค์ กัลยาณะธรรม, ค.ด. 197 หน้า

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ โดยกลุ่มตัวอย่างคือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป จำนวน 390 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือ แบบสอบถาม ซึ่งหาค่าความเชื่อมั่นได้เท่ากับ .975 และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยมีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการร่วมรับรู้ และด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ตามลำดับ 2) ระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐมีส่วนร่วมมากที่สุด รองลงมาคือพฤติกรรมของประชาชน และพฤติกรรมของผู้นำ ตามลำดับ และ 3) ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

_____ _____ _____/_____/_____

ลายมือชื่อนิสิต ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Wanchisa Deanglamool 2014: Behavior Affecting Participation in Development Strategic Plan of Songpheenong City Municipality, Songpheenong District, Suphan Buri Province. Master of Arts (Political Science), Major Field: Political Science, Faculty of Liberal Arts and Science, Thesis Advisor: Mr. Prasong Kalayanathum, Ph.D. 197 pages.

The purposes of this research were 1) to study people's participation in development on strategic plan of Songpheenong city municipality, Songpheenong district, Suphanburi province. 2) to study behavior participation in development on strategic plan of Songpheenong city municipality, Songpheenong district, Suphanburi province. 3) to study who's behavior that affect to development participation on strategic plan of Songpheenong city municipality, Songpheenong district, Suphanburi province. The sample in this research was people who had over 18 years old consists of 390 people. The instrument was questionnaires which had 0.975 confidence value. The statistics used to analyze were percentage, mean, t-test and one-way analyses of variance by the level statistical significant at 0.05 was valuable specification.

The result of the research found that 1) the people had participation in development on strategic plan overall in moderately level. The most participation on strategic plan of people was operate and perform participation aspect, secondly was the monitoring and evaluate participation aspect, perceptive participation of people aspect and determine participation aspect, respectively. 2) the behavior participation in development on strategic plan in moderately level. The behavior of officer and personnel of the government were the most participation, secondly was the behavior participation of people and the behavior participation of leadership, respectively and 3) overall opinion of the behavior did not affect to development on strategic plan by the level statistical significant at 0.05

_____ _____ _____ / _____ / _____

Student's signature Thesis Advisor's signature

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้เป็นผลจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำอันทรงคุณค่าจากคณะกรรมการที่ปรึกษาโดยเฉพาะอาจารย์ รศ.น.ท สุมิตร สุวรรณ อาจารย์ดร.ประสงค์ กัลยาณะธรรม และอาจารย์ดร.มนูญ จันทร์สมบูรณ์ ได้ชี้แนวทางในการเขียนวิจัยที่ถูกต้อง ช่วยตรวจสอบและแก้ไขงานวิจัยฉบับนี้อย่างละเอียดเพื่อความสมบูรณ์ของงานวิจัย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาให้กับผู้วิจัย ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ประชาชน สมาชิกสภาเทศบาล คณะผู้บริหาร ข้าราช และพนักงานเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ที่ให้ความร่วมมือ ในการตอบแบบสอบถาม ขอบคุณเพื่อนๆรวมทั้งเจ้าหน้าที่โครงการศิลปศาตร์มหาบัณฑิต(รัฐศาสตร์) ภาคพิเศษ รุ่นที่5 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน และอาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในการทำวิทยานิพนธ์

สุดท้ายนี้ผลประโยชน์ที่เกิดจากการศึกษาวิจัยของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอบมอบให้พ่อแม่ ญาติพี่น้อง ตลอดทั้งครู อาจารย์ ผู้สั่งสอนอบรมทุกท่าน และหากมีสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่บกพร่อง ผู้วิจัยขอน้อมรับไว้

วัญญชิสา แดงลมูล

กรกฎาคม 2557

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย (1)

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (2)

สารบัญตาราง (4)

สารบัญภาพ (7)

บทที่ 1 บทนำ 1

ความสำคัญของปัญหา 2

ปัญหาการวิจัย 2

วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4

ประโยชน์ที่ได้รับ 4

สมมติฐานการวิจัย 5

ขอบเขตของการศึกษา 5

นิยามคำศัพท์ 6

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร 9

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน 9

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม 25

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 28

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 31

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ

ต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา 46

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา 53

ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลเมืองสองพี่น้อง 77

แผนยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น 88

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 95
ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 102
กรอบแนวคิดในการวิจัย 109
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย 110
ประชากรที่ใช้ในการศึกษา 110
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา 110
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 112
การเก็บรวบรวมข้อมูล 116
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 117
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์ 118
ผลการวิจัย 118
ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป 119
ส่วนที่ 2การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัย ด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 123
ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 130
ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 142
ข้อวิจารณ์ 146

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ 159

สรุปผลการวิจัย 159

ข้อเสนอแนะ 164

เอกสารและสิ่งอ้างอิง 168

ภาคผนวก 177

ภาคผนวก ก แบบสอบถาม 178

ภาคผนวก ข ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 192

ประวัติการศึกษาและการทำงาน 197

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรในเขตเทศบาลย้อนหลัง 3 ปี	80
2	อัตรากำลังของเทศบาลเมืองสองพี่น้องแยกตามหน่วยงาน	87
3	การบริหารรายรับ รายจ่ายในงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง 3 ปี	88
4	สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของประชาชน	103
5	สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของผู้นำ	104
6	สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของของข้าราชการและพนักงานของรัฐ	105
7	จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามชุมชน	111
8	ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม	116
9	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป	119
10	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง	123
11	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของประชาชนที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง	124

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
12	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของผู้นำที่ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง	126
13	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง	128
14	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง	130
15	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมือง สองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้	131
16	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมือง สองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	134
17	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	136

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
18	จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผล	140
19	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามระดับพฤติกรรม	142
20	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้ จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ	143
21	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ	144
22	การเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ	145
23	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในภาพรวม	163
24	สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ	164

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของผู้นำกับสถานการณ์ของ Path – Goal Theory	44
2	โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล	86
3	กรอบแนวคิด	109

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 1

บทนำ

นับแต่ได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 เป็นต้นมา บทบาทอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ซึ่งได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดกรอบความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนและความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงินและการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้บัญญัติให้มีองค์กรรับผิดชอบในการจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ คณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และกำหนดหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ท้องถิ่นที่เพิ่มขึ้น และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 ได้กำหนดรูปแบบการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นที่มีความเป็นอิสระขึ้นมา (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. 2540 : 1) ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคหลังรัฐธรรมนูญฉบับประชาชนประกาศใช้ จึงมีบทบาทอำนาจหน้าที่อย่างกว้างขวาง โดยไม่เพียงจะมีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะพื้นฐานแก่ประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นแต่ยังมีบทบาท หน้าที่เพิ่มขึ้นรวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิต และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่นด้วย และเป็นองค์กรที่เปิดให้ประชาชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารและการตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 30(4) และแผนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 52 กำหนดให้รัฐต้องจัดสรรงบประมาณ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในสัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 20 ของรายได้ของรัฐทั้งหมดภายในปี 2544 และไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 ของรายได้ของรัฐทั้งหมดภายในปี 2549 จึงมีความจำเป็นในการใช้ทรัพยากร ทั้งที่ท้องถิ่นจัดเก็บเองและรายได้ที่รัฐบาลจัดสรรที่มีอยู่จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีความโปร่งใสมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำคัญของปัญหา

จากการกระจายอำนาจการบริหารงานของรัฐไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังกล่าว ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนและกระบวนการในการถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณและอัตรากำลังของราชการทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ไปให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) และองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) โดยกำหนดระยะเวลาและเงื่อนไขไว้อย่างชัดเจนนั้น ซึ่งหากเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ จะเห็นว่าในอนาคต องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะได้รับการจัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่สูงขึ้น มีอัตรากำลังมากขึ้น รวมทั้งภารกิจและหน้าที่รับผิดชอบย่อมมากขึ้นตามด้วย จากผลของการเปลี่ยนแปลงนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งต้องถือเป็นภารกิจที่สำคัญและจำเป็น เพื่อรองรับมาตรการในการถ่ายโอนภารกิจ งบประมาณ อัตรากำลัง จากส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้

นอกจากนั้น รัฐบาลยังมีนโยบายสนับสนุนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการด้านสาธารณะของรัฐ ดังจะเห็นได้จากมีการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ กฎหมาย ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของรัฐ เป็นต้นว่าการแก้ไขระเบียบการจัดทำแผนพัฒนาประจำปี พ.ศ. 2547 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ด่วนมาก ที่มท. 0810.2/ว57 ลงวันที่ 18 พฤศจิกายน 2545 (กรมส่งเสริมการปกครอง. 2545 : คำสั่ง) เรื่องกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี พ.ศ. 2547 ข้อ 1.3 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) คำนึงถึงหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ตั้งแต่การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทบทวนวิสัยทัศน์หรือแผนพัฒนา 3 ปี การสอบถามปัญหาความต้องการจากประชาชน การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ศักยภาพของท้องถิ่น การจัดลำดับความสำคัญของประเด็นหลักการพัฒนา การกำหนดแนวทางการพัฒนา การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน รวมทั้งการสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น การหาแนวทางแก้ไข การตัดสินใจเลือกแนวทาง การวางแผนการแก้ไขปัญหา รวมทั้งการร่วมปฏิบัติตามแผนยุทธศาสตร์ ตลอดจนการประเมินผลจากการดำเนินงานที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว การมีส่วนร่วมดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประชาชนได้รับการลงมือกระทำเอง เป็นการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงและทำให้ทราบถึงวิธีการที่จะจัดการถึงปัญหาของตนเองและชุมชนได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนได้รับประโยชน์จากการเข้าร่วมในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ โดยคิดเป็น ทำเป็น และมีความรู้สึกมีส่วนร่วมในโครงการต่างๆ อย่างแท้จริง อันจะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีทิศทางของการพัฒนาในแนวทางเดียวกันอย่างชัดเจน

เทศบาลเมืองสองพี่น้องเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง โดยยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลตามพระราชกฤษฎีกา โดยจัดตั้งเป็นเทศบาลตำบลเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2478 และเปลี่ยนฐานะเป็นเทศบาลเมืองสองพี่น้อง เมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2551 มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นโดยการให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง จากเหตุผลและความสำคัญของการมีส่วนร่วมดังกล่าว เป็นการที่จะทำให้ปัญหาการพัฒนาท้องถิ่นนั้นๆ ลดลง คือต้องใช้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเสนอความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการต่างๆ ที่ชุมชนในท้องถิ่นนั้นๆ ต้องการอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง และต้องการทราบว่าพฤติกรรมของผู้ใดบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง เพื่อจะนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางการพัฒนากระบวนการ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ก่อให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนได้มีการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญที่มุ่งศึกษาถึงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในประเด็นต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ในเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

3. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อให้ทราบถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของประชาชน พฤติกรรมของผู้นำ และพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริม และสนับสนุนให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาหรือการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นต่อไปอย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของประชาชน

สมมติฐานที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของผู้นำ

สมมติฐานที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกการศึกษาพฤติกรรมออกเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1.1 พฤติกรรมของประชาชน

1.2 พฤติกรรมของผู้นำ

1.3 พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี 4 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการร่วมรับรู้

1.2 ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน

1.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนสำมะโนครัวประชากรในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีประชากรทั้งสิ้นจำนวน 15,600 คน เป็นชายจำนวน 7,748 คน เป็นหญิงจำนวน 7,852 คน โดยมีกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 390 คน (ข้อมูลประชากรในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2553)

นิยามศัพท์

ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงกำหนดนิยามศัพท์ไว้ดังนี้

1. เทศบาลเมือง หมายถึง เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

2. ประชาชน หมายถึง ราษฎรที่มีที่มีอายุสิบแปดปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ตามทะเบียนราษฎร ช่วงปี 2553

3. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา 4 ด้าน ดังนี้ (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2545 57-62)

3.1 ด้านการร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชน เมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนหรือให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.2 ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ หมายถึง การร่วมแสดงความคิดเห็น เมื่อประชาชนได้ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐแล้ว ประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็นและความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น การร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม

3.3 ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือ ร่วมปฏิบัติงานเอง

3.4 ด้านการติดตามและประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่

4. ชุมชน หมายถึง การแบ่งประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้องออกเป็นกลุ่มย่อยตามเขตที่ตั้งของบ้านเรือนประชาชน ซึ่งประกอบด้วย คณะกรรมการชุมชน และสมาชิกของชุมชนโดยเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีกลุ่มชุมชนที่รับผิดชอบ 19 ชุมชน ได้แก่ (1) ชุมชนอำเภอเก่า (2) ชุมชนนายจาง (3) ชุมชนสองพี่น้อง (4) ชุมชนสะพานโค้ง (5) ชุมชนบางใหญ่ (6) ชุมชนไผ่หมู่ (7) ชุมชนบางลี่ (8) ชุมชนโพธิ์อ้น (9) ชุมชนร่วมพัฒนา 10) ชุมชนคลองมะดัน (11) ชุมชนรางโตนด (12) ชุมชนศรีสำราญ (13) ชุมชนลาดเข็มทอง (14) ชุมชนบางลี่เล็ก (15) ชุมชนตลาดบางลี่ (16) ชุมชนหน้าอำเภอ (17) ชุมชนรางภายี (18) ชุมชนประชาร่วมใจ (19) ชุมชนปฐมตวงทอง

5. ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานั้น ซึ่งผู้วิจัยจึงจำแนกการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มบุคคลเหล่านี้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

5.1 พฤติกรรมของประชาชน หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนและนำไปสู่พฤติกรรมร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ การเกิดกระบวนการรับรู้ และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5.2 พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง ผู้นำจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่คอยให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนและผลักดันให้โครงการต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนอย่างยุติธรรม ตอบสนองความต้องการของประชนชน ให้ชุมชนตระหนักคล้อยตามและจูงใจให้ประชาชนทำงานหรือเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและมีคุณภาพ

5.3 พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ หมายถึง พฤติกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

6. การพัฒนา หมายถึง การปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และส่งเสริมให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครอบคลุมรวมตั้งแต่สาธารณูปโภค สาธารณูปการ และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

7. แผนยุทธศาสตร์ หมายถึง แนวทางการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง เพื่อบรรลุตามจุดหมายในการพัฒนาที่ได้กำหนดไว้ ตามประเด็นการพัฒนาของเขตเทศบาลสรุปขอบข่ายและปริมาณของปัญหาและความต้องการของประชาชน 5 ด้าน ดังนี้

7.1 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

7.2 ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

7.3 ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

7.4 ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

7.5 ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน
2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม
   2.1 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
   2.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
   2.3 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา
3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา
4. ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลเมืองสองพี่น้อง
5. แผนยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นคำที่เกิดและอยู่เคียงคู่กับการปกครองระบอบประชาธิปไตยเนื่องจากระบบการปกครองนี้ถือว่าอำนาจอธิปไตยซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศนั้นมาจากประชาชน ดังนั้นการมีส่วนร่วมจึงนำมาใช้ในการบริหารงานแบบประชาธิปไตย และเป็นองค์ประกอบอย่างหนึ่งของหลักธรรมภิบาล ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน

Erwin (1976: 138) ได้ให้แนวคิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการพัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญของประชาชนร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527: 183-185) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องทั้งด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลในสถานการณ์กลุ่ม ให้มี่ความสามัคคีซึ่งผลของการเกี่ยวข้องจะเป็นเหตุให้เข้าใจและการกระทำเพื่อบรรลุถึงจุดมุ่งหมายของกลุ่ม โดยอธิบายว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เท่ากับ ความร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) + การประสานงาน (Coordinarion) + ความรับผิดชอบ (Responsibility) ทั้งนี้ ความร่วมมือร่วมใจ (Cooperation) หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของบุคคลในด้านการประสานงาน(Coordinarion) หมายถึง ห้วงเวลาและลำดับเหตุการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการกระทำกิจกรรม และความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ประชาชนในชุมชนมีความรัก และสามัคคีไม่ขัดแย้งกัน ความรู้สึกผูกพันในการทำงานและในการให้ความเชื่อถือไว้วางใจได้

ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2540: 45) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้น ครอบคลุมตั้งแต่เริ่มต้นของการวางแผน ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติตามแผนและการประเมิน นั่นหมายความว่า การวางโครงการใด ๆ ก็ตามจะเริ่มต้นด้วยการปรึกษาหารือร่วมกันเพื่อวิเคราะห์หรือชี้ชัดตัวปัญหาให้ได้และประชาชนจะต้องมาร่วมกัน เพื่อวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหาที่พวกเขาเห็นว่าเป็นไปได้ไปจนถึงการลงมือปฏิบัติการและการประเมินผล

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2541: 32 -34) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง การที่จะสามารถทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเพื่อแก้ไขปัญหาได้รับการยอมรับจากชุมชน/ เพื่อนบ้าน และนำมาซึ่งสภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้นได้นั้น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงต้องยอมรับปรัชญาพัฒนาชุมชนที่ว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเป็นสุขได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรม มีความเป็นประชาธิปไตย และเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของชุมชน ขณะเดียวกันต้องยอมรับความบริสุทธิ์ใจด้วยว่ามนุษย์นั้นสามารถพัฒนาได้ถ้ามีโอกาสและได้รับการชี้แนะอย่างถูกต้อง

สกล สกลเดช (2542: 11-13) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่า หมายถึง การเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยประการใด ๆ ของประชาชนในการร่วมรู้เห็น ตัดสินใจ ควบคุม ดูแล ตลอดจนการตรวจสอบให้การกระทำนั้นๆ เกิดความถูกต้อง สุจริต และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 29) ให้ความหมายของกิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกิจกรรมของผู้คนที่หันหน้าเข้าหากันเพื่อเผชิญกับปัญหา หรือแรงกดดันจากสังคมภายนอก หรือจากความตั้งใจในความปรารถนาร่วมกันของคนในสังคม (community by design) ว่าต้องการให้ชุมชนของตนเป็นเช่นไร การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมการได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ โดยดำเนินอยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รู้จักใจกว้างยอมรับความแตกต่าง และความหลากหลาย

พัชรี สิโรรส (2546: 2-2) กล่าวไว้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย

จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้น อาจกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า

การมีส่วนร่วม = ความร่วมมือร่วมใจ + การประสานงาน + ความรับผิดชอบ

ความร่วมมือร่วมใจ หมายถึง ความตั้งใจของบุคคลที่จะมาทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การประสานงาน หมายถึง ห้วงเวลา และลำดับการณ์ที่มีประสิทธิภาพในการทำกิจกรรมหรือการงาน

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกผูกพันในการทำงาน และในการทำให้เชื่อถือไว้วางใจ

จากความหมายของการมีส่วนร่วมที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนรับรู้ ร่วมคิดตัดสินใจ ในการกำหนดนโยบาย หรือเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกต่างๆ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับวิถีและวัฒนธรรมของชุมชน ตั้งแต่เริ่มกำหนดวัตถุประสงค์ กำหนดแผนงานโครงการ ร่วมปฏิบัติตามแผนงานโครงการ ร่วมรับผลประโยชน์จากแผนงาน และร่วมติดตามและประเมินผลแผนงานโครงการ โดยการมีส่วนร่วมต้องเป็นไปในรูปผู้รับการพัฒนาเข้ามามีส่วนกระทำให้เกิดการพัฒนาไม่ใช่เป็นผู้รับการพัฒนาต่อไป

ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

อคิน รพีพัฒน์ (2527: 107-111) ได้สรุปทฤษฎีที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมมี 5 ทฤษฎี ไว้ดังนี้

1. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion)

Maslow กล่าวว่า การเกลี้ยกล่อม หมายถึง การใช้คำพูดหรือการเขียน เพื่อมุ่งให้เกิดความเชื่อถือและการกระทำ ซึ่งการเกลี้ยกล่อมมีประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานและถ้าจะให้เกิดผลดีผู้เกลี้ยกล่อมจะต้องมีศิลปะในการสร้างความสนใจในเรื่องที่จะเกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะในเรื่องความต้องการของคนตามหลักทฤษฎีของ Maslow ที่เรียกว่าสำดับขั้นความต้องการ (hierarchy of needs) คือ ความต้องการของคนจะเป็นไปตามสำดับจากน้อยไปมาก มีทั้งหมด 5 ระดับ ดังนี้

1.1 ความต้องการทางด้านสรีระวิทยา (physiological needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ (survival need) ได้แก่ ความต้องการทางด้านอาหาร ยา เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค และความต้องการทางเพศ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2 ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยของชีวิต (safety and security needs) ได้แก่ ความต้องการที่อยู่อาศัยอย่างมีความปลอดภัยจากการถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกขโมยทรัพย์สิน หรือความมั่นคงในการทำงานและการมีชีวิตอยู่อย่างมั่นคงในสังคม

1.3 ความต้องการทางด้านสังคม (social needs) ได้แก่ ความต้องการความรัก ความต้องการที่จะให้สังคมยอมรับว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

1.4 ความต้องการที่จะมีเกียรติยศชื่อเสียง (self-esteem needs) ได้แก่ ความภาคภูมิใจ ความต้องการดีเด่นในเรื่องหนึ่งที่จะให้ได้รับการยกย่องจากบุคคลอื่น ความต้องการด้านนี้เป็นความต้องการระดับสูงที่เกี่ยวกับความมั่นใจในตัวเองในเรื่องความสามารถ และความสำคัญของบุคคล

1.5 ความต้องการความสำเร็จแห่งตน (self-actualization needs) เป็นความต้องการในระบบสูงสุด ที่อยากจะให้เกิดความสำเร็จในทุกสิ่งทุกอย่างตามความนึกคิดของตนเอง เพื่อจะพัฒนาตนเองให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้ ความต้องการนี้จึงเป็นความต้องการพิเศษของบุคคลที่จะพยายามผลักดันชีวิตของตนเองให้เป็นแนวทางที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale)

คนเรามีความต้องการทางกายและใจถ้าคนมีขวัญดีพอ ผลของการทำงานจะสูง ตามไปด้วย แต่ถ้าขวัญไม่ดีผลงานก็ต่ำไปด้วย ทั้งนี้เนื่องจากว่าขวัญเป็นสถานการณ์ทางจิตใจที่แสดงออกในรูปพฤติกรรมต่าง ๆ นั่นเอง การจะสร้างขวัญให้ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การไม่เอารัดเอาเปรียบ การให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น เป็นต้น และเมื่อใดก็ตามถ้าคนทำงานมีขวัญดีจะเกิดสำนึกในความรับผิดชอบ อันจะเกิดผลดีแก่หน่วยงานทั้งในส่วนที่เป็นขวัญส่วนบุคคล และขวัญของกลุ่ม ดังนั้น จะเป็นไปได้ว่าขวัญของคนเราโดยเฉพาะคนมีขวัญที่ดีย่อมเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ได้เช่นกัน

3. ทฤษฎีสร้างความรู้สึกชาตินิยม (Nationalism)

ปัจจัยประการหนึ่งที่นำสู่การมีส่วนร่วมคือ การสร้างความรู้สึกชาตินิยมให้เกิดขึ้น หมายถึง ความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองที่จะอุทิศหรือ เน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ส่วนรวมของชาติ มีความพอใจในชาติของตัวเอง พอใจเกียรติภูมิ จงรักภักดี ผูกพันต่อท้องถิ่น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership)

การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจให้ประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกัน ทั้งนี้เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการร่วมกลุ่มคน จูงใจไปยังเป้าประสงค์ โดยทั่วไปแล้วผู้นำอาจจะมีทั้งผู้นำที่ดีเรียกว่า ผู้นำปฏิฐาน (positive leader) ผู้นำพลวัต คือ เคลื่อนไหวทำงานอยู่เสมอ (dynamic leader) และผู้นำไม่มีกิจ ไม่มีผลงานสร้างสรรค์ ที่เรียกว่า ผู้นำนิเสธ (negative leader) ผลของการให้ทฤษฎีการสร้างผู้นำ จึงทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญกำลังใจ งานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และร่วมรับผิดชอบ ดังนั้น การสร้างผู้นำที่ดี ย่อมจะนำไปสู่ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดีนั่นเอง

5. ทฤษฎีการใช้วิธีและระบบทางการบริหาร (Administration and Method)

การใช้ระบบบริหารในการระดมความร่วมมือเป็นวิธีหนึ่งที่ง่ายเพราะใช้กฎหมาย ระเบียบ แบบแผน เป็นเครื่องมือในการดำเนินการ แต่อย่างใดก็ตามผลของความร่วมมือยังไม่มีระบบใดดีที่สุดในเรื่องการใช้บริหาร เพราะธรรมชาติของคน ถ้าทำงานตามความสมัครใจอย่างตั้งใจไม่มีใครบังคับก็จะทำงานด้วยความรัก แต่ถ้าไม่ควบคุมเลยก็ไม่เป็นไปตามนโยบายและความจำเป็นของรัฐ เพราะการใช้ระบบบริหารเป็นการให้ปฏิบัติตามนโยบายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายเพิ่มความคาดหวังผลประโยชน์

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532: 276-277) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมหรือการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน (Participate Management) หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติการมีส่วนร่วมและช่วยสร้างพลังจิตให้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการยินยอมปฏิบัติตามคำสั่ง การมีส่วนร่วมจะช่วยกระตุ้นให้บุคคลนั้นสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่ม ตลอดจนวัตถุประสงค์รวมขององค์กรการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) ของประชาชนเป็นเรื่องที่น่าสนใจมากในประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายนั้น ปัญหาเรื่องการมีส่วนร่วมก็เป็นปัญหาใหม่ปัญหาหนึ่งที่ผู้นำประเทศที่กำลังกลายเป็นสิ่งสำคัญและปฏิเสธได้ยาก แต่โดยทั่วไปแล้วมักมีคนนึกถึงการมีส่วนร่วมทางการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมือง ว่าจะมีได้ก็ในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงแล้วในสังคมที่มีการปกครองในระบอบเผด็จการก็อาจมีช่องทางเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองบ้างเหมือนกันและในสังคมที่ทันสมัย และมีรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตะวันตกนั้น ก็มิได้หมายความว่าประชาชนทั้งหมด จะต้องเป็นพวกที่อยากมีส่วนร่วมในทางการเมืองมาก ๆ และโดยธรรมชาติทั่วไปปรากฏว่าประชาชนเป็นจำนวนไม่น้อยที่พอใจจะเป็นผู้ดูทางการเมืองมากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในด้านแสดงความคิดเห็นการแสดงและรับฟังความคิดเห็นจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การนั้น

1. ช่วยให้เกิดการยอมรับในเป้าหมาย การมีส่วนร่วมในการยินยอมปฏิบัติด้วยความเต็มใจ ซึ่งมีผลทางใจ ให้เกิดการยอมรับสนับสนุน และการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

2. ช่วยให้เกิดความสำนึกในหน้าที่ความรับผิดชอบ เมื่อคนรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มก็จะพยายามจะให้ความร่วมมือ ร่วมใจ และร่วมรับผิดชอบในกฎเกณฑ์ และสิ่งที่กลุ่มร่วมกันสร้างสรรค์ขึ้นอย่างเต็มที่

สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532: 276-277) ได้สรุปความสำคัญของการมีส่วนร่วม ดังนี้ การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถสร้างการยอมรับคุณค่าของสังคมและวัฒนธรรมภายในชุมชนได้ และบางครั้งสามารถเปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานของชุมชนที่ไม่พึงปรารถนาได้อีกด้วย

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นวิธีการที่สามารถสร้างประสบการณ์ต่างๆ ให้กับประชาชนได้เรียนรู้ และนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นการระดมเอาพลังความคิด พลังกาย พลังใจ และทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชนออกมาใช้ประโยชน์ต่อชุมชน

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีการกระจายอำนาจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. การมีส่วนร่วมของชุมชนสอดคล้องกับปรัชญาทางสังคมและการเมือง (Social political philosophy) ที่ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนา วางแผนดำเนินการและประเมินผล

5. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนา ซึ่งการพัฒนาใดๆ ก็ตามถ้าขาดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมแล้ว กิจกรรมหรือโครงการนั้นๆ ก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและจะประสบความล้มเหลวในที่สุด

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 (2550: 28) หมวด 5 แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา 87 กำหนดให้รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น

4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมืองและจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กระบวนการหรือขั้นตอนของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในกระบวนการเกิดการพัฒนา ผู้ที่เป็นปัจจัยหลักที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาได้ คือ ประชาชน หากประชาชนไม่ให้ความสนใจรับรู้หรือก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนานั้นก็ถือได้ว่าการพัฒนานั้นไม่ประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง

Cohen & Uphoff (1980: 213-218) ได้แบ่งชนิดของการมีส่วนร่วมเป็น 4 ชนิด คือ

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision-Making) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

2. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุนด้านทรัพยากร การบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

3. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์(Benefit) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัตถุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือผลประโยชน์ส่วนบุคคล

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง (2523: 272-273) ได้สรุปขั้นตอนของการมีส่วนร่วมไว้เป็น 4 ขั้นตอน คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม
3. การมีส่วนร่วมในการลงทุนและปฏิบัติ
4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงาน

อคิน รพีพัฒน์ และคนอื่นๆ (2527 : 150-153) ได้เสนอขั้นตอนการมีส่วนร่วมจากประสบการณ์ภาคสนามในประเทศไทยว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงนั้นน่าจะมีอยู่ 4 ขั้นตอน คือ มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นส่วนแรกที่สำคัญที่สุดเพราะถ้าชาวบ้านยังไม่สามารถเข้าใจปัญหาและการค้นหาสาเหตุของปัญหาด้วยตัวของเขาเองได้ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ตามมาก็ไร้ประโยชน์เพราะจะขาดความเข้าใจและมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ ชาวบ้านเป็นผู้อยู่กับปัญหาและรู้ปัญหาตนองดีที่สุด แต่อาจมองปัญหาไม่เด่นชัด เจ้าหน้าที่หรือพนักงานจึงเสมือนกระจกเงาผู้คอยสะท้อนภาพให้ชุมชนมองเห็นและวิเคราะห์ปัญหาได้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรม การวางแผนการดำเนินกิจกรรมเป็นขั้นตอนที่ขาดไม่ได้ หากเจ้าหน้าที่หรือนักพัฒนาต้องการผลงานการพัฒนาให้เสร็จสิ้นโดยฉับไว ก็จะดำเนินการวางแผนด้วยตนเอง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผน จะช่วยให้ชุมชนเข้าจัปญหาพัฒนาประสบการณ์ของตนเองและสามารถวางแผนได้ด้วยตนเองในที่สุด

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการลงทุนและการปฏิบัติงาน ชุมชนมีทรัพยากรที่สามารถลงทุนและปฏิบัติงานได้เพราะจากประสบการณ์การทำงานในชนบท อย่างน้อยก็มีแรงงานของตนเองเป็นขั้นต่ำสุดที่เข้าร่วมได้และในหลายๆ แห่งก็สามารถที่จะร่วมลงทุนในกิจกรรมหลายๆ ประเภทได้ การร่วมลงทุนและปฏิบัติงานจะทำให้ชุมชนรู้จักคิดต้นทุนให้กับตนเองในการดำเนินงานและกิจกรรมและระมัดระวังรักษากิจกรรมที่ทำขึ้นเพราะจะมีความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ ซึ่งต่างไปจากสภาพที่การลงทุนและการปฏิบัติงานทั้งหมดมาจากปัจจัยภายนอก จะมีอะไรเสียหายก็ไม่ต้องเดือดร้อนมากนัก และการบำรุงรักษาก็จะไม่เกิดขึ้นเพราะรู้สึกว่าไม่ใช่ของชุมชน นอกจากนั้นการร่วมปฏิบัติงานด้วยตนเอง ทำให้ได้เรียนรู้การดำเนินกิจกรรมอย่างใกล้ชิด และเมื่อเห็นประโยชน์ก็สามารถดำเนินกิจกรรมชนิดนั้นด้วยตนเองต่อไปด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่สำคัญอย่างยิ่งอีกเหมือนกัน เพราะถ้าหากการติดตามและการประเมินผลขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน แต่เป็นการดำเนินการโดยบุคคลภายนอก ชุมชนก็ไม่สามารถทราบว่างานที่ทำไปนั้นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์อย่างไรหรือไม่ ถึงแม้ว่าอาจจะมีผู้โต้แย้งว่าการประเมินผลที่เที่ยงธรรมที่สุดน่าจะมาจากบุคคลภายนอกที่ไม่ได้ยุ่งเกี่ยวกับกิจกรรมนั้นๆ แต่หากนึกถึงจุดมุ่งหมายมากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นการประเมินแล้วยังแลกเปลี่ยนความรู้ความเข้าใจในกระบวนการประเมินและเป็นการเผยแพร่กิจกรรมออกไปสู่ชุมชนอื่นๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2530 : 61-63) ได้เสนอกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาดังนี้

1. การที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
2. การวางแผนดำเนินกิจกรรม การปฏิบัติงาน
3. การติดตามและประเมินผล

บัญชร แก้วส่อง (2539: 28) ได้จำแนกรูปแบบหรือขั้นตอนการมีส่วนร่วมไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในกระบวนการของการตัดสินใจ ประการแรกสุดที่จะต้องกระทำ คือ การกำหนดความต้องการและการจัดลำดับความสำคัญ ต่อจากนั้นก็เลือกนโยบายและประชากรที่เกี่ยวข้อง การตัดสินใจนี้จะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องที่ต้องดำเนินการไปเรื่อยๆ ตั้งแต่การตัดสินใจในช่วงเริ่มต้น การตัดสินใจในช่วงดำเนินการวางแผน และการตัดสินใจในช่วงการปฏิบัติตามแผนที่วางไว้

ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการนั้น จะได้มาจากคำถามที่ว่าใครทำประโยชน์ให้แก่โครงการใดบ้าง จะทำประโยชน์ได้โดยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือด้านทรัพยากรการบริหารงานและการประสานงานและการขอความช่วยเหลือ

ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ของโครงการนี้ รวมทั้งผลที่เป็นประโยชน์ในทางบวกและผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของโครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อบุคคลในสังคมด้วย

ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้น สิ่งสำคัญที่จะต้องสังเกตก็คือ ความคิด ความชอบ และความคาดหวัง ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลในกลุ่มได้

ปรัชญา ศรีภา (2540 : 34-35) ได้จำแนกระดับความเข้มไว้ 3 ระดับ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ระดับการตัดสินใจ (Decision-making) ในระดับนี้ประชาชนจะเข้ามาร่วมในการวางแผนและจัดการกับกิจรรมการพัฒนาด้วยตนเอง จึงถือว่าการมีส่วนร่วมระดับนี้เป็นการรับผิดชอบด้วยตนเอง

2. ระดับความร่วมมือ (Cooperation) ในระดับนี้ประชาชนจะให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามแผนงานที่ริเริ่มโดยหน่วยงานภายนอกบางครั้งประชาชนจะร่วมเสียสละ เวลา แรงงาน และทรัพย์สิน เพื่อให้แผนงานนั้นประสบผลสำเร็จ การมีส่วนร่วมในระดับนี้ถือเป็นการมีส่วนร่วมในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable level of participation)

3. ระดับการใช้ประโยชน์ (Utilization) ในระดับนี้ประชาชนจะยอมรับและใช้ประโยชน์จากบริการที่กำหนดไว้ ถือว่าการมีส่วนร่วมในระดับนี้เป็นการยอมรับบริการเท่านั้น เช่น การเข้าร่วมโครงการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์ (2540: 22) กล่าวถึงรูปแบบหรือกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

1. การรับรู้ข่าวสาร (Public Information) โดยประชาชนในพื้นที่จะได้รับผลกระทบและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จะได้รับแจ้งให้ทราบรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะดำเนินการ และผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น นอกจากนี้ข่าวสารดังกล่าวจะต้องแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ

2. การปรึกษาหารือ (Public Consultation) เป็นรูปแบบที่มีการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับผลกระทบ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลประกอบกับการจัดทำรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยหลักการแล้วการหารือจะต้องจัดขึ้นก่อนที่จะมีการเสนอรายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม เพื่อประเมินผลกระทบบางประการที่อาจมองข้ามไป นอกจากนี้การปรึกษาหารือยังเป็นช่องทางอันหนึ่งในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้ที่ได้รับผลกระทบ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในโครงการและเพื่อเปิดให้มีการเสนอแนะประกอบทางเลือกในการตัดสินใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. การประชุมรับฟังความเห็น (Public Meeting) มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นเวทีสาธารณะให้ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง คือ ผู้ที่ได้รับผลกระทบ หากมีการดำเนินโครงการหน่วยงานเจ้าของโครงการและผู้มีอำนาจตัดสินใจ ได้ทำความเข้าใจระหว่างกันและหาสาเหตุที่เกี่ยวข้องกับโครงการ โดยเป็นรูปแบบที่สามารถพบเห็นได้บ่อยและอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบตามสภาพปัญหาและประเด็นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

4. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) โดยให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็นปัญหานั้นๆ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจดำเนินการให้ประชาชนผู้รับผลกระทบเลือกแทนไปเป็นกรรมการที่มีอำนาจตัดสินใจในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้ประชาชนจะมีบทบาทชี้นำการตัดสินใจเพียงใด ขึ้นอยู่กับน้ำหนักของตัวแทนในคณะกรรมการชุดนั้นๆ

กองราชการส่วนตำบล (2544 : 42) ได้กล่าวถึงกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามี 4 ประการ ดังนี้

1. ร่วมริเริ่ม ร่วมรับรู้ โดยกระบวนการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 โดยให้ประชาชนริเริ่มเสนอร่างกฎหมาย และข้อบัญญัติท้องถิ่น

2. ร่วมคิด ตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถร่วมกับรัฐในการตัดสินใจเรื่องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ในรูปแบบของประชาพิจารณ์

3. ร่วมดำเนินการ โดยผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด

4. ร่วมตรวจสอบ โดยประชาชนสามารถเข้าชื่อเสนอให้ถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูงทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่นได้ รวมทั้งให้สิทธิประชาชนร้องเรียนต่อศาลปกครอง ผู้ตรวจการแผนดินของรัฐสภา คณะกรรมสิทธิ์มนุษยชนแห่งชาติ ฯลฯ เพื่อให้องค์กรอิสระเหล่านี้สามารถตรวจสอบอำนาจรัฐได้

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545: 57-62) แบ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนออกเป็น 4 ระดับ คือ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับที่ 1 ร่วมรับรู้ หมายถึง รัฐได้ให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมแก่ประชาชน เมื่อรัฐมีความคิดริเริ่มมีนโยบายที่จะให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ แล้วเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนหรือให้สิทธิแก่ประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อมูลข่าวสารของราชการที่มอบให้แก่ประชาชนนั้นนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามีส่วนร่วมด้วย เนื่องจากข้อมูลข่าวสารจะบอกถึงโครงการหรือกิจกรรมที่กำลังจะเกิดขึ้น ความจำเป็นและความสำคัญที่จะต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ รวมถึงการดำเนินการและมาตราต่างๆ ที่จะนำมาใช้เพื่อการพัฒนาอีกด้วย การร่วมรับรู้ในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่อาจจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างชัดเจน รวมตลอดไปจนถึงข้อมูลข่าวสารที่ได้รับนั้นหากมีความไม่ชัดเจนถูกต้อง ครบถ้วนแล้ว อาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่อาจถึงขั้นรุนแรงได้

ระดับที่ 2 ร่วมคิดร่วมตัดสินใจ หมายถึง เมื่อประชาชนได้ร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากรัฐแล้ว ประชาชนก็จะร่วมค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา ความจำเป็น และความต้องการที่ต้องให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้น พร้อมร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อหน่วยงานเจ้าของโครงการหรือกิจกรรม หรือหน่วยงานหรือผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจจะได้นำไปใช้ประกอบการพิจารณาต่อไป และร่วมพิจารณาเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับโครงการหรือกิจกรรม การเลือกพื้นที่ตั้งโครงการโดยเฉพาะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ที่จะตั้งโครงการควรจะมีส่วนร่วมพิจารณารับหรือปฏิเสธไม่ให้โครงการตั้งในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้ในความถูกต้องแล้วมีความสำคัญมาก เนื่องจากประชาชนที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณา ตัดสินใจ จนถึงการเลือกพื้นที่ตั้งโครงการเป็นเจ้าของพื้นที่ซึ่งได้รับผลประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงมากกว่าประชาชนอื่น ๆ

ระดับที่ 3 ร่วมดำเนินการ หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือร่วมปฏิบัติงานเอง ในระดับการมีส่วนร่วมนี้อาจจะทำไม่ได้ในทุกประเภทของโครงการ เช่น หากเป็นโครงการที่จำเป็นต้องใช้ผู้มีความรู้เฉพาะด้าน ผู้ชำนาญการ หรือใช้เทคโนโลยีชั้นสูงแล้วบางครั้ง เป็นความยุ่งยากที่จะให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้ แต่หากเป็นโครงการหรือกิจกรรมระดับท้องถิ่นที่ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านได้ ชาวบ้านหรือประชาชนในท้องถิ่นก็เข้าร่วมกิจกรรมได้ หรือเป็นการร่วมดำเนินการด้วยการลงทุนถือหุ้นก็ย่อมถือว่ามีการร่วมดำเนินการได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับที่ 4 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล หมายถึง การร่วมตรวจสอบและติดตามผลการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ว่าเป็นไปตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์หรือไม่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะประชาชนจะทำหน้าที่คอยเฝ้าระวังและเตือนภัยการดำเนินการโครงการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงทีก่อนที่จะมีผลร้ายเกิดขึ้น และเมื่อมีการดำเนินการตามโครงการหรือกิจกรรมแล้วก็ต้องมีการประเมินผลว่าการดำเนินการนั้นๆ บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์มากน้อยเพียงใดและผลการดำเนินการเป็นอย่างไร เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพิจารณานำเอามาตรการที่เหมาะสมมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การมีส่วนร่วมของประชาชนทั้ง 4 ระดับนี้ หากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546: 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตาม หลักการทั่วไป ว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะในโครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณี แล้วแต่กิจกรรมในตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

    3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
    3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
    3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ

4. การส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นดอนการดำเนินงานทั้งหมด
5. การมีส่วนร่วมสนับสนุนคืออาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

สถาบันพระปกเกล้า (2547 : 13) กล่าวถึงรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ไว้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้ใน หมวด 3 ว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน เช่น การมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นของตน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการส่วนท้องถิ่นในการพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นในการจัดทำประชาพิจารณ์

4. การมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

5. การมีส่วนร่วมในการถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น

6. การมีส่วนร่วมในการลงประชามติ เช่น การร่างกฎหมาย หรือโครงการใหญ่ๆ

7. การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

8. การมีส่วนร่วมในการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

อรุณ ภมร (2547 : 20) กล่าวว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมแบบเป็นไปเอง ซึ่งเป็นโดยการอาสาสมัครหรือการรวมตัวกันเองเพื่อแก้ไขปัญหาของตนเอง โดยการกระทำที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากภายนอกซึ่งรูปแบบที่เป็นเป้าหมาย

2. การมีส่วนร่วมแบบชักนำ ซึ่งเป็นการเข้าร่วมโดยความต้องการ ความเห็นชอบ หรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล ซึ่งเป็นรูปแบบโดยทั่วไปของประเทศกำลังพัฒนา

3. การมีส่วนร่วมแบบบังคับ ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายใต้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาล และภายใต้การจัดการของเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือโดยการบังคับโดยตรง รูปแบบนี้เป็นรูปแบบที่ผู้กระทำได้รับผลในทันที แต่จะมิได้รับผลในระยะยาวและมักจะมีผลเสียที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนในที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บัณฑร อ่อนดำ (2533 : 53) ได้สรุปประโยชน์ของการมีส่วนร่วมไว้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้ความสำคัญแก่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านคุณภาพ

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้ได้รับรู้ข้อเท็จจริงและความคิดเห็นจากประชาชนในระดับท้องถิ่นโดยตรง ซึ่งนับว่าเป็นประโยชน์และจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนา

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2550 : ออนไลน์) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน มีหน้าที่สำรวจความประสงค์ในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อส่วนราชการและกำหนดรูปแบบวิธีการและเงื่อนไขของการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อให้เป็นมาตรการและข้อเสนอแนะให้ส่วนราชการต่าง ๆ

1. การร่างกฎหมาย ให้สำนักงานกฤษฎีการ่วมกับส่วนราชการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นในการออกกฎหมายหรือกฎ

2. การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของส่วนราชการที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนให้ส่วนราชการมีการจัดกระบวนการประชาพิจารณาที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์

3. เพื่อสร้างภาคีความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในส่วนราชการต่าง ๆ ให้ส่วนราชการจัดให้มีคณะกรรมการภาคประชาชนเพื่อเป็นเวทีร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการและร่วมตรวจสอบ

จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน 4 ระดับ คือ 1) ด้านการร่วมรับรู้ 2) ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ 3) ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน หมายถึง ร่วมในการลงทุน ร่วมในการคัดเลือกผู้ปฏิบัติงานหรือ ร่วมปฏิบัติงานเอง และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล นำมาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ซึ่งหากประชาชนได้มีโอกาสเข้าไปมีส่วนร่วมด้วยทุกระดับแล้วย่อมถือว่าเป็นการมีส่วนร่วมที่สมบูรณ์ตามแนวความคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชนย่อมต้องคำนึงถึงประเภทโครงการหรือกิจกรรม กระบวนการดำเนินงาน ช่วงเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วม ระดับของการมีส่วนร่วมองค์กรหรือกลุ่มบุคคลหรือปัจเจกบุคคลที่มีส่วนร่วม และกฎหมายรองรับการมีส่วนร่วมของประชาชน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม

แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับประชาชนในฐานะที่เป็นทรัพยากรที่สำคัญ ควรค่าแก่การดูแลรักษาองค์กร และเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารพัฒนา ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องต่างๆ ได้แก่ เรื่องการตัดสินใจ การสื่อสารข้อมูล การกำหนดระบบการให้รางวัล และการเสริมสร้างทักษะและพัฒนาความรู้ ความสามารถให้แก่ประชาชนในองค์กรหรือท้องถิ่นเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดหรือแสดงความคิดเห็นและความต้องการในเรื่องต่างๆ

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533: 4) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมีลักษณะ 3 ประการ ดังนี้

1. การได้รับความช่วยเหลือและบริการจากรัฐ เช่น เงิน วัสดุอุปกรณ์

การที่ชุมชนใดๆ จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนได้มากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับการมีอำนาจและสถานภาพทางสังคม เศรษฐกิจ หรือการมีความสามารถในการเข้าถึงอำนาจ เพราะรัฐใช้อำนาจในการแบ่งปันทรัพยากรเหล่านั้นอันได้แก่ เงิน วัสดุอุปกรณ์ ว่าใครจะได้อะไร เมื่อใดและอย่างไร

2. การได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม

การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน เพื่อจะได้รับผลประโยชน์จากกลุ่ม ได้แก่ ได้รับความรู้ในการประกอบอาชีพ ได้รับคำแนะนำทางเทคนิควิชาการ ได้รับความสัมพันธ์อันดีกับเจ้าหน้าที่ และได้รับความสัมพันธ์อันดีระหว่างเพื่อนสมาชิก

3. การได้รับการสนับสนุน การกระตุ้น และการจูงใจจากผู้นำชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนา สามารถติดต่อประสานงาน จูงใจให้ประชาชนมีความคิดเห็นคล้อยตาม และลงมือทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในการกระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ชุมชนซึ่งมีประชาชนอยู่รวมกันเป็นจำนวนมากทำให้เกิดลักษณะแตกต่างกันในเรื่องต่างๆ ภายในชุมชน เช่น ค่านิยม ความเชื่อ ความคิดเห็น เป้าหมายส่วนตัว เป็นต้น ฉนั้น การเกิดความขัดแย้ง (Conflict) ในกลุ่มบุคคลย่อมต้องเกิดขึ้นอย่างไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ในการพัฒนาผู้นำจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จำเป็นในกระบวนการพัฒนาเพื่อให้ผู้นำมีความสามารถในการที่จะกระตุ้นประชาชนให้เกิดการร่วมมือกันขึ้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติการร่วมกันด้วยการสั่งการ ประสานงานเสนอแนะ และจูงใจสมาชิกในกลุ่มให้ทำงานสำเร็จ

จากการศึกษาปัจจัยดังกล่าวสามารถจำแนกตามพฤติกรรมกลุ่มบุคคล ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้ดังนี้

1. พฤติกรรมของประชาชน หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนและนำไปสู่พฤติกรรมร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ การเกิดกระบวนการรับรู้ และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ

2. พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง ผู้นำจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่คอยให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนและผลักดันให้โครงการต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนอย่างยุติธรรม ตอบสนองความต้องการของประชนชน ให้ชุมชนตระหนักคล้อยตามและจูงใจให้ประชาชนทำงานหรือเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและมีคุณภาพ

3. พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549 : ออนไลน์) สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการต่าง ๆ ที่จะสามารถเข้ามาสนับสนุน กำกับ/ควบคุม ให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ โดยการดำเนินงานของภาคราชการต้องทราบความต้องการของประชาชน และปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และหน่วยงานของภาคราชการต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

จากตามลำดับข้างต้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมของประชาชน ด้านพฤติกรรมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

กันยา สุวรรณแสง (2532:92) กล่าวว่า พฤติกรรมคือ กิริยา อาการ บทบาท ลีลา ท่าทาง การประพฤติปฏิบัติการกระทำที่แสดงออกให้ปรากฏ สัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัสทางใดทางหนึ่งใน 5 ทวาร คือ โสตสัมผัส จักษุสัมผัส ชิวหาสัมผัส ฆานสัมผัส และทางผิวหนัง หรือมิฉะนั้นก็สามารถวัดได้ด้วยเครื่องมือ

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2532:46) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมว่าหมายถึงการกระทำหรือกิจกรรมที่แสดงออกของสิ่งมีชีวิต ทั้งที่สังเกตง่ายและสังเกตยาก ได้แก่ กายกรรม เช่น การเคลื่อนไหวของร่างกาย วจีกรรม เช่น การพูด และมโนกรรม เช่น การคิด

สุฑาทิพย์ สกุลชีพวัฒนา (2536:87) ได้สรุปความหมายของพฤติกรรมว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของอินทรีย์ ทั้งที่สังเกตได้ง่าย เช่น การนั่ง การเล่น การพูด การยกมือ และที่สังเกตได้ยาก เช่น การคิด การจำ การรับรู้ และความรู้สึก

จากคำจำกัดความดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำทุกอย่างของมนุษย์ที่สามารถสังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ที่วัดได้และวัดไม่ได้ด้วยเครื่องมือ เช่น การเดิน การเขียน การพูด การแสดง การคิด การจำ การรับรู้ เป็นต้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรมการปกครอง (2543: 8) ให้ความเห็นว่าพฤติกรรมของประชาชนที่จะส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นประสบผลสำเร็จนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ประชาชน มีทักษะในการมีส่วนร่วมมีเวลาในการตรวจสอบและกำกับการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สร้างความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม มีการรวมกลุ่มเพื่อดำเนินกิจกรรมร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชน ให้มีความสามัคคี ความพร้อม ให้ความสำคัญกับความต้องการ ปัญหา และผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทุกขั้นตอน มิใช่เพียงแต่ให้ประชาชนได้รู้ได้เห็นเท่านั้น ต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสของจริงด้วย โดยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการคิด ตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติการในโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจร่วมรับรู้ในข้อมูลข่าวสารต่างๆ ส่งเสริมความรู้ให้ประชาชนมีฐานะทางการเงินดี มีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน มีรายได้ มีอาชีพ รวมทั้งมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการของตนเองให้องค์กรปกครองท้องถิ่นให้เป็นที่ยอมรับจากชุมชน ได้รับทราบเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2546: 198-199) ได้สรุปว่า การตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหาเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม การรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่มีความ สัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาให้ประชาชนได้รับบริการ ได้รับผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ

มาโนช เกรียงสุวรรณ (2544 : 21-25) ได้สรุปว่า การได้รับการยอมรับจากชุมชน/ เพื่อนบ้านเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ทำให้ได้รับการตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาของเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่เป็นปัจจัย ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์กันในชุมชนทำให้เกิดความรัก และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกันทำให้เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเพียงใดประชาชนในชุมชนมีความพร้อม ทักษะ เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมการพัฒนา

ในการดำเนินงานพัฒนาหรือกิจกรรมโครงการใดๆ ก็ตามสิ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายประการทั้งด้านปัจจัยตัวบุคคล องค์กร และชุมชน ทั้งนี้ภาครัฐจำเป็นต้องคำนึงถึงการส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือในกิจกรรมการพัฒนาต่างๆ ของชุมชน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดการพัฒนาที่ดี เกิดผลดีต่อชุมชน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528: 170) ได้กล่าวถึง ปัจจัยสำคัญซึ่งผลักดันให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาชนบท ดังนี้

1. ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครองและความปลอดภัย
2. ปัจจัยผลักดันจากบุคคลอื่น โดยเฉพาะผู้นำ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน
3. ปัจจัยที่เป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ ค่าตอบแทนแรงงาน
4. ปัจจัยภายในตัวบุคคล ได้แก่ ความคาดหวังในประโยชน์ส่วนรวม ความรู้สึกเกรงใจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อถูกชักชวน หรือความรู้สึกว่าเป็นพันธะที่ต้องเข้าร่วม เพื่อให้เกิดความสามัคคี

พัทยา สายหู (2529: 246) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีความสำคัญและส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ได้ดำเนินการอยู่ในชุมชน ซึ่งความสำเร็จของโครงการพัฒนาชุมชนขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของโครงการ เช่น เป็นโครงการที่ประชาชนต้องการ
2. ปัจจัยที่เป็นลักษณะของชาวบ้านเอง เช่น ขยันขันแข็ง สามัคคี มีผู้นำดี
3. ปัจจัยที่มาจากทางราชการ เช่น ถือเป็นโครงการสำคัญ มีงบประมาณเหลือเพียงพอ มีเจ้าหน้าที่วิชาการสนับสนุน
4. ปัจจัยที่เป็นส่วนประกอบ เช่น การคมนาคมสะดวก วัสดุพร้อม เศรษฐกิจของหมู่บ้านไม่ฝืดเคือง

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ (2546: 214-215) กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ปัจจัย ประกอบด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ปัจจัยเกี่ยวกับกลไกภาครัฐทั้งในระบบนโยบาย มาตรการและระดับการปฏิบัติที่เอื้ออำนวย หรือเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา สนับสนุนกิจกรรมที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยต้องคำนึงถึงวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น มีการติดตามผล และการให้การสนับสนุนในภายหลัง

2. ด้านประชาชน ให้รวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมแก้ปัญหาและประโยชน์ร่วมกัน มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งมีการสร้างพลังมีการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมเชื่อมโยงในรูปกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาคม

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนาและองค์กรพัฒนา มีบทบาทในการกระตุ้น ส่งเสริมเอื้ออำนวยกระบวนการพัฒนา สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากร ตลอดจนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน

4. ปัจจัยจูงใจ คือการได้รับผลประโยชน์จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนาหรือโครงการพัฒนาได้สนองตอบความต้องการของประชาชน

พิสันติ์ ประทานชวโน (2553 : 34) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในทุกระดับเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมคิด วิเคราะห์ ตัดสินใจ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การติดตามประเมินผลในกิจกรรม/ โครงการของชุมชน เป็นการสร้าง/ปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นเจ้าของกิจกรรม/โครงการ นั้น

จากแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นต้องเริ่มต้นที่ประชาชน บุคคลหรือหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นต้องทำงานร่วมกับประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นของตนเอง มิใช่เป็นการทำงานให้แก่ประชาชน หากแต่เป็นการร่วมต่อสู่กับปัญหา ช่วยกันคิด ช่วยกันแก้ไขปัญหา จึงจะเป็นหนทางที่จะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดเป็นประโยชน์ไปสู่ประชาชน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับ “พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น” มาใช้เป็นแนวทางในการสร้าง “ตัวแปรอิสระ” ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ปัจจัยที่มีผลต่อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มบุคคล ออกเป็น 3 กลุ่ม เพื่อนำมาศึกษาถึงพฤติกรรมของประชากรในเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ได้แก่ 1) พฤติกรรมของประชาชน 2) พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง 3) พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ผู้นำเป็นผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์การที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการกระตุ้นบุคคล หรือกลุ่มบุคคลให้ร่วมมือกันในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผู้นำอยู่ในตำแหน่งของผู้บริหาร เขายิ่งต้องมีบทบาทในความรับผิดชอบต่อองค์การสูงขึ้น ในการหาวิธีจูงใจให้สมาชิกในองค์การหรือในหน่วยงานนั้นๆ ร่วมมือกันทำให้องค์การ หรือหน่วยงานที่ตนรับผิดชอบประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การเพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดผู้นำชัดเจนยิ่งขึ้น จึงควรศึกษาความหมาย แนวคิด และแบบต่างๆ เกี่ยวกับผู้นำ

ความหมายของผู้นำ

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายเกี่ยวกับผู้นำไว้ดังนี้

ภิญโญ สาธร (2516: 153-154) ได้ให้คำนิยามของผู้นำโดยยึดหลัก 3 ประการ คือ

1. ผู้นำ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งในกลุ่มหลายๆ คน ที่มีอำนาจอิทธิพลหรือความสามารถในการจูงใจคน ให้ปฏิบัติตามคิดเห็น ความต้องการหรือคำสั่งของเขาได้

2. ผู้นำ คือ บุคคลที่อำนาจเหนือในการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3. ผู้นำแตกต่างจากหัวหน้าหรือผู้บริหาร คน 2 คน นี้ อาจจะเป็นคนๆเดียวกันก็ได้แต่ก็ไม่จำเป็นเสมอไป หัวหน้าหรือผู้บริหารหลายคนมีอำนาจหน้าที่โดยตำแหน่งแต่อาจไม่ใช่ผู้นำที่แท้จริงของกลุ่ม ผู้นำที่แท้จริงอาจเป็นคนอื่นซึ่งไม่ใช่หัวหน้าหรือผู้บริหารแต่เขามีอำนาจ มีอิทธิพล และมีความสามารถจูงใจคนให้คนให้ประพฤติหรือปฏิบัติตามความคิดเห็นของเขาได้

สมยศ นาวีการ (2521: 114) ได้กล่าวถึงความหมายของภาวะผู้นำไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลหนึ่งบุคคลใดพยายามใช้อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลบางคน บุคคลนั้นคือผู้นำและบุคคลที่เขา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยายามใช้อิทธิพลคือผู้ปฏิบัติตาม โดยบุคคลดังกล่าวอาจจะเป็นผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน หรือญาติพี่น้อง

สุธีระ ทานตวณิช (2521: 53-54) กล่าวว่า ผู้นำคือผู้มีอิทธิพลต่อคนอื่น พอที่จะนำคนอื่นให้ปฏิบัติตามไปในทางปฏิบัตินั้น และผู้นำอาจเกิดได้ด้วยวิธีหนึ่งวิธีใด ดังต่อไปนี้

1. ผู้นำที่เกิดจากการสร้างตนเอง ผู้นำที่จะเป็นผู้นำประเภทนี้ต้องเข้มแข็ง รักความก้าวหน้า ทะเยอทะยาน ใฝ่สูง มีกำลังใจดี มีอุดมคติสูง สมาชิกในชุมชนมีความพอใจ และพยายามใช้ความรู้ความสามารถให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดผลงานดีเด่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป

2. ผู้นำที่เกิดจากการเลือกโดยหมู่คณะ ผู้นำประเภทนี้จะมีความสามารถสูงเฉพาะอย่าง มีคุณสมบัติบุคลิกลักษณะเป็นที่ชื่นชอบ มีมนุษยสัมพันธ์ดี และมีคุณความดีพอที่จะเป็นตัวอย่าง และได้รับความไว้วางใจจากหมู่คณะ ผู้นำประเภทนี้มักทำหน้าที่ในการนำเฉพาะอย่างที่ได้รับความไว้วางใจจากหมู่คณะ

3. ผู้นำที่เกิดจากการแต่งตั้ง ผู้นำประเภทนี้เป็นคนที่ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคิดเห็นว่าเป็นการเหมาะสม หรือเห็นสมควรให้ทำหน้าที่ในการนำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง จึงได้แต่งตั้งลงมาเพื่อให้ทำหน้าที่ผู้นำของการทำงานในคนกลุ่มนั้น ผู้นำประเภทนี้ อาจจะมีความรู้ความสามารถหรือไม่มีก็ได้ แต่เมื่อได้รับความไว้วางใจจากผู้มีอำนาจแต่งตั้งย่อมปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้นำได้ ผู้นำที่เกิดจากการแต่งตั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาระดับต่างๆ เช่น ครูใหญ่ ศึกษาธิการจังหวัด ศึกษาธิการอำเภอ นายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด ฯลฯ เป็นต้น

ประชุม รอดประเสริฐ (2526: 2) กล่าวว่า โดยรายละเอียดอาจมีความแตกต่างกันบ้างตามลักษณะของกิจกรรมแต่ละระดับชั้นของการบริหารแต่โดยหลักการทำงานและคุณสมบัติทั่วไปอาจคล้ายคลึงกัน เป็นเพียงว่าการปฏิบัติจะต้องปรับปรุงและประยุกต์ให้เหมาะสมกับธรรมชาติของกิจการซึ่งผู้มีตำแหน่งต่างๆดังกล่าวทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร อย่างไรก็ดี ผู้นำกับผู้บริหารอาจมีความเหลื่อมล้ำกันในลักษณะที่ผู้นำอาจมิใช่เป็นผู้บริหารเสมอไป ส่วนผู้บริหารนั้นมักจะมีความเป็นผู้นำอยู่ด้วยเสมอ ซึ่งการมีส่วนร่วมของกลุ่ม (Grop involvement) เนื่องจากผู้นำแบบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่ออกคำสั่งให้งานบรรลุผลสำเร็จ เขาต้องทำให้สมาชิกของกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม เขามี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

หน้าที่รับผิดชอบในการกำกับการทำกิจกรรมขององค์การ ผู้นำแบบประชาธิปไตยที่มีประสิทธิผลทำงานกับทางกลุ่มเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย

ประชุม รอดประเสริฐ (2526: 12) สรุปว่า ผู้นำแบบประชาธิปไตยต้องแบ่งปันภาวะผู้นำกับคนอื่นๆ เขาต้องสนับสนุนความเจริญเติบโตของภาวะผู้นำที่ไม่เป็นทางการภายในกลุ่มของเขาในการช่วยเหลือกระบวนการดังกล่าว ผู้นำแบบประชาธิปไตยประกันว่าความคิดเห็นทั้งหมดจะได้รับการฟัง จะมีการอภิปรายประเด็นในทุกด้านและสมาชิกทุกคนได้รับการสนับสนุนให้แสดงออกในความคิดเห็นของเขา ถ้าผู้นำทำหน้าที่เหล่านี้ลุล่วง การกระทำโดยทางกลุ่มจะสะท้อนเจตจำนงของคนส่วนใหญ่

คุณลักษณะผู้นำแบบประชาธิปไตยส่งเสริมสิ่งต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม
2. ความร่วมมือของกลุ่ม
3. การแสดงออกในความคิดเห็นอย่างเต็มที่
4. การใช้ข้อมูลที่ถี่ถ้วนและเพียงพอ
5. การคิดและการประเมินผลอย่างรอบคอบ
6. การแสดงออกในข้อเสนอแนะที่เหมาะสมทั้งหมด
7. การแสดงออกในความแตกต่างของความคิดเห็น
8. การรับฟังประเด็นจากทุกฝ่ายด้วยความยุติธรรม
9. พฤติกรรมที่เหมะสมของสมาชิก
10. ความก้าวหน้าของสมาชิก
11. ทิศทางและวัตถุประสงค์
12. ศรัทธาในระบอบประชาธิปไตย
13. เต็มใจที่จะรับหน้าที่รับผิดชอบ
14. เปิดเผย
15. ให้บริการคนอื่นก่อนตัวเอง
16. นับถือและเชื่อมั่นในเพื่อนสมาชิก
17. เชื่อในอำนาจหน้าที่ของกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สุนทร วงศ์ไวศวรรณ (2540 : 91) ให้ความหมายพฤติกรรมผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลที่สามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ สมาชิกในชุมชนมีความพอใจ

วิโรจน์ สารรัตนะ (2545 : 145) ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่รับผิดชอบให้การปฏิบัติงานขององค์กำรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ในองค์การของรัฐ เรียกว่า ผู้บริหาร (Administrator) แต่ในองค์การธุรกิจจะเรียกว่า ผู้จัดการ (Manager) ในที่นี่ผู้บริหารหรือผู้นำ หมายถึง นายกเทศมนตรี รองนายกเทศมนตรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบล และรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ประภัสร์ จงสงวน (2546 : 20) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพฤติกรรมผู้นำว่าการแสดงพฤติกรรมผู้นำนั้นมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การ โดยพฤติกรรมที่แสดงออกจะสามารถบ่งบอกถึงการที่ผู้นำมีความรู้ความสามารถในการพัฒนามีความรับผิดชอบ และทันต่อเหตุการณ์ในทุกๆ ด้าน

สิทธิชัย ฝรั่งทอง (2548 : 14) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำ คือ พฤติกรรมคุณลักษณะของคนที่คิด คนที่พูด ชักจูง คนที่ทำอะไรแล้วคนอื่นเชื่อถือ อยากทำตาม อยากให้ช่วยเหลือ อยากให้การสนับสนุน

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550: 11-12) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตย เราส่วนใหญ่ชอบทฤษฎี Y หรือผู้นำแบบประชาธิปไตย ยกเว้นสถานการณ์บังคับให้ใช้วิธีอื่น ภาวะผู้นำแบบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มเพื่อการตัดสินใจ แต่ละบุคคลให้การยอมรับในความสำคัญจากผู้นำ ซึ่งงานของเขาก็คือการช่วยให้ทางกลุ่มทำงานให้สำเร็จ

พยอม วงศ์สารศรี (2553: 231) ได้ให้ความหมายของผู้นำว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ทำหน้าที่บังคับบัญชาสั่งการ รวบรวมความต้องการและประสานความคิดของสมาชิกเข้าด้วยกันเพื่อดำเนินการจนบรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งนักสังคมวิทยาซึ่งทำการศึกษาวิธีที่ทางกลุ่มทำหน้าที่รายงานว่า การมีส่วนร่วมในการทำการตัดสินใจเป็นกลุ่มเพิ่มขวัญของคนในกลุ่ม สมาชิกในกลุ่มมีแนวโน้มที่จะยอมรับตัดสินใจที่เขามีส่วนร่วมออกใช้มากกว่าการตัดสินใจที่ยัดเยียดให้กับทางกลุ่มผู้นำบางคนกระทำแบบเผด็จการในสถานการณ์หนึ่งและประชาธิปไตยในอีกสถานการณ์หนึ่ง จึง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ไม่สามารถพูดได้ว่าผู้นำแบบประชาธิปไตยไม่ใช้เผด็จการ ในการยอมรับภาวะผู้นำหมายถึงการยอมรับความรับผิดชอบในการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อผลประโยชน์สูงสุดของกลุ่ม แต่การใช้อำนาจหน้าที่จะลดลงโดยความเชื่อแบบประชาธิปไตย

จากความหมายที่กล่าวมา พอสรุปได้ว่า พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง ผู้นำจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่คอยให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนและผลักดันให้ประชาชนในชุมชนตระหนัก คล้อยตาม และจูงใจให้ประชาชนทำงานหรือเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและมีคุณภาพ และผู้นำ คือ ผู้ที่สามารถใช้อิทธิพลซึ่งอาจมาจากอำนาจหน้าที่ ความรู้ความสามารถในการจูงใจ และสร้างความสัมพันธ์ต่อผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน ในสถานการณ์ต่างๆ ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วยความสมัครใจ เต็มใจ มีความกระตือรือร้น ทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลแก่องค์การ

การใช้ทักษะภาวะผู้นำในด้านต่างๆ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550: 45) ได้อธิบายว่า กระบวนการสื่อความหมายประกอบด้วยองค์ประกอบหกอย่างคือ ผู้ส่ง ข่าวสาร ช่องผู้รับ ผลสะท้อนกลับ และสถานการณ์ แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทที่สำคัญในความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการสื่อความหมาย

ผู้ส่ง เป็นผู้ริเริ่มการสื่อความหมาย แสดงแนวคิดหรืออารมณ์ ส่งบันทึกช่วยจำหรือรายงาน เล่าเรื่องตลก เล่าให้คิด เป็นต้น

ข่าวสาร ถ่ายทอดความหมายและอาจเป็นคำพูดหรือไม่ใช่คำพูด หรือทั้งสองอย่าง ข่าวสารที่เป็นคำพูดมักเป็นการพูดหรือคำที่เป็นลายลักษณ์อักษร ข่าวสารที่ไม่ใช่คำพูดมักมาจากผู้ส่ง เช่น ใบหน้า ตา การเคลื่อนไหวของร่างกายหรือทีท่า รูปร่างหน้าตา การจับต้องและน้ำเสียง

การสร้างวิสัยทัศน์และแรงบันดาลใจ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550: 44) วิสัยทัศน์ คือ เจตนา เป้าหมาย หรือความต้องการของคุณที่ต้องการให้หน่วยงานของคุณเป็นในสัปดาห์หน้า เดือนหน้า ปีหน้า หรือภายในสามปี ห้าปี สิบปี ฯลฯ มันเป็นคำจำกัดความในคำว่ายิ่งใหญ่สำหรับทีมงานของคุณในคุณภาพ ผลิตภาพ บริการลูกค้า การทำให้ภารกิจสำเร็จความสามารถประสบการณ์ และโอกาสที่จะนำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550: 45) กล่าวว่า เพื่อให้ตระหนักถึงศักยภาพภาวะผู้นำสูงสุด องค์ประกอบทั้งสามซึ่งได้แก่ความสามารถประสกบารณ์และโอกาสต้องเกิดขึ้นพร้อมกัน ถ้าให้ประสบการณ์และโอกาส ใครๆ ก็สามารถเป็นผู้นำได้ถ้าเขาต้องการ

1. ความสามารถ ไม่ว่าความสามารถของบุคคลจะเป็นผลมาจากทักษะการเรียนรู้ผ่านโปรแกรมภาวะผู้นำที่เป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ หรือเป็นผลมาจากคุณลักษณะทางพันธุกรรม เช่นประเภทของบุคลิกภาพความสามารถ (competence) ที่จำเป็นต่อภาวะผู้นำในสังคมที่เป็นระบบชั้น (class system) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำกับชนชั้นสูง (elite) นำหลายคนไปสู่ความรู้สึกที่ว่าภาวะผู้นำเป็นคุณลักษณะทางพันธุกรรม ในที่สุด คนที่สนับสนุนทฤษฎีพันธุกรรมเกี่ยวกับภาวะผู้นำก็ยอมแพ้แก่ทฤษฎีอื่นๆ ที่ว่าคนทุกระดับชั้นสามารถเป็นผู้นำได้ ปัจจุบันนักพันธุศาสตร์ยังไม่ได้ค้นพบยีนที่เขาสามารถเรียกได้ว่า “ยีนผู้นำ”

2. ประสบการณ์ ถึงแม้ว่าเราไม่สามารถควบคุมพันธุกรรมของเรา แต่เราก็สามารถให้ประสบการณ์บางอย่างกับความสามารถของเรา ประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาความสามารถทางภาวะผู้นำสู่ทักษะต่างๆ โดยการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การเรียนรู้และการพัฒนาความสามารถเหล่านี้สู่ทักษะภาวะผู้นำต้องอาศัยการฝึกฝนและการฝึกหัดที่โรงเรียน และการสัมนาตลอดจนการอ่านและการเรียนรู้ด้วยตนเอง

3. โอกาส ถึงแม้ว่าจะมีความสามารถและประสบการณ์ก็ตาม แต่ก็ไม่สามารถนำจนกว่าจะมีโอกาสนำ บางครั้ง สิ่งดังกล่าวหมายความว่าต้องอยู่ในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม คุณต้องพร้อมเมื่อโอกาสเกิดขึ้น

รูปแบบของภาวะผู้นำ คุณลักษณะ ความสามารถ และทักษะ

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2550: 46-81) ได้อธิบายว่า คนส่วนใหญ่เมื่อคิดถึงภาวะผู้นำ เขามักหมายถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำ (trait) ความสามารถ และทักษะทั้งหมดนี้ย่อมหมายถึงคุณสมบัติภาวะผู้นำ การใช้ความสามารถและทักษะเหล่านี้อย่างมีประสิทธิผล ผู้นำจะทำให้สิ่งต่างๆ ลุล่วงไปในองค์การอย่างผิดธรรมดา มีความสามารถและทักษะภาวะผู้นำที่สำคัญสามประเภท ซึ่งได้แก่ ทักษะเชิงมโนทัศน์(conceptual) ทักษะเชิงเทคนิค(technical) และทักษะเชิงมนุษยสัมพันธ์ (human relations)

1. ทักษะเชิงมโนทัศน์

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสร้างวิสัยทัศน์ คือมิติที่สำคัญมิติแรกของภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ถ้าปราศจากวิสัยทัศน์ จะไม่มีวัตถุประสงค์ในองค์การหรือมีก็น้อย ความพยายามจะเคลื่อนที่โดยไร้จุดหมาย อย่างไรก็ตาม ลำพังวิสัยทัศน์และกลยุทธ์ทางสติปัญหาไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นและให้พลังแก่ผู้ตาม ผลลัพธ์จำนวนมากจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเพื่อนร่วมงานยอมรับวิสัยทัศน์ เขาต้องเชื่อวิสัยทัศน์ของผู้นำ คือวิสัยทัศน์ของเขา เมื่อเขายอมรับแล้ว เขาก็ยอมรับหน้าที่รับผิดชอบเพื่อทำให้มันบรรลุผล

ผู้นำที่ดีเยี่ยมเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เขาต้องฝันเกี่ยวกับสิ่งที่เป็นไปได้ และให้คนอื่นเข้ามาร่วมฝันด้วย ก็เหมือนกับลำธารเล็กๆ ที่กลายเป็นแม่น้ำ ความฝันของผู้นำเหล่านี้จะค่อยๆ หล่อหลอมเส้นทางของประวัติศาสตร์

ผู้นำต้องสามารถจูงใจหรือดลใจคนอื่น ผู้นำบางคนกระตุ้นด้วยความกระตือรือร้น หรือด้วยพฤติกรรมที่มีบารมี คนอื่นดลใจและขับเคลื่อนคนอื่นผ่านการชักชวน ไม่ว่าจะใช้วิธีไหน ผู้นำต้องเข้าใจการจูงใจและตระหนักถึงความต้องการทางจิตวิทยาและทางสรีรวิทยา

การจูงใจรวมถึงการยอมรับในตัวคน ส่งเสริมเขาและสอนเขาในพฤติกรรมที่ต้องการ ผู้นำต้องทำให้ผู้ตามรัก ไว้วางใจ นับถือ และแคร์ เหนือสิ่งอื่นใด ผู้นำต้องจูงใจคนให้ทำดีที่สุดสำหรับตัวเขาและองค์การ

2. ทักษะเชิงเทคนิค

ผู้นำต้องมีคนเก่งๆ อยู่ล้อมรอบเขา ทุกคนที่ได้รับการว่าจ้างควรจะเก่งเพียงพอที่จะทำหน้าที่แทนเขา ผู้นำที่มั่นใจต้องทำสิ่งดังกล่าว

ความสามารถ ผู้นำควรทราบว่าตัวเองจะทำอะไร การศึกษาจากโรงเรียนเทคนิคหรือมหาวิทยาลัย ซึ่งมีความจำเป็นต่อผู้นำที่ประสบความสำเร็จ เราคงไปไม่ถึงที่เราจะไปถ้าเราไม่ทราบว่าเราจะไปไหน ก่อนจะเข้าสู่ตำแหน่งผู้นำ คุณต้องเป็นคนที่มีความสามารถก่อน

การนำปัจเจกบุคคลและกลุ่มคือขั้นตอนแรกในการเป็นผู้นำ โดยความจริงแล้ว มันเป็นเรื่องพื้นฐานมากวิธีหนึ่งในการเรียนรู้การนำกลุ่มก็โดยการเรียนรู้และฝึกฝนระเบียบแบบแผนของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การประชุม เมื่อคุณได้เรียนรู้ระเบียบแบบแผนของการประชุมแล้ว คุณก็สามารถดำเนินการประชุมที่ประสบความสำเร็จ การเรียนรู้พลวัตรกลุ่ม (group dynamics) มีความสำคัญต่อผู้นำในอนาคต

3. ทักษะเชิงมนุษย์สัมพันธ์

ทักษะมนุษย์สัมพันธ์ต่อไปนี้มักสะท้อนรูปแบบของบุคลิกภาพหรือระบบค่านิยมที่มีมาแต่กำเนิด

1.1 ความซื่อสัตย์และความซื่อตรง

ผู้นำที่ประสบความสำเร็จอยู่ด้วยมาตรฐานสูงสุดของความซื่อสัตย์และความซื่อตรง การสำรวจเมื่อเร็วๆ นี้ถามผู้นำธุรกิจและผู้นำทางราชการว่า คุณสมบัติ

1.2 ความไวต่อสิ่งกระตุ้นทำให้เกิดความจงรักภักดี ผู้นำที่มีประสิทธิผลเป็นผู้นำที่มีความยืดหยุ่น คนที่สามารถเปลี่ยนแปลงรูปแบบภาวะผู้นำของเขาเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของเพื่อนร่วมงานและสถานการณ์ ภาวะผู้นำที่ไวต่อสิ่งกระตุ้นไม่ใช่ภาวะผู้นำที่ขาดจุดแข็งหรือความกล้าหาญ ไม่ได้มีอำนาจน้อยกว่าผู้นำที่มีความไวต่อสิ่งกระตุ้น มีความตระหนักเข้มข้นขึ้นต่อปัญหา ค่านิยม และคนในสังคมที่เปลี่ยนแปลง ผู้นำที่มีความไวต่อสิ่งกระตุ้นโฟกัสไปยังโลกประจำวันที่เขาปฏิบัติงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อคนที่เขานำ

1.3 ความร่วมมือ ผู้นำต้องมีความรอบรู้ในเรื่องการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน คนฉลาดตระหนักว่าเขาประสบความสำเร็จเมื่อคนอื่นๆ ประสบความสำเร็จ จึงช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการทำงานให้มีประสิทธิผล เขาส่งเสริมซึ่งกันและกันเพราะเขาเข้าใจลำดับก่อนหลังของคนอื่นและต้องการช่วยเหลือเขาให้ประสบความสำเร็จเป้าประสงค์ที่เข้ากันได้ส่งเสริมความไว้วางใจ ไม่มีอะไรที่จะให้พลังได้มากเหมือนกับผู้นำที่สามารถหลอมคนที่เฉลียวฉลาดเข้าเป็นทีมซึ่งแต่ละคนเต็มใจที่จะทำให้ดีที่สุดสำหรับกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.4 ความยืดหยุ่น ผู้นำเชิงสถานการณ์มีความยืดหยุ่น เขาปรับตัวเข้ากับโอกาส เขาจะเป็นเผด็จการถ้าผู้ตามไม่เต็มใจหรือเป็นประชาธิปไตยถ้าทางกลุ่มมีความสามารถ ผู้นำที่มีความยืดหยุ่นสามารถปรับองค์การให้ตอบสนองต่อความต้องการที่เปลี่ยนแปลงโดยมีผู้คัดค้านน้อยที่สุด ไม่มีอะไรที่ให้เศร้าโศกหรือทำลายมากไปกว่ากลุ่มสร้างสรรค์ถูกผู้นำปฏิเสธแนวความคิด เพียงแต่บริษัทไม่เคยทำมันมาก่อน

1.5 การให้ความสนับสนุน ผู้นำสนับสนุนเพื่อนร่วมงานของเขา เมื่อเพื่อนร่วมงานทราบว่าผู้นำจะให้การสนับสนุนความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นก็จะเกิดขึ้น ถ้าพนักงานหรือลูกจ้างกลัวว่าจะทำให้เกิดความผิดพลาด เขาก็จะไม่สร้างสรรค์เมื่อความผิดพลาดเกิดขึ้นเพื่อค้นหาแนวทางที่ดีกว่า ผู้นำที่ให้การสนับสนุนจะให้กำลังใจ แทนที่จะเป็นการแก้ไข

บริบทของผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำประชาชนภายในชุมชนต่อการพัฒนา

ด้านบทบาทภาวะผู้นำของผู้นำท้องถิ่นโดยเฉพาะผู้นำท้องถิ่นในความคาดหวังของรัฐบาลในยุคโลกาภิวัตน์มีผู้ให้ความหมายและบริบทของผู้นำท้องถิ่นไว้ดังนี้

ธวัช มกรพงศ์ (2537: 93) เห็นว่า ผู้นำท้องถิ่นที่ดีจะต้องเป็นผู้นำที่เข้าใจถึงชีวิตจิตใจและปัญหาของชาวชนบทที่ยากจน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่และจะต้องเป็นผู้ที่มีอาชีพความเป็นอยู่เหมือนกับประชาชนส่วนใหญ่ สร้างผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน เป็นคนเข้มแข็ง จิตใจดี มีอุดมคติสูง สมาชิกในชุมชนมีความพอใจ และพยายามใช้ความรู้ความสามารถให้มากที่สุดเพื่อให้เกิดผลงานดีเด่นเป็นที่รู้จักของบุคคลทั่วไป ต้องเข้าใจบทบาทของตนให้ถูกต้องถ่องแท้ ตระหนักถึงปัญหาของชุมชน และต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาของชุมชนรวมถึงมีจิตใจที่ร่วมทุกข์ร่วมสุข และร่วมชะตากรรมกับลูกบ้านของตน

อภิชัย พันธเสน (2539: 250) เห็นว่าการพัฒนาผู้นำท้องถิ่นต้องสร้างให้ผู้นำท้องถิ่นเป็นผู้ที่มีความรู้ มีหลักธรรม มีความขยันยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ โดยยึดหลักอิสรภาพและประชาธิปไตย ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งนี้ อรุณ รักธรรม (2537: 685) เห็นว่าผู้นำท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คือ สามารถระดมทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และได้รับความเชื่อถือจากผู้ที่เกี่ยวข้องอีกทั้งการมีความสัมพันธ์ดีกับทุกคน และ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ด้านศักยภาพผู้นำท้องถิ่นซึ่งถือเป็น

สมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540: 4-6) กล่าวว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของท้องถิ่นและองค์กรชาวบ้าน เป็นผู้กุมความอยู่รอดของชาวบ้าน หากผู้นำได้รับการยอมรับมีบารมีมีความสามารถและคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมจริงๆ ก็จะสามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นและชุมชนได้ อีกทั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชน คือบุคคลที่ชาวบ้านในชุมชนนั้นๆ ยอมรับนับถือเชื่อฟัง และพอใจเมื่อชาวบ้านมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องก็มักจะไปปรึกษาขอคำแนะนำ ส่วนมากผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้มีประสบการณ์ได้รู้ได้เห็นมามาก เป็นคนที่มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือส่วนรวม เป็นคนมีความคิดกว้างไกลกว่าชาวบ้านทั่วไปหรือมีความสามารถเฉพาะด้าน ซึ่งสามารถแบ่งแยกผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการและผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการ ดังนี้คือ

1. ผู้นำท้องถิ่นที่เป็นทางการ คือ ผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้ปฏิบัติหน้าที่เป็นตัวแทนของทางราชการในการพัฒนาชุมชน ตามบทบาทหน้าที่ เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน เจ้าอาวาส เป็นต้น

2. ผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการ คือ บุคคลที่ชาวบ้านให้การยอมรับ เคารพนับถือแต่มิได้ตำแหน่งหน้าที่ในทางราชการ ส่วนมากจะเป็นผู้มีความสามารถพิเศษเฉพาะตัว และเป็นแกนนำสำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมการพัฒนา ตลอดทั้งกิจกรรมทางสังคมอื่น ๆ

ปรีดี โชติช่วง (2541: 143-147) กล่าวว่า ปัจจัยของผู้นำชาวบ้านที่ได้รับการยอมรับคือ ความรู้ความสามารถพิเศษของผู้นำ ความมุ่งมั่นจริงใจและการทำงานด้วยความเสียสละ ความเหมาะสมสอดคล้องของกิจกรรมในการแก้ปัญหาของชุมชน การยอมรับของบุคคลภายนอก บุคลิกภาพของผู้นำและปัจจัยทางครอบครัว และเห็นว่าผู้นำชุมชน (อบต.) ต้องมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมในหลักการดังนี้คือ การวิเคราะห์งานและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน, การวางแผนทำงานร่วมกัน, การมอบหมายงาน, การปฏิบัติงานตามแผนร่วมกัน, การติดตามและการตรวจสอบประเมินผลงานร่วมกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมพร เทพสิทธา (2541: 34-35) กล่าวว่า พระสงฆ์มีบทบาทที่สำคัญในการเป็นผู้นำท้องถิ่นและชาวบ้าน โดยเป็นผู้นำทางจิตใจ ศรัทธา และปัญญาของชาวบ้าน โดยมีวัดเป็นศูนย์กลางของท้องถิ่น ให้การศึกษา ให้การสงเคราะห์และให้ความช่วยเหลือแก่ชาวบ้าน แต่ในปัจจุบันบทบาทของพระสงฆ์ลดน้อยลง ส่วนองค์กรประชาชนหรือองค์กรชาวบ้าน ยังขาดความเข้มแข็ง ขาดความรู้ความสามรถในการบริหารและจัดการ ขาดเงินทุนในการดำเนินงาน ขาดการสนับสนุนที่ถูกต้องจาก รัฐบาล หมู่บ้านหลายแห่งขาดผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ และอุดมการณ์ ทั้งผู้นำตามตำแหน่ง หน้าที่และผู้นำตามธรรมชาติ บางคนก็เป็นผู้นำแบบ “ผู้ใหญ่ลี”

ธีรยุทธ บุญมี (2541: 33) กล่าวในสังคมเข้มแข็งธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทยว่า ผู้นำคือบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในความมีคุณธรรม ความสามารถและจัดเป็นทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของประเทศ โดยยกตัวอย่างประเภทของผู้นำคือผู้นำทางการเมือง ผู้นำทางสังคม, ผู้นำที่เป็นนักคิดผู้มีคุณธรรม, ผู้นำสถาบันที่สำคัญต่างๆ, ผู้นำการเคลื่อนไหวเพื่อแก้ปัญหาวิกฤติ, ผู้นำท้องถิ่น ทั้งนี้หากจะกล่าวถึงผู้นำท้องถิ่นที่เอื้อต่อการบริหารการพัฒนาแล้วผู้นำท้องถิ่น (Local leaders) ถือเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเลือกตั้งทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือผู้ที่มีอิทธิพลในกลุ่มระดับท้องถิ่นสามารถปกครองบังคับบัญชาจูงใจ ประสานงาน ออกคำสั่งให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตามได้ ผู้นำท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบท เพราะผู้นำเป็นตัวแทนของประชาชนในการนำเสนอปัญหาและความต้องการของประชาชน เพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนโครงการพัฒนาตำบลในระยะสั้นและระยะยาวนำแผนไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน

วิชิต นันทสุวรรณ (2542: 111) คิดว่าผู้นำท้องถิ่นที่ดีจะต้องมีความสามารถในการประยุกต์สิ่งที่ชุมชนมีอยู่มาใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสังคมวัฒนธรรมของชุมชนบริหารจัดการกลุ่มให้สอดคล้องกับระบบคุณค่าเดิมของชุมชน และภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อพัฒนาคนและเศรษฐกิจของชุมชน ให้ความรู้ ข้อมูลข่าวสารต่างๆ แก่ชุมชน

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2533: 4) สรุปว่า ผู้นำมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น มีความสามารถในการติดต่อประสาน งาน กับหน่วยงานภายนอกชุมชน มีความเป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา ผู้นำได้มาชักชวนขอให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้น ผู้นำจัดทำแผนโครงการต่างๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนแต่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ละชุมชนอย่างยุติธรรม ผู้นำสามารถตอบ สนองความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนได้ ผู้นำมีวิสัยทัศน์ที่ดีมองการณ์ไกล มีการบริหารงานที่โปร่งใส

สมัย จิตต์หมวด (2547: 52) กล่าวว่า ทฤษฎีผู้นำ (The Leader Behavior Approach) อันเนื่องมาจากทฤษฎีคุณลักษณะไม่มีความสามารถพอที่จะกำหนดได้อย่างถูกต้องถึงคุณลักษณะเฉพาะที่แยกให้เห็นความแตกต่างของผู้นำที่ประสบความสัมฤทธิผล และไม่ประสบความสัมฤทธิผลได้ จึงนำไปสู่ข้อสรุปที่เน้นพฤติกรรมของผู้นำ (ซึ่งสามารถวัดได้ผลมาแล้ว) มากกว่าที่จะเน้นด้านคุณลักษณะต่างๆ (ซึ่งไม่สามารถที่จะวัดได้) ให้เป็นแผนการในการศึกษาวิจัยอันใหม่ ที่มีความถูกต้องมากขึ้น ตามความเป็นจริงแล้วทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำก็เหมือนกับทฤษฎีคุณลักษณะในแง่ที่สนใจศึกษาความเป็นผู้นำ ผู้นำมีการกระทำอย่างไร ซึ่งผู้นำที่มีประสิทธิภาพย่อมมีพฤติกรรมการแสดงออกแตกต่างจากพฤติกรรมการแสดงออกของผู้นำที่ไม่มีประสิทธิภาพ

พิสันติ์ ประทานชวโน (2553: 95) ได้กล่าวไว้ว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมในการพัฒนานั้น บทบาทหน้าที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่นคือ บทบาทภายในท้องถิ่น หมายถึง บทบาทการเป็นผู้นำที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีวิสัยทัศน์การบริหารที่ตอบสนองความต้องการของประชาชน รวมถึงผู้นำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสมาชิกเทศบาล ที่สามารถกระตุ้นให้ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการและผลประโยชน์ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไข การพัฒนาและการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนรวมทั้งจัดทำแผนงานโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาความต้องการให้กับท้องถิ่น ของตน และบทบาทภายนอก หมายถึง บทบาทในการประสานงาน การให้ข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกท้องถิ่น เช่น หน่วยงานของรัฐเอกชน และบุคคลภายนอก เช่น นักวิชาการ นักพัฒนา และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เพื่อดึงความช่วยเหลือมาสู่ชุมชน เพื่อพัฒนาความเป็นของคนในชุมชนให้ดีขึ้น

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง , สรายุทธ กันหลง (2553 : 29) ภาวะผู้นำในฐานะที่เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุเป้าหมาย (Leadership as an Instrument of Goal Achievrment) ภาวะผู้นำในลักษณะนี้ หมายถึง การที่ผู้นำมีพลังกลยุทธ (Dynamic Force) ซึ่งทำหน้าที่กระตุ้น จูงใจ และประสานงานของการจัดระเบียบ การปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย หรืออีกนัยหนึ่ง หมายถึงกระบวนการของการจัดสภาวะการณ์ให้เหมาะสมเพื่อที่สมาชิกของกลุ่มรวมถึงผู้นำด้วย จะได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บรรลุเป้าหมายอย่างเดียวกัน ที่จะได้รับผลตอบสนองสูงสุดทางเศรษฐกิจ และจะเป็นการสิ้นเปลืองทั้งเวลา และ แรงงาน น้อยที่สุด

การมีส่วนร่วมของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น

Owens (1987: 128) ได้อธิบายและวิเคราะห์พฤติกรรมผู้นำไว้ว่า ในการปฏิบัติงานของกลุ่มไม่ควรมุ่งแต่เพียงผู้นำ แต่ต้องดูว่า ผู้นำนั้นทำอะไรในการที่จะช่วยกลุ่มโดยมีการจัดการภายในกลุ่มเพื่อพัฒนาให้ได้ผลผลิตร่วมกัน และประสบผลสำเร็จในงานที่ทำอยู่

Hoy & Miskel (1991: 121) ได้อธิบายถึงวิธีการที่มีผลกระทบต่อเจตคติที่ดีของผู้ใต้บังคับบัญชาดังนี้

1. บรรยากาศของการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันจะช่วยให้สถานการณ์ขององค์การดีขึ้น ความร่วมมือในการตัดสินใจก็จะมีมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายหลาย ๆ อย่างให้ชัดเจน

2. ผู้บังคับบัญชาต้องเลือกเป้าหมายที่ให้คุณค่าสูง และเป้าหมายนั้นต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชา

3. การร่วมมือกันถือว่าเป็นการเพิ่มสัมพันธ์ภาพในการทำงาน ถ้ามีแรงจูงใจมากขึ้นก็จะทำให้เกิดประสิทธิภาพและรวดเร็ว ดังแสดงในภาพที่ 1

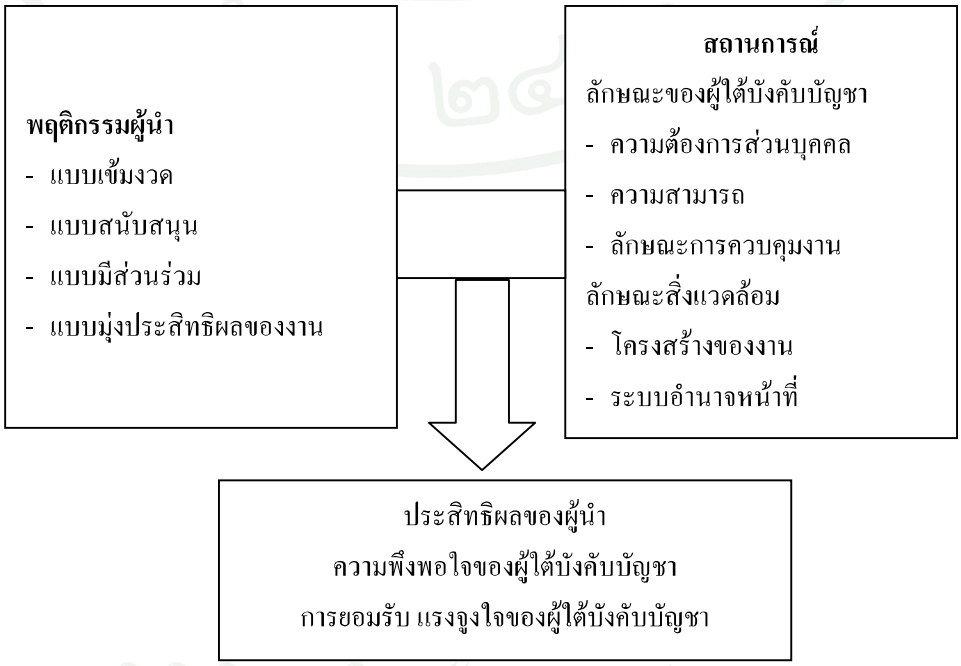

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของพฤติกรรมของผู้นำกับสถานการณ์ของ Path – Goal Theory
ที่มา: Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991 : 122)

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมของผู้นำกับภายใต้สถานการณ์ต่าง ๆ ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในทุก ๆ ด้านในการตัดสินใจเกี่ยวกับเป้าหมายของงาน การวางแผน และการดำเนินงานให้เกิดผลสำเร็จของงานด้านการพัฒนา ถ้าพฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกบมีความคลุมเครือก็จะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาไม่ยอมรับและเกิดการหลีกเลี่ยง ดังนั้น ผู้นำที่มีการแสดงออกทางพฤติกรรมได้อย่างชัดเจนจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจบทบาทอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือและเกิดประสิทธิผลของงานด้านการพัฒนา

Gibson Ivancevich and Donnelly (1997: 272) กล่าวถึง พฤติกรรมที่ผู้นำได้แสดงออกในเชิงปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในกลุ่ม โดยมีผู้นำเป็นตัวแทนที่มีอิทธิพลต่อบุคคลอื่นในกลุ่ม ซึ่งมีผลกระทบต่อพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของสมาชิกคนอื่นในกลุ่มโดยมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายของกลุ่มเป็นสำคัญ

วิภาดา คุปตานนท์ (2544: 242-247) กล่าวถึงพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงออกเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและประสิทธิผลตามที่ผู้นำต้องการ โดยผู้นำแต่ละคนจะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไปซึ่งผลสรุปที่สำคัญๆ ดังต่อไปนี้

1. พฤติกรรมผู้นำที่มุ่งคน (People-Oriented Behaviors) ที่ให้ความสำคัญต่อสมาชิกหรือพนักงาน เข้าใจความแตกต่างและยอมรับความสำคัญของพนักงาน มีการเปิดโอกาสให้พนักงานมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อีกทั้งยังสนใจ และเข้าใจความต้องการของคนงาน

2. พฤติกรรมของผู้นำที่มุ่งงาน (Task-Oriented Behaviors) ที่ผู้นำเน้นความสำเร็จของการทำงาน เน้นการสร้างงานและผลผลิตที่มีมาตรฐานสูง เน้นการใช้ กฎ ระเบียบ ข้อปฏิบัติเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. พฤติกรรมที่มุ่งสร้างโครงสร้าง (Initiation Structure) ที่ผู้นำให้ความสำคัญกับกฎเกณฑ์การบังคับบัญชา เน้นบทบาทหน้าที่ตามตำแหน่ง และเน้นผลงานที่เกิดจากการทำงานตามโครงสร้าง

4. พฤติกรรมที่มุ่งความสัมพันธ์ (Consideration) ผู้นำจะให้ความสำคัญกับการมีความสัมพันธภาพที่ดีกับสมาชิก และมีส่วนร่วมในการทำงานของสมาชิก

จากข้อมูลข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้นำท้องถิ่นเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้ง เลือกตั้งหรือผู้ที่เป็นสมาชิกที่มีอิทธิพลในกลุ่มระดับท้องถิ่นที่สามารถปกครองบังคับบัญชา จูงใจประสานงาน ออกคำสั่งให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตามได้รวมถึงการมีกลยุทธ์ในการสร้างการมีส่วนร่วมส่วนของทีมงานและสมาชิก การที่จะทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำย่อมมาจากลักษณะพิเศษประจำตัว เช่น ความซื่อสัตย์สุจริต ความยุติธรรม ความโอบอ้อมอารีความเสียสละ และผู้นำต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายประการ เช่น มีความรู้ความสามารถพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่กลุ่มต้องการ หรือมีสถานการณ์ที่จะใช้ความรู้ความสามารถของผู้นำและผู้นำนั้นได้ใช้ความรู้ความสามารถให้เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทเป็นอย่างมาก เพราะตามหลักการพัฒนาชุมชนทั่วไป จะใช้ ประโยชน์จากผู้นำท้องถิ่น โดยเป็นตัวแทนของประชาชนในการบอกให้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของชาวบ้านเพื่อวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวแบบมีส่วนร่วมให้สนองตอบต่อความต้องการของชุมชน

จากแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นให้มีความเจริญขึ้นได้ในทุกด้าน นอกจากจะต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนแล้ว สิ่งที่ต้องคำนึงในการพัฒนาชุมชนอีกอย่างคือ “ผู้นำ” ซึ่งเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาในระดับต่างๆ การพัฒนาในระดับชุมชนหรือท้องถิ่นก็เช่นเดียวกัน ถ้าผู้นำมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ สามารถใช้คุณสมบัติที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นได้ก็จะเป็นการสร้างความสุขหรือสร้างความสำเร็จให้เกิดขึ้น ดังนั้นอำนาจของผู้นำจะต้องมีการใช้ให้ถูกต้อง เนื่องจากอำนาจอาจก่อให้เกิดสิ่งที่เป็นประโยชน์และเป็นอันตรายแก่ชุมชนได้ พฤติกรรมของผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำ “พฤติกรรมของผู้นำในการพัฒนาท้องถิ่น” มาสร้าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เป็น “ตัวแปรอิสระ” สำหรับใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องในครั้งนี้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ความหมาย

สุพจน์ รัศมิทัต (2546: 10) กล่าวว่า คำว่า **รัฐ (State)** เป็นที่รู้จักกันมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ ตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น มีผู้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ชัยอนันต์ สมุทวณิช (2533 : 54) ได้รวบรวมความหมายของคำว่ารัฐ โดยที่สำนักมาร์กซ์ซิสต์ (Marxism)เห็นว่า รัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นปกครองสามารถใช้ประโยชน์ได้ตามใจชอบ

สรุปความหมายได้ว่า รัฐมักจะเน้นถึงความผูกพันทางการเมือง อันหมายถึง การที่ประชาชนอยู่ภายใต้ระบบการเมืองอย่างเดียวกัน มีอธิปไตยเดียวกัน รวมทั้งมีเอกราชเต็มที่ในฐานะที่เป็นรัฐ ส่วนคำว่าประเทศนั้นมักจะเน้นเกี่ยวกับสภาพทางภูมิศาสตร์ เช่น เขตแดน ทรัพยากร เป็นต้น

การมีส่วนร่วมของข้าราชการและพนักงานของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่น

บทบาทและหน้าที่ของเทศบาลในการพัฒนาชุมชน

Leonard Broom, Philip Selznick (1977 : 34-35) กล่าวว่า บทบาทที่ปรากฏในสังคมมีหลายรูปแบบ หลายลักษณะจำแนกบทบาทได้ดังนี้

1. บทบาทที่กำหนดไว้หรือบทบาทตามอุดมคติ เป็นบทบาทหน้าที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของตำแหน่งทางสังคมไว้

2. บทบาทที่ควรกระทำ เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลเชื่อว่าควรจะกระทำในหน้าที่ตามตำแหน่งนั้น ๆ ซึ่งอาจจะไม่ตรงกับบทบาทตามอุดมคติทุกประการ และอาจแตกต่างกันในแต่ละบุคคลก็ได้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. บทบาทที่กระทำจริง เป็นบทบาทที่แต่ละบุคคลได้กระทำไปจริงตามความเชื่อความคาดหวัง ตลอดจนความกดดันและโอกาสที่จะกระทำในแต่ละสังคมในช่วงเวลาหนึ่ง

พิทยา บวรวัฒนา (2541 : 63-64) บทบาท หมายถึง สมาชิกขององค์กรทุกคนมีบทบาทอย่างในองค์การ บทบาทแต่ละบทบาทจะเป็นกำหนดว่า คนที่สวมบทบาทนั้นจะมีทัศนคติและพฤติกรรมอย่างไร มีภาพพจน์บางสิ่งบางอย่างเกี่ยวกับบทบาทแต่ละบทบาทในองค์การ คนอื่น ๆ จะมีความคาดหวังว่าคนที่สวมบทบาทใดบทบาทหนึ่งแล้วควรมีพฤติกรรมและทัศนคติอย่างไร บางทีการเล่นบทบาทหนึ่งอาจมีผลทำให้คนไม่สามารถจะเล่นบทบาทอื่นได้

สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549 : ออนไลน์) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการดำเนินงานของภาคราชการต้องทราบความต้องการของประชาชน และปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และหน่วยงานของภาคราชการต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น

มาโนช เกรียงสุวรรณ (2544 : 21-25) ได้สรุปว่า สาเหตุที่ทำให้ชุมชนไม่มีส่วนร่วมเท่าที่ควร คือ

1. ประชาชนยังไม่เกิดแนวคิด (Concept) ในการพัฒนาและการมีส่วนร่วมในการพัฒนา ยังไม่ตระหนักในปัญหาสุขภาพและการดูแลตนเอง

2. รัฐให้แนวคิดแก่ชุมชนในการพึ่งพารัฐมาตั้งแต่อดีต ถึงแม้ปัจจุบันนี้รัฐจะพยายามเปลี่ยนแนวคิดโดยให้ประชาชนพึ่งตนเองให้มากที่สุด แต่บางหน่วยงานของรัฐก็ยังให้แนวคิดในการพึ่งพารัฐอยู่ เนื่องจากเงื่อนไขของการงบประมาณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. สภาพสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม (สาเหตุนี้ อาจจะลดความสำคัญลง ถ้าประชาชนมีแนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันโรคตระหนักในปัญหาสุขภาพและการดูแลตนเอง)

4. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ความสำคัญในการติดต่อประสานงานกับผู้ใต้บังคับบัญชามากกว่าประชาชน ดังนั้น จึงมีโอกาสกระตุ้นประชาชนให้มามีส่วนร่วมน้อย

5. เทคโนโลยีที่ใช้ในปัจจุบันนี้ ยังไม่เหมาะสมกับชุมชนเพียงพอเทคนิคในการดึงประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพชีวิต จากการศึกษาทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน ทฤษฎีการกระทำทางสังคม ทฤษฎีจิตวิทยาทางสังคม และผลการศึกษาที่เกี่ยวข้อง อาจจะสรุปถึงเทคนิคการดึงประชาชนให้มามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 เทคนิคที่เกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

1. สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ตามทฤษฎีการจูงใจของ Frederick Herzburg กล่าวคือ พยายามเสริมสร้างความพอใจในงาน ตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชน โดยให้เจ้าหน้าที่มีความรับผิดชอบในงานเต็มที่ เป็นผู้วางแนวทางในการดำเนินงานให้เหมาะสมกับสภาพชุมชนที่ตนเองรับผิดชอบ แสดงให้เจ้าหน้าที่รู้สึกว่า งานและตัวเขามีความสำคัญ ประสบการณ์ใหม่ งานที่ท้าทายความสามารถ การได้รับการยกย่องนับถือทั้งจากผู้บังคับบัญชาและจากชุมชน รวมทั้งวงการที่เกี่ยวข้องทั่วไป ความรู้สึกได้รับความสำเร็จ การยอมรับ โอกาสสำหรับความก้าวหน้า และความเจริญเติบโตทางด้านศักยภาพของบุคคลล้วนเป็นสิ่งที่ควรนำเข้ามาใช้กับเจ้าหน้าที่

2. การเพิ่มพูนความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ ทั้งในทักษะด้านวิชาการ การสาธารณสุข และทักษะเทคนิคการสร้างแรงจูงใจให้ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วม เทคนิคในการถ่ายทอดเทคนิคในการติดตามงาน นิเทศงาน โดยไม่ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกว่าถูกยัดเยียดให้ทำ แต่ต้องทำให้ชาวบ้านรู้สึกว่าอยากทำ และมีพี่เลี้ยงที่มีความรู้ความสามารถ (เจ้าหน้าที่) อยู่เป็นกำลังใจ และให้ความช่วยเหลือได้ทันต่อความต้องการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. พัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำ และทักษะในการพัฒนาพลังกลุ่มในชุมชน

4. เจ้าหน้าที่จะต้องรู้สึกอยู่เสมอว่า การดำเนินงานกับชุมชนจะประสบความสำเร็จได้เป็นอย่างดีขึ้นนั้น เจ้าหน้าที่จะต้องทำตนให้เป็นที่เชื่อถือแก่ประชาชน เพราะความรู้สึกเลื่อมใสความรักและการยอมรับของประชาชน จะทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกอยากเข้าร่วมและเกรงใจที่จะไม่เข้าร่วม ความรู้สึกที่ดีเหล่านี้จะช่วยขจัดปัญหา อุปสรรค และปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องที่ขัดขวางต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 2 เทคนิคเกี่ยวข้องกับตัวประชาชน

1. กระตุ้นในชุมชนเกิดการมีส่วนร่วมและดำเนินการแก้ไขปัญหาของชุมชนเองโดยใช้แนวความคิดให้ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องตามแนวทางการพัฒนาชนบทแนวใหม่ซึ่งจะช่วยให้ชุมชนตระหนักในแนวความคิดใหม่ เพื่อให้ประชาชนได้รับการยอมรับจากชุมชน/ เพื่อนบ้าน และเกิดความสนใจหาข้อมูลเพิ่มเติมในแนวความคิดใหม่นั้น (เจ้าหน้าที่สามารถที่จะเสริมข้อมูลทางวิชาการในจุดนี้ได้) เมื่อชุมชนได้รับข้อมูลต่าง ๆ มากพอสมควรแล้ว ก็จะเกิดการประเมินค่า หรือชั่งน้ำหนักดูระหว่างแนวคิดเก่ากับแนวคิดใหม่ว่าอย่างไหนจะดีกว่ากัน ก็จะทดลองทำดู (เจ้าหน้าที่มีส่วนเสริมจุดนี้มาก คือ ต้องคอยสนับสนุนให้กำลังใจ ให้ชุมชนสามารถทดลองทำในสิ่งนั้นให้ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ประชาชนเกิดความภูมิใจและได้รับการยอมรับจากชุมชน/ เพื่อนบ้าน) หากชุมชนทดลองแล้วพอใจก็จะนำไปสู่ขั้นต่อไป คือ ยอมรับและมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน แต่หากชุมชนทดลองทำดูแล้ว (เจ้าหน้าที่ละเลยหน้าที่ไม่สนับสนุนในจุดนี้) ชุมชนไม่พอใจก็จะปฏิเสธการมีส่วนร่วมในทันที ซึ่งเมื่อปฏิเสธแล้ว การกระตุ้นใหม่อีกครั้งเป็นการยากลำบากของเจ้าหน้าที่และคนที่เกี่ยวข้องมากขึ้นเป็นทวีคูณ

2. สนับสนุนให้ประชาชนมีความรัก และสามัคคี เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น เมื่อประชาชนเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และตัดสินใจรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ยังมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่จะต้องพร้อมให้คำปรึกษา เมื่อประชาชนเผชิญปัญหาที่ยากเกินกว่าที่จะสามารถแก้ไขปัญหานั้นเองได้ เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่จะต้องให้คำปรึกษาแนะนำความรู้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการแก้ไข ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมอย่าง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ต่อเนื่อง เพราะสามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนจะเกิดความภูมิใจที่ได้รับการตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทุกครั้งในความสำเร็จของตน และพอใจผลลัพธ์ที่ได้ คือ การมีสุขภาพดีของตนเองและครอบครัว

3. การพัฒนาทักษะของประชาชนด้านการจัดการ ประชาชนส่วนใหญ่ยังมีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ดังนั้น จึงควรต้องได้รับความรู้เพื่อมีความพร้อมในการและพัฒนาทักษะมีเวลาในการบริหารจัดการ มีการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรม เช่น การบริหารกองทุนต่าง ๆ ในหมู่บ้าน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ และวิธีการประเมินผลการดำเนินงาน การตรวจสอบกิจกรรมกลุ่ม การจัดการด้านความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ แนวทางการควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกในชุมชน และการบริหารจัดการนี้นับเป็นจุดวิกฤตอันหนึ่งที่จะทำให้การมีส่วนร่วมของชุมชนเกิดขึ้นหรือล้มเหลว การจัดระเบียบของชุมชนนี้เปรียบเสมือนกติกาและวินัยต่าง ๆ ซึ่งจะต้องเป็นข้อตกลงกันระหว่างสมาชิกของชุมชน และให้มีการควบคุมกันเองให้สมาชิกพิจารณาถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่ความรับผิดชอบด้วย ไม่ใช่ต้องการสิทธิของตนเองแต่เพียงอย่างเดียว การพัฒนาทักษะของประชาชนในด้านนี้ต้องอาศัยความพยายามเป็นอย่างมาก และต้องใจเย็นพอควร อย่างไรก็ดี หากกลุ่มย่อยต่าง ๆ ในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาอย่างเสมอหน้ากัน ไม่ใช่เป็นการกระทำของเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งแล้ว ก็ยังมั่นใจได้ว่าจะมีการควบคุมวินัยของกลุ่มโดยสมาชิกในชุมชนเอง โดยเฉพาะในชนบทประชาชนส่วนใหญ่รู้จักกันดีเป็นเครือญาติกันดังนั้น หากเราตระหนักถึงความสำคัญด้านการจัดการตั้งแต่ต้น และพยายามเสริมสร้างทักษะด้านนี้ให้ประชาชน ก็มั่นใจได้ว่าประชาชนจะยึดมั่นในกติกาที่วางไว้ และพร้อมที่จะปกป้องผลประโยชน์ของตนเองได้ ขอเพียงแต่ว่าเจ้าหน้าที่จะต้องพยายามให้ชุมชนควบคุมกันเองให้มากขึ้น

4. การสร้างข่าวสารภายในชุมชน และระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน ประเด็นนี้นับว่าสำคัญมาก และควรจะต้องกระตุ้นให้เกิดข่ายข่าวสารประจำขึ้นตั้งแต่ต้น ข่าวสารการพัฒนาควรจะได้กระจายอย่างทั่วถึงและถูกต้อง ไม่บิดเบือนไปจากต้นตอของข่าว ลักษณะการแพร่ข่าวก็ควรเป็นลักษณะการสื่อความหมายสองทางมากกว่าการให้ข่าว ทั้งนี้ เพื่อคณะกรรมการหมู่บ้านและองค์กรอื่น ๆ จะได้รับข้อมูลสะท้อนกลับที่จะทำให้ทราบถึงความรู้สึก ความต้องการ ปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอของสมาชิกในชุมชน และเป็นการควบคุมติดตามตลอดจนการประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ ด้วย ข้อดีของการสร้างข่าวสาร ข้อที่หนึ่งคือ ทำให้ผู้ได้รับข่าวเกิดความรู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเช่น ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ ข้อดีที่สองคือ การสร้างข่ายการสื่อข่าวภายในชุมชนจะทำให้ชาวบ้านทราบการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เคลื่อนไหวของชุมชนตนเอง ชาวบ้านแต่ละคนอาจจะมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนตนเอง ข้อที่สามคือการแพร่ข่าวด้านการพัฒนาจากภายนอกชุมชนจะทำให้ชาวบ้านเกิดการตื่นตัวมากขึ้น

ปธาน สุวรรณมงคล (2547 : 83) ได้แบ่งปัจจัยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ประชาชนในชุมชน จากสภาพความเป็นจริงในปัจจุบันที่ว่า “ชุมชนหรือหมู่บ้าน” ไม่ได้มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันหรือคนทั้งหมู่บ้านเหมือนกันหมด คนบางคนอาจจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นได้ แต่ในบางกิจกรรมอาจร่วมไม่ได้ แต่ถ้าเป้าหมายของการพัฒนาชนบทแนวใหม่ คือ คนยากจนแล้ว เราต้องเลือกที่จะสนับสนุนหรือให้โอกาสชาวชนบทยากจนเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุดเป็นกลุ่มแรก

2. ผู้นำท้องถิ่น การที่ชาวชนบทยากจนจะเข้าร่วมในการพัฒนาชนบท ทั้งหมดนั้นเป็นไปได้ยาก จำเป็นต้องมี “ผู้นำ” ซึ่งจะเป็นตัวแทนพวกเขาเข้าไปทำหน้าที่บางอย่างบางประการแทน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของการตัดสินใจ ปัญหาสำคัญที่เผชิญอยู่ขณะนี้ก็คือผู้นำท้องถิ่นที่มีอยู่เป็นตัวแทนของกลุ่มคนยากจนในชนบทหรือไม่ และ/หรือมีความตั้งใจที่จะช่วยเหลือชาวชนบทยากจน จริงจังเพียงใดเมื่อพิจารณาจากสภาพการณ์ของสังคม ชนบทในปัจจุบันที่ความเจริญทางวัตถุและผลประโยชน์ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในชุมชนชนบทมากขึ้นกว่าก่อน

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐ ในประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย เจ้าหน้าที่ของรัฐมักจะเป็นผู้มีบทบาทอย่างมากในกระบวนการพัฒนาทั้งในแง่ของการตัดสินใจ การดำเนินผลประโยชน์การปฏิบัติงานในชุมชนและการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้เป็นไปตามโครงสร้างทางการเมืองการปกครองที่รวมศูนย์แต่เมื่อรัฐเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาชนบทใหม่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนมากขึ้น บทบาทของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะต้องปรับเปลี่ยนไปจากฐานะ “ผู้กระทำ” เป็น “ผู้ให้คำแนะนำ” ให้ความเป็นกันเองกับประชาชนในการมาติดต่อราชการเป็นอย่างดีและช่วยให้ชาวชนบทยากจนได้เข้าใจในสภาพตัวเองอย่างแท้จริง ปัญหาอยู่ที่ว่าความจริงใจของเจ้าหน้าที่ของรัฐจะยอมรับการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนยากจนเพราะค่านิยมและพฤติกรรมของข้าราชการมิได้รับการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชนแล้วก็เป็นการยากที่จะคาดหวังว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนจะเกิดขึ้นอย่างแท้จริง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กรมพัฒนาชุมชน (2555 : 10) อธิบายว่า พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ คือ การแสดงออกของผู้ที่ทำหน้าที่ปฏิบัติงานราชการที่เอื้อต่อการผลักดันแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประสบความสำเร็จ หรือล้มเหลวได้

สรุปได้ว่า บทบาท หมายถึง แบบแผนของพฤติกรรมมนุษย์ซึ่งดำรงอยู่ในสังคม ซึ่งแบบแผนดังกล่าวจะสืบเนื่องและเกี่ยวข้องกับบรรทัดฐาน ขนบธรรมเนียมประเพณีทางสังคมอย่างแนบแน่น ดังนั้นแบบแผนของพฤติกรรมของมนุษย์จึงเกี่ยวเนื่องกับสิทธิและหน้าที่ตามตำแหน่งทางสังคมคาดหวัง หรือกำหนดไว้นั่นเอง

จากแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการของข้าราชการและพนักงานของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่นดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรมข้าราชการและพนักงานของรัฐมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นโดยการส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม และเรียนรู้ร่วมกันในการจัดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ตลอดจนการมีทัศนคติที่ดีในการร่วมมือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน จึงจะเป็นหนทางที่จะทำให้การพัฒนาท้องถิ่นได้รับความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนในการดำเนินโครงการพัฒนา ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้นำ “พฤติกรรมการของข้าราชการและพนักงานของรัฐในการพัฒนาท้องถิ่น” มาสร้างเป็น “ตัวแปรอิสระ” สำหรับใช้ในการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในครั้งนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา

ขณะที่โลกกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระแสการพัฒนาก็เกิดขึ้นตามมาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการพัฒนากลายมาเป็นตัวชี้วัดความเจริญทางด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้น จะเห็นได้จากการที่ทั่วโลกพร้อมใจกันแบ่งประเภทของประเทศออกเป็น 3 ประเภท คือ ประเทศที่พัฒนาแล้ว ประเทศกำลังพัฒนา และประเทศที่ด้อยการพัฒนา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาความหมายของการพัฒนาดังนี้

พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ (2530 : 192) การพัฒนา ตามความหมายจากรูปศัพท์ที่ปรากฏในพจนานุกรม หมายถึง ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโต งอกงามและมากขึ้น และการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่ขยายตัวขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2550 : ออนไลน์) การพัฒนา ความหมายโดยทั่วไป คือ การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบ หรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่ดีกว่าอย่างเป็นระบบ

แนวคิดการพัฒนา (2550 : ออนไลน์) การพัฒนา ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม พ.ศ. 2540 คือ การพัฒนาจะต้องมีลักษณะของการได้ประโยชน์ร่วมกัน สร้างความรู้รักสามัคคี และการร่วมมือร่วมแรงร่วมใจซึ่งเป็นประโยชน์กับประชาชนมุ่งไปสู่วิถีพัฒนาแบบยั่งยืน (Sustainability) การพัฒนานั้นต้องทำให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับประโยชน์ร่วมกัน จึงจะถือได้ว่าเป็นความสำเร็จ และก่อให้เกิดความร่วมมือ

กล่าวโดยสรุป การพัฒนา คือ กระบวนการที่ต่อเนื่อง (Continuing process) ดังนั้น การพัฒนาจึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับลำดับ/ขั้นตอน (Stages) และความเชื่อมโยง (Relation or Linkage) แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนาจึงปรากฏชัดเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มการพัฒนาว่าดำเนินการไปตามลำดับหรือขั้นตอนจากระดับหนึ่งไปสู่อีกระดับหนึ่งโดยต้องสร้างความพร้อมด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม และกลุ่มการพัฒนาที่เกิดขึ้นได้โดยการกระตุ้นหรือชักนำ โดยปัจจัยในการพัฒนา เช่น การสะสมทุน การค้าต่างประเทศ เป็นต้น โดยมีความเชื่อว่าความพร้อมนั้นสร้างได้ เพื่อให้สอดคล้องกับการสะสมทุนหรือการค้าระหว่างประเทศ บนความเชื่อดังกล่าวมักจะเกิดการพัฒนาแบบ “ก้าวกระโดด” เพราะประชาชนไม่สามารถสร้างความพร้อมตามแบบอย่างของนักพัฒนาและนักพัฒนาก็ไม่สามารถปรับตนเองให้มีความพร้อมที่จะสอดคล้องกับความพร้อมของประชาชน ทำให้เกิดช่องว่างและปัญหาได้

หลักการพัฒนาชุมชน

สนทยา พลศรี (2533 : 90-95) ให้ความหมายของคำว่า การพัฒนาชุมชนว่า หมายถึง วิชาหรือหลักแห่งความรู้และความจริงของกระบวนการทำงานพัฒนาในชุมชนให้มีความพร้อม/มีทักษะ/เวลาในการมีส่วนร่วมโดย ปรัชญา 7 ประการ ดังต่อไปนี้

1. คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่า และสำคัญที่สุด
2. คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด
3. การรวมกลุ่ม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ความยุติธรรม

5. การศึกษา

6. หลักประชาธิปไตย

7. ความสมดุลของการพัฒนา

ปรัชญาประการที่หนึ่ง

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการแรก คือ ความศรัทธาอย่างแรงกล้าในตัวคนที่ว่า “คนเป็นทรัพยากรที่ประเสริฐ มีค่า และสำคัญที่สุด” หมายถึง ในทุกชุมชนนั้น นอกเหนือไปจากทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resource) เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ แล้ว ยังมีทรัพยากรอีกอย่างหนึ่ง เรียกว่า ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource) ซึ่งนับว่าเป็นทรัพยากรที่สูงส่ง มีค่า และสำคัญมากที่สุดในชุมชน เพราะคนรู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักคิด รู้จักตัดสินใจ รู้จักวางแผน รู้จักประพฤติ ปฏิบัติ และรู้จักพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตนเองและชุมชนไปในทิศทางที่ต้องการ ความศรัทธาในตัวคน การพัฒนาคน หมายถึง การทำให้คนมีทั้งคุณภาพ คือ มีความสามารถในการทำงานตามบทบาทและหน้าที่ของตนอย่างมีประสิทธิภาพ และมีทั้งคุณธรรม คือ มีจิตใจพร้อมที่จะเสียสละประโยชน์ส่วนตัว เพื่อส่วนรวมหรือชุมชน ทั้งนี้ เพราะว่า คนเป็นส่วนสำคัญที่สุดในชุมชน ชุมชนจะยั่งยืนถาวรเจริญก้าวหน้าหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับคนในชุมชนนั้น ดังนั้น การพัฒนาต่าง ๆ ที่ผ่านมาประสบกับความล้มเหลวหรือไม่ได้ผลเท่าที่ควร สาเหตุประการหนึ่งมาจากการขาดจุดมุ่งหมายปลายทางสูงสุดที่มุ่งพัฒนาคนหรือจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้มิได้สนองหรือสอดคล้องกันกับจุดหมายปลายทางสูงสุดนั้น เช่น หน่วยงานหน่วยใดหน่วยหนึ่งได้รับคำสั่งจากหน่วยงานในระดับสูงกว่าให้มาสร้างถนนสายหนึ่งในหมู่บ้าน หน่วยงานนั้นก็เริ่มสร้างถนนโดยมิได้ให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมแม้แต่น้อย วัตถุประสงค์หรือจุดหมายปลายทางที่แท้จริงก็เพื่อสนองความต้องการของหน่วยงานที่เหนือกว่าเพื่อให้มีผลงานปรากฏเท่านั้น ประชาชนในหมู่บ้านก็มิได้เอาใจใส่ ทั้งนี้ เพราะประชาชน ไม่ได้มีความรู้สึกเป็นเจ้าของ เพราะไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างถนนนั้นด้วย ไม่นานนักถนนสายนั้นก็เสื่อมโทรมใช้การไม่ได้ อันเป็นการสูญเปล่าในการพัฒนาอย่างหนึ่ง

ฉะนั้น นักพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับความต้องการ ความสนใจ ปัญหา และผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทุกขั้นตอน มิใช่เพียงแต่ให้ประชาชนได้รู้ได้เห็นเท่านั้น ต้องให้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสของจริงด้วย โดยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการคิด ตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติการในโครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจ เป็นต้น

ปรัชญาประการที่สอง

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่สอง คือ ความศรัทธาและเชื่อมั่นในตัวคนที่ว่า “คนเป็นสัตว์โลกที่พัฒนาได้ดีที่สุด” (Highest potential developing animal) ปรัชญาประการนี้หมายความว่า ในบรรดาทรัพยากรทั้งหลายในโลก คนสามารถสร้างประโยชน์สูงสุดให้แก่ชุมชนได้มากที่สุด ถ้าได้รับการพัฒนาที่ถูกต้อง เพราะคนสามารถเข้าร่วมในการสร้างสรรค์ความเจริญให้แก่ชุมชนได้ดีที่สุด ตัวอย่างเช่น การสร้างถนนสายหนึ่งขึ้นในหมู่บ้าน การที่คนเข้ามาช่วยกันคิด วางแผน ตัดสินใจ ร่วมกันก่อสร้าง ตลอดจนร่วมกันฟันฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ จนกระทั่งสร้างถนนเสร็จ เช่นนี้ถือว่า คนสามารถพัฒนาให้มีคุณภาพขึ้นได้ โดยคนสามารถใช้ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ทางานจนบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ในเวลาเดียวกัน คนก็สามารถพัฒนาให้เกิดจิตสานึกในการเสียสละ โดยยอมเสียสละกาลังกาย ความสุขส่วนตัว มาช่วยกันสร้างถนนด้วยความซื่อสัตย์ อดทน และยอมสละกาลังเงินเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมอย่างจริงใจและจริงจัง

ปรัชญาประการที่สาม

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่สาม คือ “การรวมกลุ่ม” (Grouping) ปรัชญาประการนี้ หมายถึง ความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาชุมชนนั้น ต้องอาศัยการรวมกลุ่มและการทำงานในกลุ่ม การที่จะเรียกว่า รวมกลุ่มนั้นจะต้องมีคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมารวมกัน โดยมีวัตถุประสงค์ในการเข้ามาอยู่ร่วมกันอย่างชัดเจน พลังกลุ่มนี้จะดลบันดาลให้งานพัฒนาต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จสมความมุ่งหมายได้ การรวมกันเป็นกลุ่มและการทางานกับกลุ่มถือว่า เป็นหัวใจของงานพัฒนาชุมชน ถึงกับมีการกล่าวพันว่า “ถ้าไม่มีกลุ่มก็จะไม่มีงานพัฒนาชุมชนเกิดขึ้น” (no group, No C.D.)

ในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนนั้น มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนทำงานเป็นกลุ่ม มีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพด้านต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี และกลุ่มผู้นาอาสาพัฒนาชุมชน เป็นต้น การรวมกลุ่มและทำงานกับกลุ่มตามกระบวนการพัฒนาชุมชน ถือว่าเป็น “โรงเรียนฝึกหัดประชาธิปไตยเบื้องต้นในหมู่บ้าน” เพราะทำให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามาช่วยกัน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

คิด ช่วยกันตัดสินใจ ช่วยกันวางแผน และช่วยกันปฏิบัติงานตามหลักประชาธิปไตย ยิ่งไปกว่านั้น การรวมกลุ่มยังช่วยให้ประชาชนเกิดความกระตือรือร้น สนใจเข้าร่วมพัฒนา สร้างความเจริญ เป็นการผนึกกำลังความสามารถของประชาชนซึ่งกระจัดกระจายให้มารวมอยู่ด้วยกันเป็นกลุ่มก้อน นอกเหนือไปจากนี้ การรวมกลุ่มในงานพัฒนาชุมชนจะช่วยสร้างระบบต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นในชุมชน เช่น มีการสร้างและพัฒนาองค์กรหรือสถาบันการศึกษา แลกเปลี่ยนความรู้และรับแนวความคิดใหม่ ๆ ตลอดจนเป็นแกนนำในการปฏิบัติงานเพื่อชุมชนต่อไป

ปรัชญาประการที่สี่

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่สี่ คือ “ความยุติธรรม” (Justice) หมายถึง ความศรัทธาในเรื่องความยุติธรรมของสังคม (Social justice) ความศรัทธาที่ว่า คนทุกคนปรารถนาที่จะมีชีวิตร่วมอยู่ในสังคมด้วยความสุขกายสบายใจ (Social satisfaction) และเป็นที่ยอมรับของสังคม (Social acceptability) ความยุติธรรมในที่นี้ หมายถึง ความยุติธรรมภายใต้กฎหมาย อันอธิบายได้ว่า ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกันที่จะได้รับความคุ้มครองจากกฎหมาย ฐานันดรศักดิ์โดยกำเนิดก็ดี โดยแต่งตั้งก็ดี โดยประการอื่นใดก็ดี ไม่กระทำให้เกิดเอกสิทธิ์แต่อย่างใด โดยพนักงานรัฐควรปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการทุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้อง นอกจากนี้ คนทุกคนไม่ว่าเหล่ากำเนิดหรือศาสนาใด ย่อมอยู่ในความคุ้มครองแห่งกฎหมายเสมอกัน เป็นต้น

ปรัชญาประการที่ห้า

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่ห้า คือ “การศึกษา” (Education) การพัฒนาต่าง ๆ จะเจริญก้าวหน้าและมีประสิทธิภาพ การศึกษานับว่ามีส่วนช่วยส่งเสริมอยู่มาก การศึกษาหรือกระบวนการให้การศึกษา (Educational Process) จะช่วยดึงพลังความสามารถของคนซึ่งซ่อนเร้นอยู่ภายในให้ออกมา จะนำไปใช้ประโยชน์ต่อตนเองและชุมชนส่วนรวมได้ ทั้งยังช่วยยกมาตรฐานและส่งเสริมความเป็นอยู่ของคนให้สูงขึ้นอีกด้วย การศึกษามีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาอย่างมาก ถ้าสมาชิกในชุมชนมีการศึกษาโดยเฉลี่ยสูงแล้ว การเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นย่อมมีมาก เพราะการถ่ายทอดวิชาความรู้และการคิดค้นประดิษฐ์สิ่งใหม่ ๆ ย่อมมีมากและง่ายกว่าในชุมชนที่สมาชิกในชุมชนยังไม่มีการศึกษาหรือโดยเฉลี่ยแล้วการศึกษาอยู่ในขั้นต่ำ การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในพฤติกรรมของมนุษย์ นั่นคือ มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความรอบรู้ ทัศนคติ ทักษะ และมูลเหตุจูงใจในสิ่งที่เขาทำอยู่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปรัชญาประการที่หก

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่หก คือ “หลักประชาธิปไตย” (Democracy) หมายถึง ความศรัทธาในการพัฒนา ตามแนวทางของระบอบประชาธิปไตย และมีความเชื่อว่า คนทุกคนย่อมมีสิทธิและสามารถที่จะกำหนดวิธีการดำรงชีวิตของตนเองไปในทิศทางที่ตนต้องการด้วยความสมัครใจ องค์ประกอบของหลักประชาธิปไตยที่สำคัญ ๆ ก็คือ การเลือกตั้ง การปกครองโดยเสียงข้างมาก สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค การพัฒนาชุมชนเป็นงานที่เสริมสร้างขีดความสามารถและความรับผิดชอบในการพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติให้เกิดขึ้นเพื่อประชาชน อันเป็นการยึดหลักประชาธิปไตย การพัฒนาชุมชนยังสนับสนุนการทำงานร่วมกับบุคคลภายในชุมชนทุกคน โดยถือว่าประชาชนทุกคนมีความเท่าเทียมกันตามกฎหมาย ไม่คำนึงถึงความแตกต่างในเรื่องฐานะ การศึกษา เพศ หรือวัย ไม่ทำงานแต่เฉพาะกับบางกลุ่ม บางพวก ทุกคนในชุมชนมีสิทธิมีเสียงเท่าเทียมกัน ผลประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาจะต้องส่งผลไปถึงคนส่วนมาก เพราะฉะนั้นการช่วยพัฒนาองค์กรท้องถิ่นให้เข้มแข็งขึ้น (strengthening local organization) และปลูกฝังประชาธิปไตยในระดับล่างสุด (grass root of democracy) นับเป็นการสอดคล้องกับคำกล่าวที่ว่า “รากฐานของประชาธิปไตยเริ่มที่หมู่บ้าน” อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงสำหรับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติต่อไป

ปรัชญาประการที่เจ็ด

ปรัชญาของการพัฒนาชุมชนประการที่เจ็ด คือ “ความสมดุลของการพัฒนา” (balance of development) ปรัชญานี้ หมายถึง การพัฒนาและขีดความสามารถของคนในชุมชนนั้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ได้สัดส่วนและควบคู่กันไปทุกด้านตลอดเวลา เช่น การพัฒนาทางด้านวัตถุหรือรูปธรรมต้องได้สัดส่วนและควบคู่กับการพัฒนาทางด้านจิตใจหรือนามธรรม และด้วยเหตุผลทำนองเดียวกัน การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จะต้องมีความสมดุลกันด้วย กล่าวโดยย่อ ก็คือ มุ่งพัฒนาทุก ๆ ด้าน ไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาด้านใดด้านหนึ่งโดยเฉพาะ

พิสันต์ ประทานชวโน (2553 : 54-55) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการของการพัฒนาชุมชน ถือว่าเป็นหลักหรือจุดยืนในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพื่อการสร้างสรรค์ความเจริญในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติในที่สุดและการที่จะสร้างความเจริญให้แก่ชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ดังกล่าวนี้ ต้องฝึกอบรมประชาชนให้รู้จักการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยอาศัยหลักการพอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. พิจารณาถึงบริบทของชุมชนเป็นหลักในการเริ่มงาน (Context)

บริบทของชุมชน หมายถึง สภาพความเป็นอยู่ในชุมชน ซึ่งในการพิจารณานั้น นักพัฒนาควรจะพิจารณาอย่างรอบด้าน ทั้งสภาพความเป็นอยู่ทางกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง การที่นักพัฒนาทราบสภาพความเป็นอยู่ของชุมชนก็สามารถที่จะวางแผนและดำเนินงานพัฒนาได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2. การดึงประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วม (Participation)

การจัดกิจกรรมการพัฒนาอะไรก็ตาม จะต้องดึงหรือชักจูงประชาชนให้เข้ามาเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมด้วยตั้งแต่ศึกษาชุมชน วางแผนวางโครงการ ปฏิบัติการตามโครงการ และการประเมินผล ซึ่งจะทำได้มากน้อยแค่ไหนนั้นขึ้นอยู่กับประเภทของกิจกรรม แต่ยึดหลักการที่สำคัญว่าต้องให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้เนื่องจากกว่าผลของการดำเนินงานพัฒนานั้นส่งผลกระทบโดยตรงต่อตัวประชาชน ดังนั้น ควรที่จะให้ประชาชนเลือกแนวทางในการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง

3. การทำงานต้องค่อยเป็นค่อยไป (Gradualness)

ความล้มเหลวของการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้น เพราะการเร่งรีบทำงานให้เสร็จเร็วเกินไปก่อนที่จะรู้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพทั่วไปและปัญหาที่แท้จริงของชุมชนหรือก่อนที่ประชาชนจะมีความเชื่อมั่นในตนเองหรือก่อนที่จะมีทรัพยากรเพียงพอ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่านักพัฒนาต้องการให้มีผลงานออกมาโดยเร็ว ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการของบประมาณมาใช้ในการดำเนินงาน ดังนั้น การพัฒนาชุมชนไม่ควรเร่งรีบจนเกินไป ควรดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไป ควรคิดถึงผลกระทบในการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

4. การให้ความสำคัญกับคนในชุมชนเป็นหลัก (Man-Center Development)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มีความจริงอยู่ประการหนึ่งว่า การช่วยคนไม่อาจสำเร็จได้ ถ้าผู้นั้นไม่ต้องการจะช่วยตนเอง โดยหลักการนี้ การพัฒนาชุมชนจึงต้องเริ่มด้วยการให้ความสำคัญกับคนในชุมชนเป็นหลักหรือเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาโดยให้คนในชุมชนค้นหาความต้องการและปัญหา (Identify Need and Problem) ของตนเองให้พบไม่ว่าจะด้วยวิธีกระตุ้น ยั่วยุ หรือชักจูงก็ตาม

5. การใช้วิธีดำเนินงานแบบประชาธิปไตย (Democracy)

การพัฒนาชุมชนจะต้องนำแบบประชาธิปไตยมาใช้เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักคิดด้วยตนเอง รู้จักอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตลอดจนร่วมกันทำงานตามข้อตกลงที่ได้ร่วมกันกำหนดไว้ ยึดถือในเสียงข้างมากและรับฟังเสียงข้างน้อย (Rule of Majority, Right of Minority)

6. การดำเนินงานต้องยืดหยุ่นได้ (Flexible)

เนื่องจากสังคมมีความเคลื่อนไหว (Dynamic) ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องเลือกวิธีดำเนินงานให้กว้างและเข้ากับสถานการณ์ เหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แต่ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงจะต้องเป็นไปเฉพาะวิธีดำเนินงานเท่านั้น โดยยึดมั่นในหลักการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายเสมอ

7. สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน (Culture)

วัฒนธรรมเป็นกุญแจสำคัญที่จะไขประตูปัญหาเพื่อเข้าถึงประชาชน การพัฒนาชุมชนจะสำเร็จหรือล้มเหลว เกิดจากความเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะในแต่ละชุมชน สังคมมีวิถีชีวิต (Way of Life) ที่แตกต่างกัน จนมีคำกล่าวเกี่ยวกับวัฒนธรรมและงานพัฒนาว่า “การเข้าใจวัฒนธรรมชุมชนได้มากเท่าใด ก็จะเข้าใจงานพัฒนาชุมชนได้มากเท่านั้น”

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

8. ทำงานกับผู้นำท้องถิ่น (Local Leader)

การทำงานกับผู้นำท้องถิ่นเป็นหลักการพัฒนาชุมชนที่สำคัญอย่างหนึ่ง การพัฒนาชุมชนจะขยายตัวกว้างออกไปและบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับศักยภาพ ความสามารถของผู้นำในท้องถิ่น ซึ่งจะมีทั้งผู้นำที่เป็นทางการ คือ มีบทบาท ตำแหน่งหน้าที่ ตามที่ได้รับแต่งตั้งจากทางราชการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผสส. อสม. ครูในหมู่บ้านหรือตำบล และผู้นำที่ไม่เป็นทางการ คือ ผู้นำที่คนในหมู่บ้านให้ความเคารพนับถือและมีบทบาทในการชี้นำการพัฒนา เช่น เถ้าแก่โรงสี เถ้าแก่ไร่อ้อย คนเฒ่าคนแก่ พระสงฆ์ เป็นต้น

พิสันติ์ ประทานชวโน (2553 : 56) สรุปว่า แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา (People Participations for Development) ได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในงานพัฒนาทุกภาคส่วนหรือในลักษณะเบญจ 5 ภาคี ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ และประชาชน รวมพลังกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยมีขั้นตอนการมีส่วนร่วม มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมในขั้นการริเริ่มการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา/สาเหตุของปัญหาภายในชุมชน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของชุมชน และจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมในขั้นการวางแผนในการพัฒนาซึ่งเป็นขั้นตอนของการกำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ของโครงการ วิธีการตลอดจนแนวทางการดำเนินงานและทรัพยากรที่จะใช้

ขั้นตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการดำเนินการพัฒนา เป็นส่วนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน โดยได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ เทคโนโลยี ฯลฯ จากองค์กรภาคีพัฒนา

ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมในขั้นตอนรับผลประโยชน์จากการพัฒนา ซึ่งเป็นทั้งการได้รับผลประโยชน์ทางด้านวัตถุและทางด้านจิตใจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ขั้นตอนที่ 5 การมีส่วนร่วมในขั้นประเมินผลการพัฒนา เป็นการประเมินว่า การที่ประชาชนเข้าร่วมพัฒนา ได้ดำเนินการสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด การประเมินอาจประเมินแบบย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินผลความก้าวหน้าเป็นระยะๆ หรืออาจประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลสรุปรวมยอด

กรมพัฒนาชุมชน (2555 : 65-67) ได้กำหนดไว้ว่า การพัฒนาชุมชน คือ การทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือ เกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามเจตจำนงค์ของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนเอง ดังนั้น ในการทำงานร่วมกับชุมชนนั้นข้าราชการและพนักงานของรัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น อันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการวิเคราะห์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยข้าราชการและพนักงานของรัฐควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีมนุษย์สัมพันธ์ดี มีความเป็นกันเอง ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส เชื่อถือได้ เป็นผู้มีแรงจูงใจที่ต้องการทำงานเพื่อส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีความประพฤติดีสามารถเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลชุมชน และสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้ โดย กรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นควรแบ่งออกได้เป็น 8 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาชุมชน (Community Study)

ความหมายของคำว่า “การศึกษาชุมชน” หมายถึง การสำรวจและศึกษาวิเคราะห์หาความจริงในสภาวะของ สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ความต้องการ และปัญหาในชุมชนนั้น ๆ เพื่อที่จะก่อให้เกิดการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตของประชาชนในชุมชนต่อไป

1. ความมุ่งหมายของการศึกษาชุมชน การศึกษาชุมชนมีความมุ่งหมาย ดังต่อไปนี้

1.1 เพื่อทราบความต้องการต่าง ๆ ของชุมชน เพื่อจะได้หาทางตอบสนองความต้องการต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.2 เพื่อทราบปัญหาต่าง ๆ และได้ร่วมกันคิดวางโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้หมดไป

1.3 เพื่อทราบถึงแหล่งวิชาในชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ วิทยากรและสถาบันต่าง ๆ ของชุมชนเพื่อนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาต่อไป

1.4 เพื่อทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ กับชุมชน อันจะเป็นแนวทางในการปรับปรุงส่งเสริมให้เกิดความสัมพันธ์อันดีขึ้น

1.5 เพื่อศึกษาสภาวะทางเศรษฐสังคม (Socio - Economic) สวัสดิภาพของสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ การบริโภคและอุปโภค ซึ่งจะได้หาทางบริการจัดหาอุปกรณ์และวิธีปรับปรุงให้เหมาะสมต่อไป

1.6 เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อ เจตคติ ขนมธรรมเนียมประเพณี การนันทนาการของประชาชนในชุมชน ซึ่งจะได้หาทางสนับสนุน ปรับปรุง ส่งเสริมให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

2. ประเภทของการศึกษาชุมชน มี 2 ประเภทคือ

1. การศึกษาเฉพาะด้าน (Topical Community Study) เป็นการศึกษาชุมชนในด้านใดด้านหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเท่านั้น เช่น สุขภาพอนามัย การศึกษา การเกษตร เป็นต้น

2. การศึกษาทั่ว ๆ ไป เป็นการศึกษาชุมชนอย่างกว้างขวางหรือหลาย ๆ ด้านพร้อม กัน

3. หลักในการศึกษาชุมชน ควรยึดถือหลักบางประการคือ

3.1 ต้องศึกษาต่อเนื่องกันไปตลอดเวลา

3.2 ใช้วิธีการหลาย ๆ วิธีและทดลองทำหลาย ๆ ครั้ง

3.3 ใช้วิธีวิทยาศาสตร์ โดยเริ่มจากการตั้งจุดมุ่งหมาย การวางโครงการการลงมือกระทำและการประเมินผลตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.4 ใช้หลักฐาน วัสดุ อุปกรณ์อย่างเพียงพอ และใช้อุเบกขาในการพิจารณา

3.5 สร้างความรู้สึกและความสัมพันธ์อันดีต่อผู้ที่จะศึกษา เพราะมีโอกาสได้ข้อมูลที่แท้จริงได้มากขึ้น

4. วิธีการศึกษาชุมชน สามารถกระทำได้หลายวิธีการ ดังนี้

4.1 การสังเกต
4.2 การแจงนับจำนวนแบบสมบูรณ์
4.3 การสุ่มตัวอย่าง
4.4 การสัมภาษณ์
4.5 การใช้แบบสอบถาม
4.6 การใช้สถิติต่าง ๆ
4.7 การศึกษารายกรณี
4.8 การสำรวจ
4.9 การศึกษาจากผู้รู้และแหล่งวิชาต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน

การพัฒนาชุมชนโดยแท้จริงแล้วก็คือ การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนนั่นเอง ดังนั้น การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน จึงเป็นขั้นตอนสำคัญอีกขั้นตอนหนึ่งที่ต้องกระทำ ซึ่งโดยทั่วไป ปัญหาชุมชนมี 4 ลักษณะคือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับอาชีพและรายได้
2. ปัญหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม
3. ปัญหาเกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ
4. ปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาและวัฒนธรรม

ปัญหาเหล่านี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. ปัญหาที่ชุมชนสามารถแก้ไขได้เองโดยไม่ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ปัญหาที่ชุมชนไม่สามารถแก้ไขเองได้ ต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

ประโยชน์ของการวิเคราะห์ปัญหาชุมชน มีประโยชน์หลายประการ คือ

1. เป็นแนวทางในการพิจารณาแก้ไขปัญหาแต่ละปัญหา ตามขีดความสามารถของชุมชน

2. ทำให้ทราบว่าปัญหาใดแก้ไขได้ง่าย ปัญหาใดแก้ไขได้ยากสามารถเลือกดำเนินการได้ก่อนหลังตามลำดับ

3. เป็นการเตรียมการสำหรับการแก้ไขปัญหาไว้ล่วงหน้า ในขั้นปฏิบัติการสามารถดำเนินไปได้ด้วยด้วย

4. เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาชุมชนอย่างแท้จริง เพราะการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนนั้นเป็นการเชื่อมโยงปัญหาทั้งหมดเอาไว้ในทุกแง่มุม

ขั้นตอนที่ 3 การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชน

เมื่อทำการวิเคราะห์ปัญหาชุมชนเรียบร้อยแล้วก็นำปัญหาเหล่านั้นมาจัดลำดับความสำคัญเพื่อใช้เป็นแนวทางในการลงมือแก้ไขต่อไป

1. การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชน มีหลักในการดำเนินการ ดังนี้

1.1 ปัญหาที่ชุมชนส่วนรวม ได้รับความเดือดร้อนมากที่สุด ถ้าปล่อยทิ้งไว้จะก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ติดตามมา ควรเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก

1.2 ปัญหาที่เมื่อแก้ไขแล้วนำไปสู่การแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ได้ง่ายขึ้น ควรเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก

1.3 ปัญหาที่อยู่ในขีดความสามารถของประชาชนที่จะแก้ไขได้ควรเป็นปัญหาที่มีความสำคัญมาก

2. การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชนมีประโยชน์ ดังต่อไปนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2.1 ทำให้ทราบว่าปัญหาใดชุมชนเดือดร้อนมากที่สุด และต้องรีบแก้ไขก่อนปัญหาอื่น ๆ

2.2 ในชุมชนจะประสบปัญหามากมายหลายปัญหาจนไม่อาจทำการแก้ไขไปพร้อม ๆ กันได้ การจัดลำดับก่อนหลังจะเป็นแนวทางในการแก้ไขได้เป็นอย่างดี

2.3 ทำให้ทราบถึงความเกี่ยวพันกันของแต่ละปัญหา ถ้านำไปแก้ไขพร้อม ๆ กันได้ก็จะไม่เสียเวลา

2.4. เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งหมดของชุมชนได้เป็นอย่างดี

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผนแก้ปัญหาในลักษณะของโครงการ

การวางแผนหรือการวางโครงการในงานพัฒนาชุมชน หมายถึงกระบวนการเกี่ยวกับการกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินการ บริหาร และกำหนดวิถีทางสำหรับปฏิบัติงานพัฒนาชุมชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีการลำดับความคิดในการดำเนินงานที่จะต้องปฏิบัติร่วมกันว่าควรจะทำอะไร เมื่อไร ใครเป็นผู้ทำ ทำที่ไหน ทำไมจึงเลือกวิธีดำเนินงานเช่นนั้น ตลอดจนการฝึกอบรมให้ประชาชนได้เข้าใจวิธีการจัดสรร มอบหมายงานให้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องได้ทราบบทบาทและหน้าที่ของแต่ละคนแต่ละกลุ่ม ทั้งยังเป็นการคาดการณ์ว่าในอนาคตควรจะดำเนินงานอย่างไรได้อีกด้วย

1. หลักในการวางแผนโครงการในงานพัฒนาชุมชน มีหลักการที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การวางเป็นผลจากการศึกษาวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของสภาวะทางสังคม เศรษฐกิจ ความต้องการและปัญหาของประชาชนในชุมชนนั้น ๆ

1.2 ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของประชาชนในชุมชน โดยการดำเนินงาน ต้องเป็นไปตามลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชนนั้น ๆ อีกด้วย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1.3 การจัดลำดับความสำคัญของปัญหาในชุมชน ต้องพิจารณาถึงจำนวนประชาชนผู้เกี่ยวข้อง ความสนใจและต้องการของบุคคลในแต่ละครอบครัว

1.4 ต้องมีความสอดคล้องกับค่านิยม ความเชื่อ ข้อห้ามของประชาชนในชุมชน

1.5. ต้องเริ่มจากสิ่งที่ประชาชนมีอยู่และสิ่งที่ประชาชนรู้อยู่แล้ว

1.6 วัตถุประสงค์ต้องสอดคล้องกับความสนใจ ความพึงพอใจของประชาชนในชุมชน

1.7 ต้องมีแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบแบบแผน

1.8 ต้องเป็นกระบวนการที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้ปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

1.9 ต้องอาศัยความร่วมมือประสานงานในการปฏิบัติร่วมกับองค์กรต่าง ๆ และผู้นำในชุมชน

1.10 ต้องบ่งชี้ให้เห็นถึงแนวทางในการประเมินผลได้เป็นอย่างดี

2. ขั้นตอนของการวางแผนโครงการในงานพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชน ได้กำหนดขั้นตอนของการวางแผนโครงการเอาไว้ 5 ขั้นตอนดังนี้

2.1 การแสวงหาข้อเท็จจริง

2.2 การเผยแพร่ความคิดต่อบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนเพื่อให้ได้รับการสนับสนุน

2.3 การจัดทำแผนและโครงการตามความเหมาะสม โดยทุกฝ่ายยอมรับร่วมกัน

2.4 การลงมือปฏิบัติงานตามแผนและโครงการที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ

2.5 การติดตามและประเมินผล

3. ลักษณะของแผนงานและโครงการที่ดี ดังต่อไปนี้

3.1 เป็นแผนและโครงการที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่มีอยู่

3.2 ได้คัดเลือกปัญหาความต้องการของประชาชนในชุมชน

3.3 มีวัตถุประสงค์ และวิธีดำเนินงานอันเป็นที่พึงพอใจของประชาชนในชุมชน

3.4 มีลักษณะถาวรแต่ยืดหยุ่นได้

3.5 ต้องมีดุลแห่งความต้องการ

3.6 มีแผนปฏิบัติงานในรายละเอียด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3.7 มีลักษณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง

3.8 มีลักษณะเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชนในชุมชน

3.9 มีลักษณะกระบวนการประสานงาน

3.10 ต้องกำหนดการประเมินผลการปฏิบัติไว้

ขั้นตอนที่ 5 การพิจารณาวิธีดำเนินงาน

ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้นมีวิธีดำเนินงานอยู่ในรูปของแผนและโครงการนักพัฒนาชุมชน จะต้องพิจารณาแผนและโครงการใน 3 ประเด็นสำคัญ คือ

1. การวิเคราะห์องค์ประกอบของโครงการ โครงการที่จะใช้ดำเนินงานพัฒนาชุมชน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 วัตถุประสงค์

1.2 วิธีการหรือกิจกรรมที่ใช้

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับหลังจากเสร็จสิ้นโครงการ

1.4 เป้าหมาย

1.5 ระยะเวลาในการดำเนินงาน

1.6 ปัจจัยที่นำมาใช้ดำเนินงาน

2. การวิเคราะห์โครงการพัฒนาชุมชน ควรทำการวิเคราะห์ในเรื่องต่อไปนี้

2.1 ความสอดคล้องสมบูรณ์ทางโครงการ

2.2 ความเป็นไปได้ของโครงการ

2.3 ความเหมาะสมและประโยชน์ของโครงการ

3. การวิเคราะห์แผนปฏิบัติงานประกอบโครงการ เมื่อนักพัฒนาชุมชนตกลงใจจะดำเนินงานตามโครงการใด ๆ แล้ว ในขั้นตอนสุดท้ายจะต้องวิเคราะห์พิจารณารายละเอียดของแผนปฏิบัติงาน ประกอบโครงการอีกด้วย เพราะแผนปฏิบัติงานจะแสดงถึงข้อมูลที่จำเป็นต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือประกอบการพิจารณาได้เป็นอย่างดี ในแผนปฏิบัติงานจะต้องแสดงข้อมูลหรือสาระสำคัญต่อไปนี้

3.1 ชื่อโครงการ

3.2 หลักการและเหตุผลของโครงการ

3.3 วัตถุประสงค์

3.4 เป้าหมาย หรือผลที่คาดว่าจะได้รับ

3.5 ผู้รับผิดชอบโครงการ

3.6 ทรัพยากรที่ใช้

3.7 วิธีดำเนินการ

3.8 หน่วยงานรับช่วงดูแลในอนาคต

3.9 วิธีประเมินผล

ในขั้นตอนการพิจารณาวิธีดำเนินงานพัฒนาชุมชนนี้ เมื่อพิจารณาวิเคราะห์และตรวจสอบแล้ว พบว่ายังมีข้อบกพร่องปรากฏอยู่ นักพัฒนาชุมชนจะต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสมเสียก่อนแล้ว จึงดำเนินการตามโครงการต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 การดำเนินงานพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่ลงมือกระทำการพัฒนาชุมชนในภาคปฏิบัติการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่นักพัฒนาชุมชนจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบให้มากที่สุด ส่วนนักพัฒนาชุมชนต้องทำหน้าที่เป็นผู้ให้การสนับสนุน และมีภารกิจที่สำคัญอีก 2 ประการคือ

1. การบริหารโครงการให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

1.1 จัดให้มีการอำนวยการสั่งการ และแบ่งงานให้เป็นสัดส่วน

1.2 แจ้งให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจต่อกันอย่างชัดเจน

1.3 กำหนดวิธีการประสานงาน

1.4 กำหนดวิธีการตรวจสอบและควบคุมงาน

1.5 ตรวจสอบและประเมินผลงานเป็นระยะ ๆ เพื่อการปรับปรุงส่วนที่ไม่เป็นไปตามแผนและโครงการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การควบคุมและติดตามผลการดำเนินงาน ในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนนั้น นอกจากการจัดให้มีการบริหารโครงการแล้ว ยังต้องมีการควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานตามแผนโครงการอีกด้วย การดำเนินงานจึงจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

ความมุ่งหมายของการควบคุมและติดตามโครงการการควบคุมและติดตามโครงการมีความมุ่งหมายดังนี้

2.1 เพื่อตรวจสอบวิธีปฏิบัติงานว่าถูกต้องเหมาะสมเพียงไร

2.2 เพื่อบำรุงขวัญหรือการจูงใจผู้ปฏิบัติงาน

2.3 เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการ

2.4 เพื่อปรับปรุงแก้ไขโครงการให้สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์

2.5 เพื่อสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน

ประเภทของการควบคุมและติดตาม มีหลายประเภทคือ

1. การควบคุมและติดตามผลทางปริมาณ
2. การควบคุมและติดตามผลทางคุณภาพ
3. การควบคุมและติดตามผลทางด้านเวลา
4. การควบคุมและติดตามผลทางงบประมาณ
5. การควบคุมและติดตามผลทางวิชาการ
6. การควบคุมและติดตามผลทางความคุ้มค่าของโครงการนักพัฒนาชุมชนหรือผู้มีหน้าที่ในการควบคุมและติดตามโครงการ จึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินงานพัฒนาชุมชน การบริหารงาน การควบคุมและติดตามโครงการเป็นอย่างดี จึงจะสามารถดำเนินงานในขั้นตอนนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินผลงาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

1. ความหมายของการประเมินผลงาน การประเมินผลงานเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการควบคุมการปฏิบัติงานของหน่วยงาน ให้สามารถดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามขั้นตอนต่าง ๆ ที่วางไว้ หรือเป็นวิธีการสำหรับตัดสินว่ากิจการดำเนินไปด้วยความเจริญก้าวหน้ามากน้อยเพียงใด และจะต้องดำเนินการต่อไปอีกมากน้อยเท่าไร จึงจะประสบผลสำเร็จ ดังนั้นการประเมินผลจึงเปรียบเสมือนกระจกเงาที่ส่องให้ผู้ปฏิบัติงานได้มองเห็นถึงจุดเด่นและจุดด้อยของการดำเนินงานในทุก ๆ ขั้นตอนของโครงการ และยังสามารถใช้ในการคาดคะเนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ประโยชน์ของการประเมินผลงานการประเมินผลงานมีประโยชน์ต่อการพัฒนาชุมชนหลายประการดังนี้

2.1 แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของโครงการ
2.2 ทำให้ทราบถึงทิศทางของการดำเนินงานว่าเป็นไปตามความต้องการหรือไม่
2.3 เป็นเครื่องชี้ประสิทธิภาพของโครงการ
2.4 บอกให้ทราบถึงจุดเด่นและจุดด้อยของโครงการ
2.5 ช่วยในการเสริมสร้างทักษะในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม
2.6 ช่วยในการจัดลำดับความสำคัญก่อนหลังของกิจกรรมต่าง ๆ
2.7 สร้างความมั่นใจในการดำเนินงาน
2.8 เป็นแนวทางที่จะได้รับการสนับสนุนและช่วยเหลือจากแหล่งต่าง ๆ
2.9 เป็นพื้นฐานสำหรับการวางโครงการและปฏิบัติการในโอกาสต่อไป

ขั้นตอนที่ 8 บทบาทของนักพัฒนาในการพัฒนาชุมชน

เนื่องจากเป้าหมายและกระบวนการพัฒนาชุมชนนั้นมีขอบเขตของการพัฒนาที่กว้างขวางมาก นักพัฒนาชุมชนจึงต้องมีบทบาทหรือภาระหน้าที่หลายประการ แต่ที่เป็นภาระหน้าที่พื้นฐานควรมีอย่างน้อย 5 ประการคือ

1. เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ชุมชน (Educator) โดยการแนะนำความรู้ ความคิดใหม่ ๆ สู่ชุมชนสนับสนุนและส่งเสริมบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ โดยการพูดคุย การประชุม และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. เป็นผู้จัดรวมกลุ่ม (Organizer) เพื่อให้สมาชิกชุมชนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน และสร้างอำนาจต่อรอง

3. เป็นผู้ประสานงาน (Co – ordinator) ระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ ทั้งของรัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อระดมทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้เพราะนักพัฒนาชุมชนไม่ใช่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่สามารถแก้ไขปัญหาในชุมชนได้ทุกเรื่อง ต้องติดต่อขอความช่วยเหลือจากบุคคลอื่น หรือหน่วยงานอื่น ๆ จึงกล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า นักพัฒนาชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้เชื่อมประสานงานในทุกขั้นตอนของการพัฒนาชุมชน

4. เป็นผู้ร่วมปฏิบัติ (Catalystor) โดยต้องมีส่วนร่วมปฏิบัติงานกับประชาชนทั้งในการวางแผน การจัดรวมกลุ่ม และการปฏิบัติงานตามโครงการต่าง ๆ

5. เป็นผู้ส่งเสริมและเผยแพร่ (Extension Worker) คือต้องทำหน้าที่ในการฝึกอบรม การสาธิต และการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ประชาชนยอมรับการดำเนินงานโครงการพัฒนาชุมชนต่าง ๆ

คุณสมบัติของนักพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชนที่ดี จึงควรมีลักษณะดังนี้

1. มีอุดมคติ มีแรงจูงใจที่ต้องการทำงานเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม
2. ปรับตัวให้เข้ากับชีวิตในชุมชนได้ดี
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
4. มีความคิดริเริ่ม มีไหวพริบดี
5. มีบุคลิกภาพที่จะเป็นหัวหน้าหรือผู้นำ
6. มีความรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาของชุมชน
7. มีความประพฤติดี ขยันขันแข็ง กระตือรือร้นมีระเบียบวินัยเป็นแบบอย่างให้ชาวบ้านยอมรับนับถือหรือเลื่อมใส

8. มีลักษณะเป็นคนที่พัฒนาแล้วมากกว่าประชาชนที่จะไปพัฒนา
9. มีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจคนให้เห็นคล้อยตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

10. มีความรอบรู้รอบด้านเพราะต้องเกี่ยวข้องกับปัญหาของประชาชนเกือบทุกด้าน

11. มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ไปสู่ประชาชนเป็นอย่างดี

12. ต้องล่วงรู้จิตใจของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทุก ๆ ฝ่ายอย่างถ่องแท้

สิ่งที่พึงยึดถือและปฏิบัติของนักพัฒนาชุมชน นักพัฒนาชุมชนควรยึดถือสิ่งต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ดังนี้

1. ละทิ้งนิสัยและความรู้สึกต่าง ๆ ที่คิดว่าตนเป็นผู้ปกครอง ผู้คุ้มครอง หรือผู้เหนือกว่าประชาชนด้วยประการทั้งปวง

2. ต้องเรียนรู้ขนบธรรมเนียมในหมู่บ้านที่ตนเข้าไปทำงาน

3. พยายามทำความเข้าใจในสิ่งที่เขาทำกัน

4. เลือกดำเนินงานที่ได้ริเริ่มด้วยความระมัดระวังยิ่ง ในการที่จะเริ่มดำเนินงานใหม่นั้นควรเลือกเอาท้องถิ่นที่กำลังก้าวหน้า และมีราษฎรที่ประกอบด้วยจิตใจดี มีลักษณะก้าวหน้าเศรษฐกิจมั่นคง นิสัยของชาวบ้านไม่จับจด ทั้งจะต้องมีความขัดแย้งในด้านความคิดเห็นทางการเมืองเพียงเล็กน้อย

5. เริ่มดำเนินงานกับชาวบ้านในระดับที่จะได้สำเร็จก่อน

6. เลือกดำเนินกิจกรรมที่ชาวบ้านสนใจอยู่แล้ว

7. อย่าหวังผลให้มากเกินไป เริ่มต้นด้วยโครงการง่าย ๆ และสามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจนในระยะเวลาอันสั้น

8. ทำให้ชาวบ้านศรัทธาว่าตนสามารถจะปรับปรุงสถานการณ์ของชาวบ้านได้

9. นำเอาความเป็นอยู่ นิสัยใจคอตามธรรมชาติของประชาชนนั้นเองมาใช้ให้เกิดประโยชน์ให้มากที่สุด

10. มีความพอใจที่จะเริ่มต้นด้วยงานเล็ก ๆ ก่อน

สรุปได้ว่า งานพัฒนาชุมชน คือการดำเนินงานพัฒนาชุมชน เพื่อการสร้างสรรค์ความเจริญในทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ให้แก่ชุมชนและประเทศชาติในที่สุดและการที่จะสร้างความ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เจริญให้แก่ชุมชน โดยควรจะคำนึงหลักการต่างๆ และควรจะพิจารณาถึงบริบทของชุมชนในแต่ละชุมชนเป็นหลักด้วย

ความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน

บัณฑร อ่อนดำ (2533 : 33) การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม (Participate Management) หมายถึง การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติการมีส่วนร่วมและช่วยสร้างพลังจิตให้ร่วมกันปฏิบัติงานอย่างเต็มที่มีประสิทธิภาพมากกว่าการยินยอมปฏิบัติตามคำสั่ง การมีส่วนร่วมจะช่วยกระตุ้นให้บุคคลนั้นสนับสนุนเป้าหมายของกลุ่มตลอดจนวัตถุประสงค์รวมขององค์กร ซึ่งการที่ประชาชนในชุมชนพอใจจะเป็นผู้ดูทางการเมืองมากกว่าจะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยตรงในด้านแสดงความคิดเห็นการแสดงและรับฟังความคิดเห็นจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าได้มีส่วนร่วมในการบริหารชุมชนนั้น

อภิญญา สุวรรณภัณฑ์ (2543 : 22) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนในฐานะกระบวนการพัฒนาว่า คือ การเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่

1. ในกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคม และการจัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายนั้น
2. ในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่างๆ โดยสมัครใจ

พัชราพร ทวยสงฆ์ (2552 : 43) กล่าวถึง การบริหารหรือการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมในชุมชน คือกระบวนการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม การปฏิบัติการในองค์การ และการใช้ทรัพยากรอื่นๆ ที่ก่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร หรืออีกความหมายหนึ่ง คือกระบวนการทำงานเพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่เป็นผลสำเร็จด้วยการใช้บุคคลและทรัพยากรต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุซึ่งเป้าหมายของความต้องการ และบุคคลในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือการบริหารงาน สามารถที่จะแยกได้กว้าง ๆ ดังนี้

1. ภายในองค์กรจะประกอบด้วย ผู้บังคับบัญชา (ผู้บริหารระดับสูง) ผู้บริหารระดับกลาง (กลุ่มงานต่างๆ) และผู้ปฏิบัติ (คนงาน ผู้ทำงานระดับล่าง) สายสัมพันธ์ของบุคคลในองค์กรจะเป็นไปตามลักษณะบังคับบัญชาตามลำดับ โดยทั่วไปขององค์กรแล้วจะมีข้อกำหนดไว้เป็นแนวทาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างชัดเจน ซึ่งทุกระดับต้องปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการเสมอ การมีส่วนร่วมเพื่อการจัดการในองค์กรจึงเป็นในทิเศทางเพื่อการปรับปรุง พัฒนา หรือแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องของการดำเนินการในแต่ละองค์ประกอบ ความจำเป็นของการมีส่วนร่วมอาจไม่ทั้งหมดของบุคคลในทุกระดับ อาจเฉพาะเพียงแต่ในระดับเดียวกันเท่านั้น หรือเหนือขึ้นไปในระดับหนึ่งก็เป็นไปได้ ลักษณะการมีส่วนร่วมของการจัดการหรือการพัฒนาภายในองค์กรมีรูปแบบต่างๆ ตามสถานการณ์ที่เหมาะสม รูปแบบเบื้องต้นก็คือการเสนอเช่น ข้อคิดเห็นเอกสารสาร ผ่านกระบวนการสอบถามหรือโดยส่งเอกสาร

2. ต่างองค์กรจะประกอบด้วยในหลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับกิจกรรมที่จัดกระทำในระดับผู้บริหารระดับสูง การมีส่วนร่วมจะเป็นในรูปของการให้ความเห็นข้อคิด แลกเปลี่ยนหรือสนับสนุนเพื่อการจัดการ หรือระดับผู้ปฏิบัติก็เป็นไปในทิศทางของการจัดการร่วมกันในกิจกรรมอย่างเดียวกัน ทั้งนี้โดยผลประโยชน์ขององค์กรทั้งสองต้องไม่ขัดแย้งหรือมีการสูญเสียผลประโยชน์ต่อกันในรูปใดๆ

เป้าหมาย หลักการและวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในการพัฒนาชุมชน

สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2549 : 31) ได้กล่าวถึง เป้าหมาย หลักการและวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือคนในชุมชน โดยเป้าหมายของการพัฒนาคน มีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. มีคุณภาพ คือ มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และทักษะในด้านใดด้านหนึ่งจนสามารถหาเลี้ยงตนเองและครอบครัว มีฐานะทางการเงินดี มีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน ตลอดจนดูแลชุมชนและสังคมได้

3. มีคุณธรรม คือ เป็นคิดดี พูดดีและทำดี ประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีเมตตากรุณา ใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวม มองการณ์ไกล ไม่ประมาท และมีศีลธรรม

4. มีความสุข คือ มีจิตใจปลอดโปร่งโล่งสบายในการดำรงชีวิต

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. มีความห่วงใยสิ่งแวดล้อม คือ รู้จักใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่า โดยรักษาสมดุลของระบบนิเวศและคงความหลากหลายทางชีวภาพเอาไว้หลักการที่จะทำให้คนเกิดการพัฒนา อาจมีอย่างน้อย ดังนี้

1. หลักการประชาธิปไตยในการดำเนินการพัฒนา
2. หลักช่วยกันคิดช่วยกันทำ
3. หลักการทำงานกลุ่ม
4. หลักการให้การศึกษา
6. หลักการช่วยตนเองพึ่งตนเอง
7. หลักสมดุล
8. หลักการหาความรู้ความสามารถให้กับตนอยู่เสมอ
9. หลักการวางโครงการทำงาน
10. หลักการประเมินโครงการทำงาน
11. หลักการสร้างเครือข่ายในการพัฒนา
12. หลักการเริ่มงานพัฒนาจากสภาพที่เป็นอยู่ของประชาชน
13. หลักความเป็นผู้นำ
14. หลักคุณธรรม

จากแนวคิดและทัศนะที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถแยกเป็นประเด็นสรุปได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนเกิดขึ้นจากเป้าหมายที่ต้องการ ค่านิยม ความเชื่อ วัฒนธรรมประเพณี ความผูกพัน การเสริมแรง โอกาส ความสามารถ การสนับสนุน ความคาดหมายในสิ่งที่ต้องการโดยมีพื้นฐานของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1.1 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของเหตุผล
1.2 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของค่านิยม
1.3 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของประเพณี
1.4 การมีส่วนร่วมบนพื้นฐานของความผูกพัน ความเสน่หา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น เกิดจากจิตใจที่ต้องการเข้าร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มคนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตทางสังคม ซึ่งการเร้าให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น ผู้ดำเนินงานจะต้องมีความเข้าใจในวิธีการดำเนินชีวิต ค่านิยม ประเพณี ทัศนคติของบุคคล เพื่อให้เกิดความสมัครใจเข้าร่วมกิจกรรม

3. ความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม เป็นเหตุผลที่จำเป็นต่อการบริหารหรือการจัดการองค์กร คือ

3.1 ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง

3.2 กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับ

3.3 เป็นหลักการของการพัฒนาที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ด้วยเหตุผล วิวัฒนาการเพื่อความคิด (การเปิดกว้าง) การระดมความคิด (ระดมสมอง) ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้

3.4 ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและขจัดปัญหาความขัดแย้ง

4. ขั้นตอนของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของชุมชนมี 4 ขั้นตอน ได้แก่

4.1 การร่วมรับรู้ การค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา และแนวทางแก้ไข

4.2 การคิด การตัดสินใจ กำหนดความต้องการ การวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ วิธีการ แนวทางการดำเนินงาน

4.3 ดำเนินงานตามโครงการ หรือสนับสนุนการดำเนินงาน

4.4 ร่วมติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน

ข้อมูลเกี่ยวกับเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

เทศบาลเมืองสองพี่น้อง (2554 : แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557) เทศบาลเมืองสองพี่น้องจัดตั้งโดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งเทศบาลตำบลสองพี่น้องโดยยกฐานะจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเมื่อวันที่ 10 ธันวาคม 2478 มีพื้นที่ 2.40 ตารางกิโลเมตร และได้มีการเปลี่ยนแปลงแนวเขตเทศบาลโดยพระราชกฤษฎีกาเปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลตำบลสองพี่น้อง เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2512 ต่อมาได้รับการเปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลสองพี่น้องเป็นเทศบาลเมืองสองพี่น้องตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 26 ธันวาคม 2550 เรื่อง เปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลสองพี่น้องเป็นเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ตั้งแต่วันที่ 31 มกราคม 2551 เป็นต้นไป

ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้ง

เทศบาลเมืองสองพี่น้องตั้งอยู่ในเขตตำบลสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีพื้นที่ 10.4 ตารางกิโลเมตร (6,500 ไร่) อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรีประมาณ 42 กิโลเมตรอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 104 กิโลเมตร

อาณาเขต

ทิศเหนือ ติดต่อกับเขตตำบลบางพลับ และตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศใต้ ติดต่อกับเขตตำบลเนินพระปรางค์ และตำบลบางเลน อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันออก ติดต่อกับเขตตำบลต้นตาล และตำบลบางพลับ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ทิศตะวันตก ติดต่อกับเขตตำบลเนินพระปรางค์ และตำบลศรีสำราญ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ประชากร

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 15,600 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 7,748 คน ผู้หญิง 7,852 คน มีจำนวนครัวเรือน 4,148 ครัวเรือน เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีประชากรหนาแน่นเฉลี่ย 31 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลประชากรในเขตเทศบาล ณ วันที่ 20 พฤษภาคม 2553) ประชากรในเขตเทศบาลมีรูปแบบกระจายตัว บริเวณที่มีประชากรที่อาศัยอยู่หนาแน่นคือบริเวณชุมชนบางลี่ ซึ่งเป็นแหล่งการค้าที่สำคัญของอำเภอสองพี่น้อง

ชุมชน

เทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งเป็น 19 ชุมชน ดังนี้

1. ชุมชนอำเภอเก่า
2. ชุมชนนายจาง
3. ชุมชนสองพี่น้อง
4. ชุมชนสะพานโค้ง
5. ชุมชนบางใหญ่
6. ชุมชนไผ่หมู่
7. ชุมชนบางลี่
8. ชุมชนโพธิ์อ้น
9. ชุมชนร่วมพัฒนา
10. ชุมชนคลองมะดัน
11. ชุมชนรางโตนด
12. ชุมชนศรีสำราญ
13. ชุมชนลาดเข็มทอง
14. ชุมชนบางลี่เล็ก
15. ชุมชนตลาดบางลี่

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

16. ชุมชนหน้าอำเภอ
17. ชุมชนรางภาษี
18. ชุมชนประชาร่วมใจ
19 ชุมชนปฐมตวงทอง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรในเขตเทศบาลย้อนหลัง 3 ปี

พ.ศ.	จำนวนประชากร			จำนวนผู้มีสิทธิ	จำนวน	ประชากรเฉลี่ย
	เพศชาย	เพศหญิง	รวม	เลือกตั้ง	ครัวเรือน	ต่อครัวเรือน
2551	6,154	6,655	12,809	9,179	4,102	3.12
2552	6,158	6,655	12,813	9,287	4,148	3.15
2553	7,748	7,852	15,600	9,975	5,081	3.45

ที่มา : เทศบาลเมืองสองพี่น้อง (2554 : แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557)

ด้านการศึกษา

เทศบาลเมืองสองพี่น้องให้บริการด้านการศึกษาเริ่มตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีโรงเรียนในสังกัดเทศบาล จำนวน 5 โรงเรียน และเทศบาลได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงอายุ 2 ½ -3 ปี ซึ่งเป็นวัยสำคัญของการวางรากฐานการพัฒนาคุณภาพชีวิต จึงมีโครงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และได้ดำเนินการก่อสร้างอาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและอาคารประกอบ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 ในเขตเทศบาลยังมีโรงเรียนใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ 1 โรงเรียน และมีโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน เพื่อให้บริการด้านการศึกษาแก่เยาวชนในเขตเทศบาลและพื้นที่ใกล้เคียง

ด้านการสาธารณสุข

ด้านการสาธารณสุขเทศบาลเมืองสองพี่น้องได้ให้บริการด้านการดูแลสุขภาพแก่ประชาชนในเขตเทศบาล โดยมีศูนย์บริการสาธารณสุข จำนวน 1 แห่ง และในเขตเทศบาลมีโรงพยาบาลของกระทรวงสาธารณสุข 1 แห่ง คือโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 และมีคลินิกเอกชน จำนวน 8 แห่งเทศบาลเมืองสองพี่น้องได้ร่วมมือกับโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 17 ในการจัดทำโครงการศูนย์สุขภาพชุมชนบางลี่ ซึ่งทางโรงพยาบาลฯ จัดให้มีแพทย์มาประจำที่ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาลเมืองสองพี่น้องทุกวันอังคาร พร้อมทั้งจัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน จำนวน 12 ชุมชน โดยมีอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชนในเขตเมือง (อ.ส.ม.) ผู้ผ่านการอบรมเป็นผู้ให้ความรู้และคำแนะนำด้านการสาธารณสุขพื้นฐานแก่ประชาชนในชุมชน และจะดำเนินการจัดตั้งให้ครบทั้ง 19 ชุมชน ต่อไป

ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินนั้น เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรสองพี่น้อง และเทศบาลในฐานะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและการสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ต่างๆ จึงเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของเทศบาลซึ่งมีงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทำหน้าที่ตรวจตรา ดูแล และรับผิดชอบ โดยมีการจัดตั้งอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อเป็นความร่วมมือระหว่างประชาชนในชุมชนกับท้องถิ่น

ทรัพยากรธรรมชาติ

ในเขตเทศบาลเมือสองพี่น้องมีคลองสองพี่น้องไหลผ่าน ซึ่งชาวสองพี่น้องได้อาศัยแหล่งน้ำจากคลองสองพี่น้องในการดำรงชีวิต เป็นแหล่งอาหารและการค้าสัตว์น้ำเช่น ปลาช่อน ปลาสวาย ปลา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เนื้ออ่อนฯ และใช้ประโยชน์จากการทำเกษตรกรรม เช่นการทำนา การทำผักกะเฉด ผักบุ้ง และในเขตเทศบาลมีคลองชลประทาน จำนวน 2 สาย เพื่อใช้เป็นแหล่งน้ำในการทำเกษตรกรรม

ข้อมูลศักยภาพของท้องถิ่น

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคมขนส่ง เทศบาลเมืองสองพี่น้องอยู่ห่างจากกรุงเทพมหานคร

ประมาณ104 กิโลเมตร สามารถใช้เส้นทางการคมนาคมทางรถยนต์ โดยใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3422 (ลาดบัวหลวง) มาบรรจบทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3260 เข้าสู่เขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง สำหรับการคมนาคมในเขตเทศบาลมีถนนคอนกรีตเชื่อมต่อกันภายในเขตเทศบาลอย่างทั่วถึง สามารถเดินทางได้สะดวก และรวดเร็ว

การไฟฟ้า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้องมีไฟฟ้าใช้อย่างทั่วถึง และเทศบาลได้ดูแลรับผิดชอบในการจัดให้มีไฟฟ้าสาธารณะตามเส้นทางที่ประชาชนใช้สัญจรไปมาทำให้ เกิดความปลอดภัยในการเดินทาง โดยได้รับการบริการด้านกระแสไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสองพี่น้องในปี พ.ศ. 2550 ในเขตเทศบาลมีผู้ใช้ไฟฟ้า จำนวน 2,695 ราย ปริมาณการใช้ไฟฟ้า 481,332 หน่วย ผู้ใช้ไฟฟ้าส่วนใหญ่เป็นประเภทบ้านพักอาศัย (ข้อมูลจากการฟ้าส่วนภูมิภาคอำเภอสองพี่น้อง)

การประปา เทศบาลเมืองสองพี่น้องให้บริการด้านการประปา โดยเริ่มดำเนินกิจการประปา เมื่อปี พ.ศ. 2493 ปัจจุบันเทศบาลเมืองสองพี่น้องมีผู้ใช้น้ำประปา จำนวน 3,045 ราย

โทรศัพท์ บริษัท ทีโอที จำกัด สาขาสองพี่น้อง เป็นผู้ให้บริการโทรศัพท์บ้านจำนวน 2,950 ราย และมีบริการโทรศัพท์สาธารณะ จำนวน 150 เครื่อง (ข้อมูลปี 2550 จาก บริษัท ที โอ ที สาขาสองพี่น้อง)

การไปรษณีย์ ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีที่ทำการไปรษณีย์ประเภทรับ-จ่าย สำหรับให้บริการและอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารแก่ประชาชน จำนวน 1 แห่ง

ด้านเศรษฐกิจ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างทางเศรษฐกิจ

เทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีพื้นที่ในการประกอบอุตสาหกรรมบางส่วน ซึ่งมีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 8 แห่ง แยกเป็นโรงงานอุตสาหกรรมประเภทโรงสี จำนวน 2 แห่ง โรงพิมพ์ 1 แห่ง โรงชุบโครเมียม 1 แห่ง โรงงานผลิตตุ๊กตาปูนปลาสเตอร์ 1 แห่งโรงงานผลิตน้ำดื่ม 2 แห่ง และโรงงานผลิตอาหารสัตว์ 1 แห่ง

การพานิชยกรรมและการบริการของรัฐ ในเขตเทศบาลมีรายละเอียด ดังนี้

1. ร้านขายสินค้าทั่วไป	664	ร้าน
2. ร้านขายวัสดุก่อสร้าง	9	ร้าน
3. ร้านซุปเปอร์มาเก็ตขนาดเล็ก	8	ร้าน
4. ร้านขายทอง	9	ร้าน
5. ปั๊มบริการน้ำมัน	4	ปั๊ม
6. ร้านซ่อมรถยนต์และจักรยานยนต์	53	ร้าน
7. โชว์รูมรถจักรยานยนต์	3	ร้าน
8. ตลาดสดเทศบาล	1	แห่ง
9. ตลาดสดชั่วคราว (ตลาดนัดเอกชน)	5	แห่ง
10. การประปาเทศบาล ฯ	1	แห่ง
11. สถานธนานุบาลเทศบาล	1	แห่ง
12. โรงฆ่าสัตว์เทศบาล	1	แห่ง
13. การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค	1	แห่ง
14. ธนาคาร	7	แห่ง
15. บริษัทประกันชีวิต	2	แห่ง
16. องค์การโทรศัพท์	1	แห่ง
17. ร้านตัดผม / เสริมสวย	21	ร้าน
18. สถานที่จำหน่ายอาหารตาม พ.ร.บ. สาธารณสุข	103	ร้าน

ด้านสังคม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุมชน ในปี 2553 เทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีชุมชน จำนวน 19 ชุมชน จำนวนครัวเรือน 5,081 ครัวเรือน จำนวนประชากรในชุมชนรวม 15,600 คน แยกเป็นชาย 7,748 คน หญิง 7,852 คน

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 ของจำนวนประชากรทั้งหมดในเขตเทศบาล มีวัดอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 3 วัด คือวัดโพธิ์อ้น อยู่ในชุมชนโพธิ์อ้น วัดศรีสำราญ อยู่ในชุมชนศรีสำราญ และวัดอัมพวัน อยู่ในชุมชนคลองมะดัน

การศึกษา เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีโรงเรียนสังกัดเทศบาล ในระดับประถมและมัธยม จำนวน 5 โรงเรียน คือ

1. โรงเรียนเทศบาล 1 ตลาดบางลี่ (พานิชอุทิศ)
2. โรงเรียนเทศบาล 2 อำนวยวิทย์
3. โรงเรียนเทศบาล 3 วัดอัมพวัน
4. โรงเรียนเทศบาล 4 วัดโพธิ์อ้น
5. โรงเรียนเทศบาล 5 วัดศรีสำราญ

การกีฬา เทศบาลเมืองสองพี่น้องปัจจุบันยังไม่มีสนามกีฬามาตรฐาน แต่ได้จัดทำโครงการก่อสร้างสนามกีฬาระดับมาตรฐาน ในพื้นที่ราชพัสดุ ในชุมชนไผ่หมู่ จำนวนเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่ เพื่อก่อสร้างสนามฟุตบอล สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ และเป็นสถานที่ออกกำลังกาย

สวนสาธารณะ เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีสวนสาธารณะ จำนวน 1 แห่ง ใช้เป็นที่สำหรับออกกำลังกายของประชาชน และเป็นสถานที่พักผ่อนสำหรับคนในชุมชนและบุคคลที่ผ่านไปมา มีอาคารเฉลิมพระเกียรติสำหรับจัดกิจกรรมของเทศบาล และเป็นสถานที่สำหรับบริการประชาชนในการจัดงานเลี้ยง และเทศบาลมีโครงการที่จะก่อสร้างปรับปรุงภูมิทัศน์ ที่สาธารณะลำรางภาษี เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับเป็นสถานที่พักผ่อน ออกกำลังกาย และเป็นสถานที่จัดกิจกรรมด้านสันทนาการต่าง ๆ ของชุมชน

สาธารณสุขในเขตเทศบาล เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีโรงพยาบาลประจำอำเภออยู่ในเขตเทศบาลจำนวน 1 แห่ง เป็นโรงพยาบาลขนาด 120 เตียง อยู่ระหว่างเทศบาลเมืองสองพี่น้องกับที่ว่าการอำเภอสองพี่น้องมีศูนย์บริการสาธารณสุข อยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 1 แห่ง

การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- สถิติเพลิงไหม้ในรอบปี (พ.ศ. 2551-2553) มีเหตุเกิดเพลิงไหม้ในเขตเทศบาล จำนวน 3 ครั้ง

มีเครื่องมือ - เครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ดังนี้

- รถยนต์ดับเพลิง	จำนวน	3	คัน
- รถยนต์บรรทุกน้ำ	จำนวน	3	คัน
- รถยนต์กู้ภัยอเนกประสงค์	จำนวน	1	คัน
- รถยนต์ตรวจการณ์	จำนวน	2	คัน
- เครื่องดับเพลิงชนิดหาบหาม	จำนวน	3	เครื่อง
- วิทยุสื่อสาร	จำนวน	5	เครื่อง
- เครื่องสูบน้ำ	จำนวน	15	เครื่อง

ด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

มีการวางท่อระบายน้ำในชุมชนทั้ง 19 ชุมชน และมีการกำจัดขยะ ปัจจุบันมีการบริการด้านการเก็บขยะอย่างทั่วถึง มีถังขยะแบบมีฝาปิดบริการทุกครัวเรือน มีรถเก็บขยะบริการเก็บขยะเป็นเวลา มีรถเก็บขยะขนาดเล็กบริการเก็บขยะในซอยของชุมชนต่าง ๆ การกำจัดขยะใช้ระบบฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล ซึ่งปัจจุบันได้ก่อสร้างบ่อกำจัดขยะที่ดอนน้อย บนเนื้อที่ 49ไร่ ในพื้นที่ชุมชนศรีสำราญ ซึ่งโครงการได้ดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้ว และสามารถรองรับปริมาณขยะจากทุกชุมชนในเขตเทศบาลได้ ประมาณ 12 ตัน ต่อวัน

ด้านการเมือง-การบริหาร

- เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ประกอบด้วย สภาเทศบาล และผู้บริหารเทศบาล

สภาเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 18 คน ซึ่งเลือกตั้งโดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามกฎหมาย ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล ผู้บริหารเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ประกอบด้วยนายกเทศมนตรี จำนวน 1 คน รองนายกเทศมนตรี จำนวน 3 คน ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี 2 คน และเลขานุการนายกเทศมนตรี 1 คน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โครงสร้างและกระบวนการบริหารงานบุคคลของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

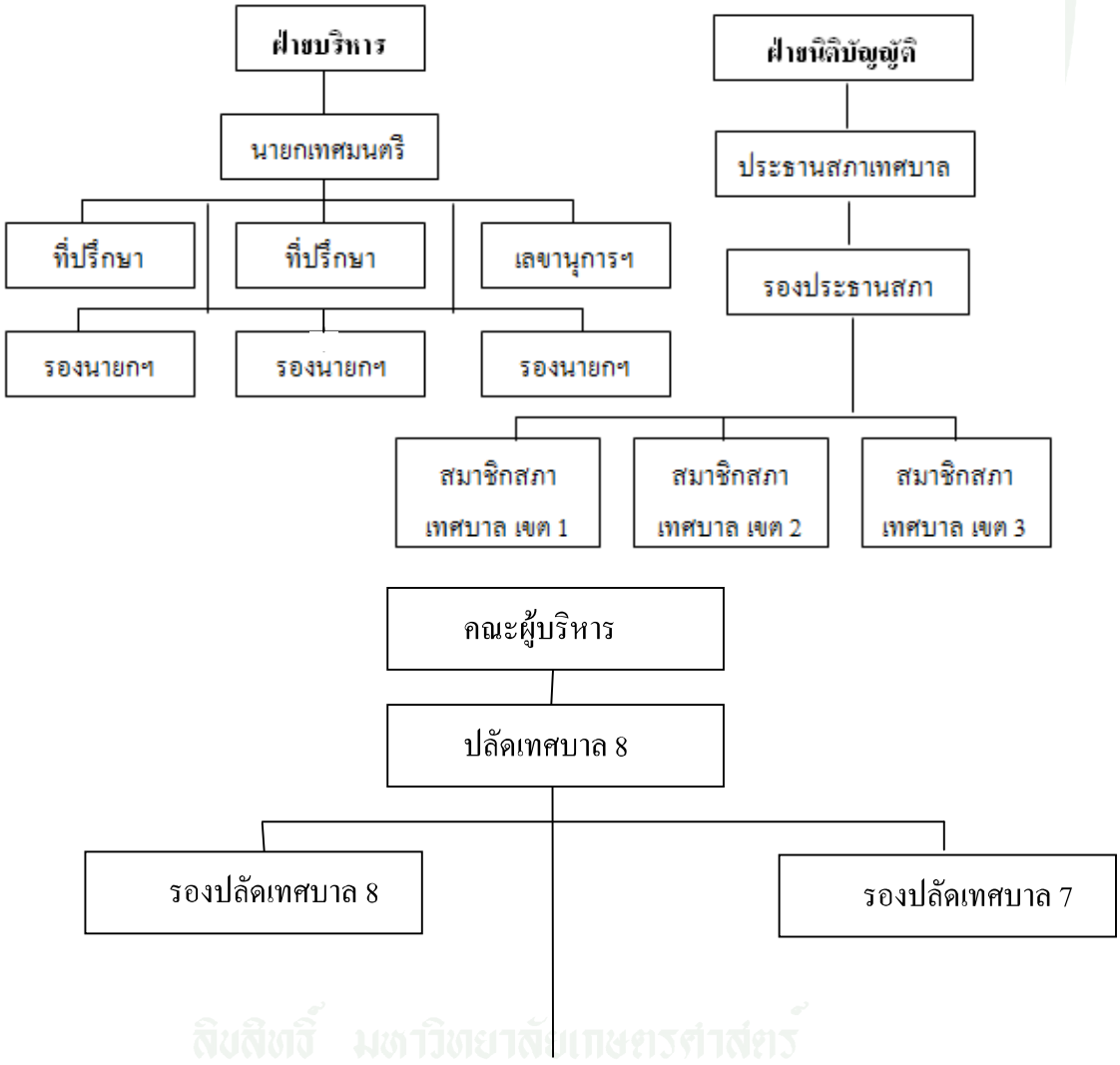

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

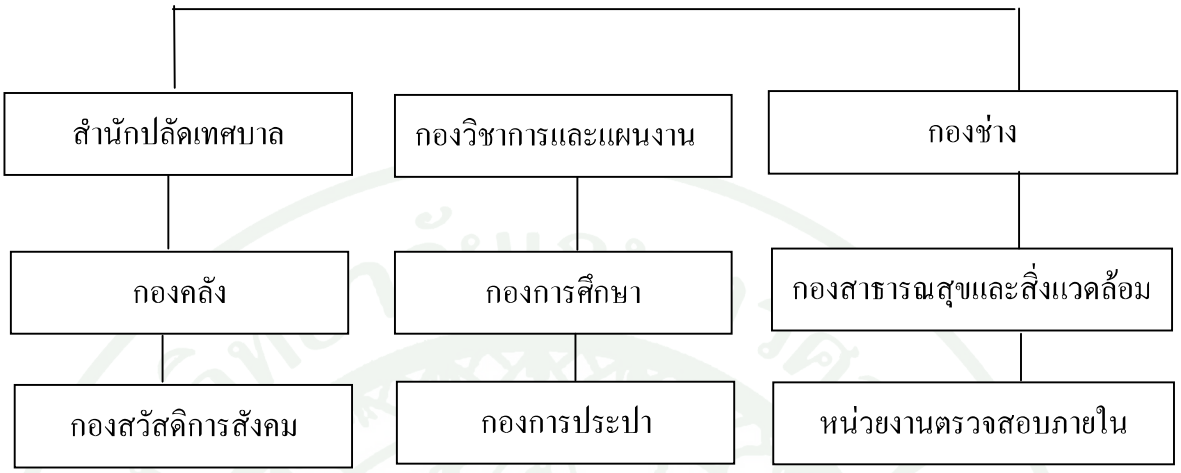

ภาพที่ 2 โครงสร้างการบริหารงานเทศบาล

ตารางที่ 2 อัตรากำลังของเทศบาลเมืองสองพี่น้องแยกตามหน่วยงาน

หน่วยงาน	พนักงานเทศบาล			ลูกจ้างประจำ			พนักงานจ้างทั่วไป			พนักงานจ้างตามภารกิจ			รวมทั้งสิ้น
	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	ช	ญ	รวม	

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปลัดเทศบาล	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
รองปลัดฯ	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
สำนักงาน	11	8	19	5	-	5	20	4	24	1	1	2	50
ปลัดเทศบาล	1	4	5	-	-	-	2	1	3	1	-	1	9
กองวิชาการและ	5	4	9	1	1	2	2	1	3	-	-	-	14
แผนงาน	6	1	7	14	1	15	13	3	16	-	-	-	38
กองคลัง	3	6	9	7	3	10	10	20	30	-	-	-	49
กองช่าง	3	2	5	-	1	1	3	13	16	3	13	16	38
กองสาธารณสุขฯ	-	1	1	2	2	4	6	-	6	1	-	1	12
กองการศึกษา	-	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
กองประปา	8	21	29	1	-	1	-	1	1	2	4	6	37
กองสวัสดิการสังคม	-	16	16	1	-	1	1	12	13	1	5	6	36
โรงเรียนเทศบาล 1	3	12	15	2	-	2	-	-	-	-	1	1	18
โรงเรียนเทศบาล 2	4	6	10	1	-	1	-	-	-	-	1	1	12
โรงเรียนเทศบาล 3	3	7	10	1	-	1	1	-	1	-	1	1	13
โรงเรียนเทศบาล 4													
โรงเรียนเทศบาล 5													
รวม	**49**	**91**	**140**	**35**	**8**	**43**	**58**	**55**	**113**	**9**	**26**	**35**	**331**

ที่มา : เทศบาลเมืองสองพี่น้อง (2554 : แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557)

การคลัง

ตารางที่ 3 การบริหารรายรับ รายจ่ายในงบประมาณที่ผ่านมา เปรียบเทียบย้อนหลัง 3 ปี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รายการ	ปีงบประมาณ		
	พ.ศ. 2549	พ.ศ.2550	พ.ศ.2551
รายรับ	74,869,433.51	82,743,750.25	119,593,667.37
มีเงินสะสมเทศบาลคงเหลือ	34,342,833.29	49,998,657.13	60,614,256.43
รายจ่าย	73,457,371	71,993,159.71	103,458,456.28
รายจ่ายจากเงินสะสม	3,274,780	7,088,103.80	14,100,608

ที่มา : งบแสดงฐานะการคลังเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

แผนยุทธศาสตร์และแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่น

นโยบายการพัฒนาของผู้บริหารเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

เทศบาลเมืองสองพี่น้อง (2554 : แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557) ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาล พัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชน หรือ ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานเทศบาลด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่โปร่งใสและยั่งยืน นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลมีวิสัยทัศน์ที่ดีมองการณ์ไกล

1. ส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของชุมชน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้โดยเฉพาะการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเน้นพัฒนาเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลให้ได้มาตรฐานเพิ่มมากขึ้นพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลฯ ให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมการสอนภาษาต่างประเทศโดยอาจารย์เจ้าของภาษาใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยพัฒนาการศึกษาให้ได้มาตรฐานตามระบบการศึกษายุคใหม่ ปลูกจิตสำนึกที่ดีให้แก่เยาวชนโดยยึดหลักคุณธรรมจริยธรรมเพื่อเป็นประชากรที่มีคุณภาพช่วยพัฒนาชุมชนให้ก้าวหน้าต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. ส่งเสริมคุณภาพชีวิต ของประชาชนในเขตเทศบาล เน้นการสร้างบรรยากาศ จัดภูมิทัศน์สถานที่พักผ่อน สวนสาธารณะ กิจกรรมออกกำลังกายสร้างเสริมสุขภาพ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตและสังคมที่ดี

3. พัฒนาและปรับปรุง บริการด้านสาธารณสุขเพื่อให้ประชาชนได้รับบริการที่ดีอย่างทั่วถึงเพื่อการรักษาและป้องกันโรคอย่างมีมาตรฐาน

4. ปลูกฝังและอนุรักษ์ ประเพณีท้องถิ่นสนับสนุนการกีฬา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้ห่างไกลยาเสพติด พัฒนาการท่องเที่ยว ส่งเสริมอาชีพ และผลิตผลให้กับชุมชนในเขตเทศบาล

5. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย รวมทั้งการรักษาความปลอดภัย ความสงบสุข ในชีวิตและทรัพย์สิน ของประชาชนให้ดีที่สุด

6. บริการสาธารณูปโภคและสาธารณูปการด้านไฟฟ้า น้ำประปา การกำจัดขยะมูลฝอยให้ได้มาตรฐาน ทั่วถึง และเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน

ปัจจัยและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตามประเด็นการพัฒนาท้องถิ่นโดยเทศบาลได้ดำเนินการจัดทำแผนชุมชน และจัดประชุมประชาคม ทุกชุมชนภายในเขตเทศบาลซึ่งสามารถสรุปขอบข่ายและปริมาณของปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ ดังนี้

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1. ผิวจราจรชำรุดเสียหาย ผิวจราจรแคบ
2. ปรับปรุงที่ทำการชุมชน
3. ท่อระบายน้ำไม่เพียงพอ
4. ฝาท่อชำรุด – หาย ท่อระบายน้ำชำรุด
5. ไฟฟ้าไม่ทั่วถึงในชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. ต้องการให้ปรับปรุงคุณภาพน้ำประปา และแรงดันน้ำประปา

ด้านการจัดระเบียบชุมชน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

1. ต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน โดยจัดให้มีเวรยามสอดส่องดูแลความเรียบร้อยในชุมชน มีถังดับเพลิงทุกชุมชน และโรงเรียน จัดตั้งสถานีย่อยดับเพลิง

2. ติดตั้งสัญญาณไฟจราจร ทาสี ตีเส้น จัดทำเครื่องหมายจราจร ถนนในเขตเทศบาล

3. ติดตั้งกล้องวงจรปิดบริเวณทางเข้า- ออก ตลาดสดเทศบาล และจุดเสี่ยงให้ทั่วเขตเทศบาล

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

1. จัดหาถังขยะในชุมชนเพิ่มเติม
2. จัดหาที่ทิ้งขยะ และระบบกำจัดขยะที่มีประสิทธิภาพ
3. ต้องการให้ขุดลอกท่อระบายน้ำในชุมชน
4. ต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้ และปลูกจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมให้แก่เด็กเยาวชน และประชาชน

5. ต้องการให้มีการปรับปรุงสวนสาธารณะ
6. ต้องการให้พัฒนาคูคลองต่าง ๆ ในชุมชน โดยขุดลอกคลอง และกำจัดวัชพืช

ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต การศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. แก้ไขและป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชน
2. ปัญหาด้านสาธารณสุข เช่น การควบคุมป้องกัน และป้องกันโรคติดต่อ
3. อบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับโรคต่าง ๆ
4. สร้างสถานที่ออกกำลังกายที่ได้มาตรฐาน
5. สนับสนุนเรื่องอุปกรณ์กีฬาตามความต้องการของชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6. สร้างสนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นที่ปลอดภัยให้กับชุมชน
7. ต้องการให้จัดสรรเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้พิการ และผู้ด้อยโอกาสให้ทั่วถึง
8. ต้องการให้มีการจัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพให้แก่แม่บ้านและผู้ว่างงาน
9. ต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ด้านการประกอบอาชีพ
10. ต้องการให้มีการจัดทำผลิตภัณฑ์ของชุมชน และส่งเสริมสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี

1. การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความรู้ที่ถูกต้องให้แก่ประชาชน
2. ต้องการบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสารในชุมชน
3. ต้องการให้มีการจัดประชุมประชาคมเพื่อรับฟังปัญหาความต้องการของคนในชุมชน
4. ต้องการให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการชุมชน

ผลการวิเคราะห์ศักยภาพและโอกาสการพัฒนา

ผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของประชาชน เพื่อการประเมินสถานภาพการพัฒนาในปัจจุบัน และโอกาสการพัฒนาในอนาคตของท้องถิ่น ด้วยเทคนิค SWOT Analysis (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค) สามารถวิเคราะห์เป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

จุดแข็ง (Strengths)

1. มีทำเลที่ตั้งเทศบาลเหมาะสมอยู่ไม่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุพรรณบุรีและกรุงเทพมหานคร มีตลาดรองรับการผลิตผลทางการเกษตร มีการคมนาคมที่สะดวกสบาย ส่วนราชการ หน่วยงาน มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง
2. มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการเกษตรค่อนข้างสมบูรณ์ และเหมาะสมอย่างยิ่ง มีระบบชลประทานครอบคลุมทั้งอำเภอ มีคลองสองพี่น้องไหลผ่านในเขตเทศบาลเป็นผลดีต่อการเกษตรกรรมและการค้าสัตว์น้ำ และมีเขื่อนป้องกันปัญหาน้ำท่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ประชาชนมีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งมีชุมชนชาวจีนในตลาดบางลี่ยังคงถือปฏิบัติและอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิมไว้ สามารถส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ได้

จุดอ่อน (Weaknesses)

1. ประชากรส่วนใหญ่ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่ขาดความรู้ ความเข้มแข็งของการดำเนินงานกลุ่ม และด้านการวางแผนการผลิตด้านพืช ประมง และปศุสัตว์ ไม่มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการและสภาวะตลาด มีการใช้สารเคมีที่เกินความเหมาะสม และความจำเป็น ทำให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรสูง ก่อให้เกิดหนี้สินจำนวนมาก

2. การจัดการศึกษา ในปัจจุบันยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่หลากหลายได้

3. ลักษณะภูมิประเทศ ในเขตอำเภอสองพี่น้อง ลักษณะพื้นที่เป็นที่ลุ่มต่ำ รูปแอ่งกระทะ จะประสบปัญหาน้ำท่วมขัง ประมาณ 3 เดือน ในทุกปี เนื่องจากพื้นที่รองรับน้ำของจังหวัด 3 ทาง คือแม่น้ำท่าจีน ซึ่งมาจากจังหวัดชัยนาท ลำน้ำกระเสียวมาจากด้านทิศตะวันตกเฉียงเหนือและลำน้ำจระเข้สามพันมาจากจังหวัดกาญจนบุรี

โอกาส (Opportunities)

1. เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีความสะดวกในการขนส่งสินค้าจากแหล่งผลิตถึงแหล่งกระจายสินค้า ตลาดและโรงงานแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร และกระจายสินค้าไปยังเขตปริมณฑล และจังหวัดข้างเคียง

2. เทศบาลเมืองสองพี่น้องมีผลผลิตข้าวคุณภาพดีเพื่อการส่งออกมีตลาดรับซื้อข้าว และเป็นแหล่งผลิตพืชผลทางการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดสุพรรณบุรี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. เศรษฐกิจโดยรวมของเทศบาลเมืองสองพี่น้องขึ้นอยู่กับการค้าขายและการเกษตรเป็นหลัก เช่น การค้าขายสัตว์น้ำ การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

อุปสรรค (Threats)

1. เนื่องจากมีประชากรแฝงที่เป็นแรงงานอพยพจำนวนมากทำให้ไม่สามารถส่งเสริมเรื่องสุขอนามัยและพัฒนาในด้านต่าง ๆ ได้มากเท่าที่ควร

2. ประชากรส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทุกปีจะประสบปัญหาน้ำท่วมขังไม่สามารถทำการผลิต ผลิตผลทางการเกษตรได้ ทำให้เกษตรกรขาดรายได้ และกระทบถึงเศรษฐกิจในภาพรวมระดับอำเภอ และระดับจังหวัด

วิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

วิสัยทัศน์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง (Vision)

"เมืองสองพี่น้องท้องถิ่นน่าอยู่ ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนา เพิ่มมาตรฐานการศึกษาพัฒนาคุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และชุมชน บนพื้นฐานของความพอเพียงและยั่งยืน"

พันธกิจ (Mission) ในการพัฒนา

1. พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทุกระบบให้ได้มาตรฐาน เพียงพอและทั่วถึง
2. ส่งเสริมและพัฒนาด้านการศึกษา ศาสนา การกีฬา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. พัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการท่องเที่ยว การอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
4. พัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารจัดการโดยใช้หลักธรรมาภิบาล และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น

6. ส่งเสริมการจัดระเบียบชุมชน สังคม และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

จุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนา

1. ระบบโครงสร้างพื้นฐานได้มาตรฐานเพียงพอและทั่วถึง

2. พัฒนาการเรียนการสอน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาให้เหนือกว่ามาตรฐานทั่วไป และกระจายอำนาจในการจัดการศึกษาให้โรงเรียนมากขึ้น ส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจากอาจารย์เจ้าของภาษา ทำนุบำรุงศาสนา อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ท้องถิ่น

3. ส่งเสริมการท่องเที่ยว เสริมสร้างเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมให้อยู่ในสภาพดีเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างยั่งยืน

4. ประชาชนในท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นในทุกๆด้าน

5. การบริหารงานของเทศบาลเป็นไปอย่างโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ พัฒนาระบบการบริหารจัดการ โดยมุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานเพื่อประชาชนอย่างแท้จริง

6. ส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาท้องถิ่น และร่วมกิจกรรมกับเทศบาล

7. ชุมชนมีความสงบ เรียบร้อย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกันสามารถนำมาสนับสนุนแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ได้ดังต่อไปนี้

ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลในการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขามอย่างมีส่วนร่วม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ลักษณะชุมชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่อาศัยอยู่ในชุมชนตลาดมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขามมากกว่าชุมชนอื่นหลายชุมชน และกลุ่มตัวอย่างอายุน้อย มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขามมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุค่อนข้างมาก

ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ในด้านการร่วมรับรู้ และด้านการร่วมปฏิบัติการและดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การมีส่วนร่วมในด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาในภาพรวมของการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชาชน ด้านผู้นำ และด้านข้าราชการและพนักงานของรัฐ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ด้านการร่วมรับรู้ มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเพศ อายุ ระดับรายได้ และตำแหน่งในชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการร่วมคิดตัดสินใจ พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน ส่วนการมีส่วนร่วมด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับเพศ สถานภาพสมรส อาชีพ และตำแหน่งในชุมชน สำหรับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระดับรายได้ และตำแหน่งในชุมชน ปัจจัยด้านประชาชนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผล นอกจากนี้พบว่า ปัจจัยด้านข้าราชการและพนักงานของรัฐมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล

ภาณุวัฒน์ โสคำภา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของ ชุมชนในการจัดการศึกษาเขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ ในด้านร่วมคิด วางแผน ด้านร่วมจัดกิจกรรม ด้านร่วมลงทุน และด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผลและ ประชาสัมพันธ์ และเพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของประชาชนในชุมชน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชาชนในชุมชน เขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 377 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .9631 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t - test การวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) และการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการศึกษาพบว่า

1. สถานภาพส่วนบุคคลของประชาชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 50.13 มีอายุระหว่าง 25-35 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 32.10 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาหรือต่ำกว่า จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 28.12 และมีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 38.73

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเขตตำบลนาเวียง อำเภอ เสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า การมี ส่วนร่วมของชุมชน ด้านร่วมจัดกิจกรรม เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ ด้านร่วมคิดวางแผน และด้านร่วมลงทุน ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า 1) ประชาชนในชุมชนที่มีเพศต่างกันมีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา เขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ ไม่แตกต่างกัน 2) ประชาชนในชุมชนที่มีอายุต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เขตตำบลนาเวียง อำเภอ เสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 3) ประชาชนในชุมชนที่ มีระดับการศึกษาต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

เสมา ชั่งทอง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา จำแนกตาม ขนาดของชุมชน เพศ อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ และรายได้ กลุ่มตัวอย่างประชากรในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา จำนวน 308 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมาใน 5 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมด้านเศรษฐกิจ 2) การมีส่วนร่วมด้านสังคม 3) การมีส่วนร่วมด้านการเมือง 4) การมีส่วนร่วมด้านการบริหาร 5) การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบรมาตรฐาน การทดสอบค่า t (t-test) และค่าความแปรปรวน (One-Way ANOVA) โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า

1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือการมีส่วนร่วมทางการเมือง รองลงมาคือการมีส่วนร่วมด้านสังคม และสิ่งแวดล้อม ส่วนด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหาร

2) การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา จำแนกตามขนาดของชุมชนและปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมพบว่า ขนาดของ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุมชนและปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

รักยิ้ม เฮงหลี (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปริมาณการใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมลักษณะต่างๆ ของ ผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ 2) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของ ผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่ อาศัยอยู่ในชุมชน ตำแหน่งผู้นำชุมชน และระยะเวลาของการดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล กำนัน และผู้ใหญ่บ้านในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 249 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน สถิติเพื่อการทดสอบค่าที และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมการวางแผน 2) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ใน ระดับปานกลาง 3) ผู้นำชุมชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน ตำแหน่งผู้นำชุมชน และระยะเวลาการดำรงตำแหน่งต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

กุสุมาลย์ มหาแสน (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วม เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมและศึกษาข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 354 คน ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สูตรยามาเน่ (Yamane) และใช้วิธีสุ่มแบบสัดส่วนและวิธีสุ่มแบบเป็นระบบ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากัย .96 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทดสอบค่าที (Independent Sample t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 5 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามเพศโดยรวมไม่แตกต่างกันทางสถิติที่รัดบ .05 จำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง จำแนกตามอาชีพ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา พบว่า อาชีพรับจ้างหรือลูกจ้าง มีส่วนร่วมมากกว่าอาชีพเกษตรกร และอาชีพเกษตรกรมีส่วนร่วมน้อยกว่าอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล พบว่า อาชีพรับจ้างหรือลูกจ้างมีส่วนร่วมมากว่า อาชีพค้าขาย และอาชีพเกษตรกร จำแนกตามระดับการศึกษา ไม่แตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหมู่บ้านอย่างแท้จริงไม่ใช่จากผู้แทนชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการควรให้ประชาชนเสนอโครงการในรูปของแผนพัฒนาหมู่บ้านแต่ละหมู่บ้าน ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา ควรแจกร่างแผนพัฒนาฯ ให้แต่ละหมู่บ้านตรวจสอบก่อนที่จะอนุมัติเป็นแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ควรชี้แจงเหตุผลที่เลือกโครงการที่ได้บรรจุใน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย และโครงการที่ไม่ได้บรรจุ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการที่เกิดจากแผนงานที่ได้เสนอในรูปของคณะกรรมการหมู่บ้าน

ดวงปี คำปาน (2553: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการติดตามและประเมินผล 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล จำนวน 320 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีของ Krejcie and Morgan และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 52.40 อายุระหว่าง 26-35 ปี ร้อยละ 29.10 ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ 41.80 อาชีพรับจ้าง ร้อยละ 55.70 รายได้ 5,001-10,000 ร้อยละ 46.80 สถานภาพสมรส ร้อยละ 46.30 ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล 10 ปี ขึ้นไป ร้อยละ 75.30

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ด้านการวางแผน โดยภาพรวม มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ท่านเคยเข้าร่วมประชุมเพื่อวางแผนการดำเนินงานของเทศบาล ($\overline{X}$ = 4.34) ด้านการตัดสินใจ โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.23) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีส่วนร่วมกับเทศบาลเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนต่าง ๆ ได้พัฒนาชุมชนของตนเอง ($\overline{X}$ = 4.47) ด้านการดำเนินงาน โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก พบว่า ($\overline{X}$ = 4.01) พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านร่วมในการประชาสัมพันธ์การจัดทำ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนพัฒนาชุมชน ($\overline{X}$ = 4.14) ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวมมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการดำเนินโครงการ/กิจกรรมตามแผนพัฒนาเทศบาล ($\overline{X}$ = 4.17)

3. การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อำเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาล แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วน ประชาชนที่มีเพศต่างกัน การมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกัน

โนชญ์ ชาญด้วยกิจ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษา ระยอง เขต 2 ตามความเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและผู้ปกครองจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และสถานะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 112 คน และผู้ปกครองนักเรียน 2,030 คน โดยคัดเลือกตามวิธีของเครซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าเฉลี่ย (X) ร้อยละ (%) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และเปรียบเทียบโดยใช้ค่าสถิติทดสอบที (t-test) และ One way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก ระดับการมีส่วนร่วมจำแนกตามเพศ พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและความสะดวกของโรงเรียน การบริการที่ดีในโรงเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาไม่แตกต่างกัน และการจำแนกตามสถานะของคณะกรรมการสถานศึกษา พบว่า กลุ่มผู้แทนผู้ปกครองและผู้แทนชุมชนกับผู้ทรงคุณวุฒิแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

จากการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ สรุปได้ว่า จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุทธศาสตร์ พบว่า การพัฒนาระดับท้องถิ่นในปัจจุบันนั้นมีทิศทางการพัฒนามุ่งสู่การพัฒนาแบบครบวงจร กล่าวคือ มีการสนับสนุนด้านการพัฒนาจากหน่วยงานภาครัฐผ่านทางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดต่อประชาชนมากที่สุด ซึ่งได้แก่ เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด ผสานกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งมีความตื่นตัวในการให้ความร่วมมือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองในด้านต่างๆ แต่โดยสภาพที่แท้จริง ความต้องการเข้ามาเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชนนี้ ยังกระจุกอยู่กับกลุ่มคนเพียงบางกลุ่มซึ่งมีความใกล้ชิดกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐมากกว่าประชาชนทั่วไป ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่ตระหนักว่าการพัฒนาท้องถิ่นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตนเองโดยตรง จึงควรจะมีการสนับสนุนและส่งเสริม และการกำหนด เพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านติดตามและประเมินผล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างชัดเจนซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดไว้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

จากแนวคิดและทฤษฎีต่างๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรเพื่อใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ประกอบด้วย

พฤติกรรมที่มีส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี หมายถึง บุคคลที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับประชาชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานั้น ซึ่งผู้วิจัยจึงจำแนกการศึกษาพฤติกรรมกลุ่มบุคคลเหล่านี้ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

2. พฤติกรรมของประชาชน ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดของ มาโนช เกรียงสุวรรณ, กรมการปกครอง และปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 4 สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของประชาชน

ข้อที่	กรมการปกครอง	มาโนช เกรียงสุวรรณ	ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ
1	/		
2	/		
3		/	
4		/	/
5		/	
6		/	/
7		/	
8	/	/	
9	/		
10			/
11	/		

2.1 พฤติกรรมของประชาชน หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการรวมตัวกันของกลุ่มประชาชนและนำไปสู่พฤติกรรมร่วมกันในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่ การเกิดกระบวนการรับรู้ และการตัดสินใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนในชุมชนที่เป็นอีกปัจจัยหนึ่งในการนำประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ

3. พฤติกรรมของผู้นำ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดของ ชาติชาย ณ เชียงใหม่, ธวัช มกรพงศ์ และวิชิต นันทสุวรรณ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 5 สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของผู้นำ

ข้อที่	ชาติชาย ณ เชียงใหม่	ธวัช มกรพงศ์	วิชิต นันทสุวรรณ
12	/		
13	/		
14	/		
15		/	
16		/	
17		/	
18			/
19	/		
20	/		
21	/		
22	/		
23	/		

3.1 พฤติกรรมของผู้นำ หมายถึง ผู้นำจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่ง ต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ที่คอยให้ความสะดวกและให้การสนับสนุนและผลักดันให้โครงการต่างๆ เป็นประโยชน์ต่อประชาชนในชุมชนอย่างยุติธรรม ตอบสนองความต้องการของประชนชน ให้ชุมชนตระหนักคล้อยตามและจูงใจให้ประชาชนทำงานหรือเข้ามีส่วนร่วมด้วยความเต็มใจและมีคุณภาพ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดของ ปธาน สุวรรณมงคล และมาโนช เกรียงสุวรรณ

ตารางที่ 6 สรุปแนวคิดด้านพฤติกรรมของพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ

ข้อที่	ปธาน สุวรรณมงคล	มาโนช เกรียงสุวรรณ
24	/	
25	/	
26		/
27	/	/
28	/	
29	/	
30	/	/
31	/	/
32	/	/

4.1 พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ หมายถึง พฤติกรรมที่ส่งเสริม สนับสนุน และสร้างโอกาสให้กับประชาชนเพื่อให้ประชาชนสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ประกอบด้วย

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545 : 57-62) ได้สรุปแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการร่วมรับรู้

1) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการของเทศบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้า ทางระบายน้ำ และ สะพานของเทศบาล

3) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริม อาชีพและเพิ่มรายได้ของเทศบาล

4) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนของเทศบาล

5) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาล

6) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเทศบาล

7) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค การปรับปรุงสุขาภิบาลอาหารของเทศบาล

8) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการด้านสาธารณสุขของเทศบาล

9) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นของเทศบาล

10) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาล

11) การมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล

2. ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ

1) การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนของท่าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล

3) การมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนใน การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาของเทศบาล

4) มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน

5) การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของเทศบาล

6) การมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน

7) การมีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ /กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล

8) การมีส่วนร่วมตัดสินใจพัฒนาและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ของชุมชน

3. ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน

1) การมีส่วนร่วมใช้แรงงานในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนน ท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน

2) การมีส่วนร่วมสนับสนุนเงินส่วนตัว เพื่อพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนนท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน

3) การมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่ ประชาชน

4) การมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่องานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล

5) การมีส่วนร่วมสนับสนุนการเป็นเครือข่าย ป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

6) การมีส่วนร่วมป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า

7) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น เช่น ลอยกระทง สงกรานต์

8) การมีส่วนร่วมส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬานันทนาการ

9) การมีส่วนร่วมเป็นกรรมการรักษาความปลอดภัยในชุมชน (อพปร. /อสม.)

10) การมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

11) การมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาสถานที่และการให้บริการทางการศึกษาในชุมชน (โรงเรียน/ห้องสมุดประชาชน)

12) การมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง

13) การมีส่วนร่วมรณรงค์ด้านสาธารณสุข เช่น ร่วมเดินรณรงค์ในวันเอดส์โรค/ป้องกันไข้เลือดออก

14) การมีส่วนร่วมบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยภายในชุมชนตามที่เทศบาลกำหนด

15) การมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกในการเมาไม่ขับ

16) การมีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและความสวยงามในเขตเทศบาล

17) มีส่วนร่วมดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง เช่น ไม่ปล่อยน้ำเน่าเสียลงแม่น้ำลำคลอง

18) มีส่วนร่วมทำนุบำรุงศาสนสถานและกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน (วัด/โบสถ์/สุเหร่า)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

4. ด้านการติดตามและประเมินผล

1) การมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ /กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี/รายจ่ายเพิ่มเติม

2) การมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี

3) การมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข้อบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาล

4) การมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตามหลัก ธรรมาภิบาล (โปร่งใส)

กรอบแนวคิดในการศึกษา

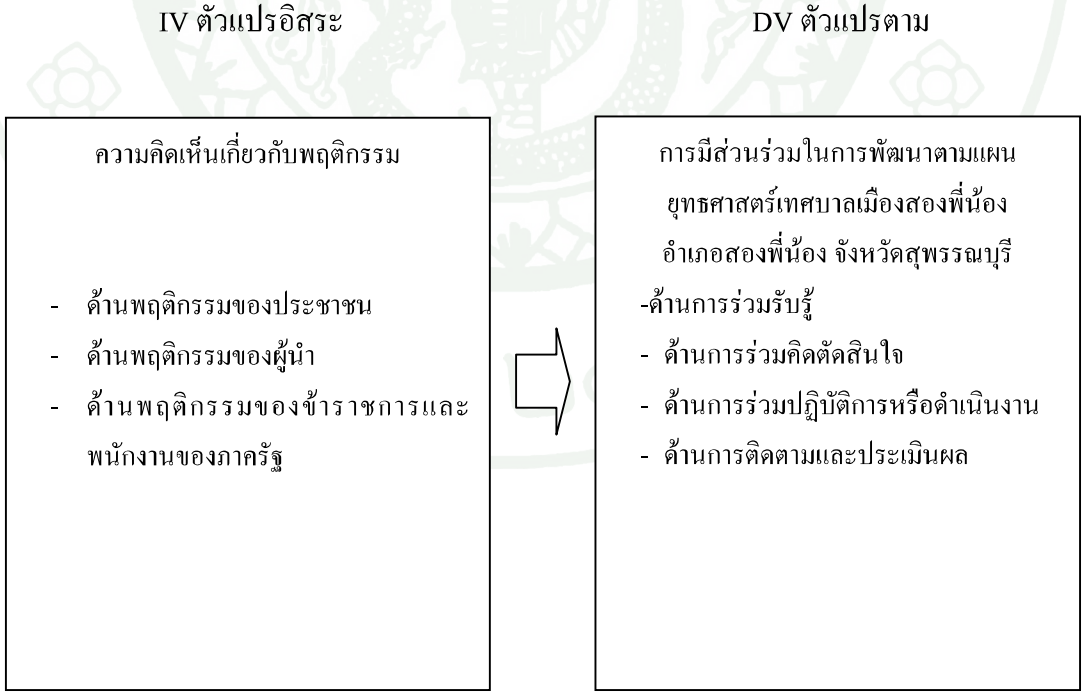

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการศึกษา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

วิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง และเพื่อให้การศึกษาครั้งนี้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการและเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนสำมะโนครัวประชากรในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 19 ชุมชน มีประชากรทั้งหมด 15,600 คน (จากข้อมูลสำนักงานทะเบียนท้องถิ่นเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในเดือนพฤษภาคม 2553)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากรด้วยวิธีการของ Yamane's (Yamane, 1967) โดยใช้สูตรดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

N = จำนวนขนาดประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่าง

โดยกำหนดให้ความคาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างมีค่าเท่ากับร้อยละ 5 หรือ 0.05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผลการคำนวณขนาดตัวอย่างของประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำนวน 19 ชุมชน ดังนี้

$$\text{แทนค่า } n = \frac{15,600}{1+[15,600\times(0.05)^2]}$$

$$= 390$$

ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 390 คน

ตารางที่ 7 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างแยกตามชุมชน

ชุมชน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
ชุมชนอำเภอเก่า	440	11
ชุมชนนายจาง	920	23
ชุมชนสองพี่น้อง	1,360	34
ชุมชนสะพานโค้ง	800	20
ชุมชนบางใหญ่	200	5
ชุมชนไผ่หมู่	640	16
ชุมชนบางลี่	1,800	45
ชุมชนโพธิ์อ้น	840	21
ชุมชนร่วมพัฒนา	400	10
ชุมชนคลองมะดัน	1,440	36
ชุมชนรางโตนด	240	6
ชุมชนศรีสำราญ	880	22
ชุมชนลาดเข็มทอง	480	12
ชุมชนบางลี่เล็ก	1,560	39
ชุมชนตลาดบางลี่	1,680	42
ชุมชนหน้าอำเภอ	560	14
ชุมชนรางภายี	360	9
ชุมชนประชาร่วมใจ	680	17
ชุมชนปฐมตวงทอง	320	8
รวม	**15,600**	**390**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การสุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยนำแบบสอบถามไปแจกประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป และมีรายชื่อปรากฏอยู่ในทะเบียนสำมะโนครัวประชากรในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 19 ชุมชน ตามที่กำหนดไว้ เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามที่ต้องการคือ จำนวน 390 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาจากตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตของการวิจัยและสร้างเครื่องมือวิจัย ให้ครอบคลุมความมุ่งหมายของการวิจัย

2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร เพื่อกำหนดขอบเขตและเนื้อหาของแบบทดสอบ จะได้มีความชัดเจนตามความมุ่งหมายการวิจัยยิ่งขึ้น

3. นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโครงสร้างระเบียบการวิจัยและภาษาที่ถูกต้องเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดหมายและสอดคล้องกับการวิจัย รวมทั้งเพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามอ่านแล้วมีความเข้าใจง่ายและชัดเจนตรงตามความมุ่งหมายของการ

5. นำข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากอาจารย์ที่ปรึกษามาปรับปรุงแบบสอบถามจนได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์โดยมีข้อคำถามอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำมาใช้ในการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

6. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ที่แก้ไขตามคำแนะนำแล้วมาดำเนินการทดสอบกับกลุ่มเป้าหมาย (Pretest) คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองสอง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์ของความสอดคล้องภายในด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha Coefficient)

7. นำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้ ทดสอบความความเชื่อมั่น (Reliability)

8. ปรับปรุงแก้ไขความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มที่ต้องการศึกษา แต่ไม่ได้นำมาเป็นตัวอย่าง แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อแก้ไขปรับปรุงจนได้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ

9. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างจริง

ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล โดยสร้างขึ้นจากกรอบแนวคิดการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย และการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน และลักษณะของที่อยู่อาศัย โดยใช้คำถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของประชาชน ด้านพฤติกรรมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยกำหนดคะแนนตัวเลือกในแต่ละระดับตามมาตราวัดของ Likert Scale ดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	5
มาก	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	4
ปานกลาง	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้อย	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	2
น้อยที่สุด	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	1

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย จะใช้การแจกแจงความถี่ แล้วนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้จะแบ่งเป็น 5 ช่วงเท่า ๆ กัน แล้วแปลผลตามช่วงนั้นๆ ออกเป็นระดับ ซึ่งการแบ่งช่วงมีวิธีการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ความกว้างสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.8$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ดังนี้

ระดับคะแนน	1.00- 1.80	หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระดับคะแนน	1.81- 2.60	หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน	2.61- 3.40	หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน	3.41- 4.20	หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมาก
ระดับคะแนน	4.21- 5.00	หมายถึง มีพฤติกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผล ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ โดยกำหนดคะแนนตัวเลือกในแต่ละระดับตามมาตราวัดของ Likert Scale ดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	5
มาก	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	4
ปานกลาง	ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ	3

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

น้อย ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 2
น้อยที่สุด ให้ค่าน้ำหนักเท่ากับ 1

เกณฑ์ที่ใช้ในการแปลความหมาย จะใช้การแจกแจงความถี่ แล้วนำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ซึ่งค่าเฉลี่ยที่ได้จะแบ่งเป็น 5 ช่วงเท่าๆ กัน แล้วแปลผลตามช่วงนั้นๆ ออกเป็นระดับ ซึ่งการแบ่งช่วงมีวิธีการคำนวณ ดังต่อไปนี้

$$\text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{ความกว้างสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$= \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.8$$

จากเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยสามารถแปลความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ดังนี้

ระดับคะแนน 1.00- 1.80 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระดับคะแนน 1.81- 2.60 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
ระดับคะแนน 2.61- 3.40 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
ระดับคะแนน 3.41- 4.20 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
ระดับคะแนน 4.21- 5.00 หมายถึง การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องเป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaires)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของคำถามในแต่ละข้อว่าตรงตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่ หลักจากนั้นก็นำมาแก้ไขปรับปรุงเพื่อดำเนินการในขั้นตอนต่อไป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลอง (Try-Out) โดยทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประชากรและกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน แล้วนำข้อมูลดังกล่าว มาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบัค (Cronbach, 1990: 204) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .975 และได้ค่าความเชื่อมั่นในแต่ละด้านของแบบสอบถาม ดังนี้

ตารางที่ 8 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม

Reliability	Cronbach's Alpha	N of Items
ด้านพฤติกรรมของประชาชน	.904	11
ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	.916	12
ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ	.922	9
ด้านการร่วมรับรู้	.936	11
ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	.961	8
ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	.919	18
ด้านการติดตามและประเมินผล	.895	4
รวมทั้งฉบับ	**.975**	**73**

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ดังนี้

1. แจกแบบสอบถามให้กับประชาชนในหมู่บ้านเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้องจำนวน 19 ชุมชน จำนวน 390 คน

2. ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาโดยนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วนำแบบสอบถามทั้งหมดไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติสำเร็จรูป

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่ง ประกอบด้วย

1. สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1 ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคล

1.2 ใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายระดับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง และบรรยายระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic)

2.1 เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามระดับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 จะทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference (LSD)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ผลการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ส่งแบบสอบถามเพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำนวน 390 ตัวอย่าง และได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยายตามลำดับขั้นตอน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งได้แบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ของกลุ่มต่างๆ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ 4 การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอเมืองสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำนวน 390 ตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไป นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปของตารางแสดงเป็นค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามข้อมูลทั่วไป

(n=390)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เพศ		
ชาย	178	45.64
หญิง	212	54.36
อายุ		
18 - 25 ปี	84	21.54
26 - 35 ปี	90	23.08
36 - 45 ปี	109	27.95
46 - 55 ปี	76	19.49
56 ปีขึ้นไป	31	7.95
สถานภาพการสมรส		
โสด	115	29.49
สมรส	239	61.28
หย่าร้าง/แยกกันอยู่	23	5.90
หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)	13	3.33
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	23	5.90
มัยธมศึกษาตอนต้น	49	12.56
มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.	94	24.10
อนุปริญญา / ปวส.	66	16.92
ปริญญาตรี	140	35.90
สูงกว่าปริญญาตรี	18	4.62

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n=390)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
อาชีพ		
เกษตรกรรม	42	10.77
ค้าขาย	78	20.00
รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ	121	31.03
รับจ้าง	83	21.28
อื่นๆ ได้แก่ นักเรียน พนักงานเอกชน แม่บ้านฯ	66	16.92
รายได้ต่อเดือน		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	43	11.03
5,001 - 10,000 บาท	101	25.90
10,001 - 15,000 บาท	119	30.51
15,001 - 20,000 บาท	59	15.13
สูงกว่า 20,000 บาท	68	17.44
ตำแหน่งในชุมชน		
ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน	25	6.41
คณะกรรมการชุมชน	67	17.18
สมาชิกชุมชน	52	13.33
ไม่มีตำแหน่งใดๆ /ลูกบ้าน	229	58.72
ตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบลสองพี่น้องฯ	17	4.36
ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน		
1 - 5 ปี	48	12.31
6 - 10 ปี	29	7.44
11 - 15 ปี	52	13.33
16 - 20 ปี	57	14.62
มากกว่า 20 ปี	204	52.31

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 9 (ต่อ)

(n=390)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน		
บ้านของตนเอง	328	84.10
บ้านเช่า	24	6.15
หอพัก / อพาร์ทเมนท์	26	6.67
อื่นๆ ได้แก่ บ้านพ่อแม่ และบ้านพักราชการ	12	3.08

จากตารางที่ 9 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ดังนี้

เพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 54.36 และเพศชาย จำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 45.64 ตามลำดับ

อายุ พบว่า ส่วนใหญ่มีอายุ 36 - 45 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 27.95 รองลงมาคือ มีอายุ 26 - 35 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 23.08 และน้อยที่สุดคือมีอายุ 56 ปีขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.95 ตามลำดับ

สถานภาพการสมรส พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพ สมรส จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 61.28 รองลงมาคือ มีสถานภาพโสด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 29.49 และน้อยที่สุดคือ มีสถานภาพสมรส หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต) จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 35.90 รองลงมาคือ มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 24.10 และน้อยที่สุดคือ มีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.62 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาชีพ พบว่า ส่วนใหญ่มีอาชีพรับราชการ / รัฐวิสาหกิจ จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 31.03 รองลงมาคือ มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 21.28 และน้อยที่สุดคือ มีอาชีพเกษตรกรรม จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.77 ตามลำดับ

รายได้ต่อเดือน พบว่า ส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 15,000 บาท จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 30.51 รองลงมาคือ มีรายได้ต่อเดือน 5,001 - 10,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.90 และน้อยที่สุดคือ มีรายได้ต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 11.03 ตามลำดับ

ตำแหน่งในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งใดๆ /ลูกบ้าน จำนวน 229 คน คิดเป็นร้อยละ 58.72 รองลงมาคือ มีตำแหน่งคณะกรรมการชุมชน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 17.18 และน้อยที่สุดคือ มีตำแหน่งอื่นๆ ได้แก่ รองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาลตำบลสองพี่น้องฯ จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.36 ตามลำดับ

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน มากกว่า 20 ปี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 52.31 รองลงมาคือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 16 - 20 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 14.62 และน้อยที่สุดคือ มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 6 - 10 ปี จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 7.44 ตามลำดับ

ที่อยู่อาศัยในปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในบ้านของตนเอง จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 84.10 รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในหอพัก / อพาร์ทเมนท์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.67 และน้อยที่สุดคือ อื่นๆ ได้แก่ บ้านพ่อแม่ และบ้านพักราชการ จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.08 ตามลำดับ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ทั้งภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ด้านพฤติกรรมของประชาชน ด้านพฤติกรรมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ แสดงรายละเอียดตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ของกลุ่มต่างๆ

(n=390)

ปัจจัยด้านพฤติกรรม	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านพฤติกรรมของประชาชน	3.358	.799	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	3.205	.881	ปานกลาง
ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ	3.582	.664	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.364**	**.544**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 10 พบว่า ประชาชนในเทศบาลเมืองสองพี่น้องมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้องในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.364, S.D.= .554) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ($\overline{X}$=3.582, S.D.= .664) รองลงมา อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านพฤติกรรมของประชาชน ($\overline{X}$=3.358, S.D.= .799) และด้านพฤติกรรมของผู้นำ ($\overline{X}$=3.205, S.D.= .881) ตามลำดับ ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชากรในเทศบาลเมืองสองพี่น้องมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของประชาชน	ระดับความคิดเห็น					$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม	54 (13.85%)	148 (37.95%)	141 (36.15%)	33 (8.46%)	14 (3.59%)	3.500 (.956)	มาก
2. ประชาชนมีฐานะทางการเงินที่ดีหรือมีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน	66 (16.92%)	155 (39.74%)	116 (29.74%)	39 (10.00%)	14 (3.59%)	3.564 (1.001)	มาก
3. ประชาชนได้รับการยอมรับจากชุมชน/เพื่อนบ้าน	70 (17.95%)	132 (33.85%)	115 (29.49%)	47 (12.05%)	26 (6.67%)	3.444 (1.118)	มาก
4. ประชาชนได้รับการตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหา	36 (9.23%)	124 (31.79%)	137 (35.13%)	56 (14.36%)	37 (9.49%)	3.169 (1.088)	ปานกลาง
5. ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาของเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ	42 (10.77%)	134 (34.36%)	141 (36.15%)	50 (12.82%)	23 (5.90%)	3.313 (1.021)	ปานกลาง
6. ประชาชนมีการร่วมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ	34 (8.72%)	128 (32.82%)	157 (40.26%)	38 (9.74%)	33 (8.46%)	3.236 (1.030)	ปานกลาง
7. ประชาชนในชุมชนมีความรัก และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกัน	40 (10.26%)	114 (29.23%)	141 (36.15%)	55 (14.10%)	40 (10.26%)	3.151 (1.111)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 11 (ต่อ)

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของประชาชน	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
8. ประชาชนในชุมชนมีความพร้อม /ทักษะ / เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล	37 (9.49%)	103 (26.41%)	124 (31.79%)	84 (21.54%)	42 (10.77%)	3.023 (1.137)	ปานกลาง
9. ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจในการพัฒนาชุมชน	45 (11.54%)	136 (34.87%)	134 (34.36%)	43 (11.03%)	32 (8.21%)	3.305 (1.076)	ปานกลาง
10. ประชาชนได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ	51 (13.08%)	178 (45.64%)	135 (34.62%)	20 (5.13%)	6 (1.54%)	3.636 (.830)	มาก
11. ประชาชนได้รับความรู้ และคำแนะนำในการประกอบอาชีพ	46 (11.79%)	178 (45.64%)	138 (35.38%)	22 (5.64%)	6 (1.54%)	3.605 (.826)	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						**3.358 (.799)**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 11 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.358, S.D.= .799) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ ประชาชนได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ ($\overline{X}$=3.636, S.D.= .830) รองลงมาคือ ประชาชนได้รับความรู้ และคำแนะนำในการประกอบอาชีพ ($\overline{X}$=3.605, S.D.= .826) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ประชาชนในชุมชนมีความพร้อม /ทักษะ / เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล ($\overline{X}$=3.023, S.D.= 1.137) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนส่งผลต่อการมี

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และระดับปานกลาง 6 ข้อ

ตารางที่ 12 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
12. ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น	54 (13.85%)	89 (22.82%)	161 (41.28%)	47 (12.05%)	39 (10.00%)	3.185 (1.128)	ปานกลาง
13. ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการติดต่อประสาน งาน กับหน่วยงานภายนอกชุมชน	52 (13.33%)	99 (25.38%)	153 (39.23%)	69 (17.69%)	17 (4.36%)	3.256 (1.037)	ปานกลาง
14. ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา	34 (8.72%)	100 (25.64%)	170 (43.59%)	73 (18.72%)	13 (3.33%)	3.177 (.947)	ปานกลาง
15. ผู้นำชุมชนมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมาชิกในชุมชนมีความพึงพอใจ	37 (9.49%)	106 (27.18%)	146 (37.44%)	81 (20.77%)	20 (5.13%)	3.151 (1.022)	ปานกลาง
16. ผู้นำชุมชนชี้นำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน	43 (11.03%)	86 (22.05%)	164 (42.05%)	61 (15.64%)	36 (9.23%)	3.100 (1.086)	ปานกลาง

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
17. ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชน	42 (10.77%)	118 (30.26%)	130 (33.33%)	71 (18.21%)	29 (7.44%)	3.187 (1.087)	ปานกลาง
18. ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่ประชาชน	65 (16.67%)	74 (18.97%)	134 (34.36%)	85 (21.79%)	32 (8.21%)	3.141 (1.177)	ปานกลาง
19. นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนขอให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น	45 (11.54%)	120 (30.77%)	162 (41.54%)	52 (13.33%)	11 (2.82%)	3.349 (.947)	ปานกลาง
20. นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลจัดทำแผนโครงการต่างๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนแต่ละชุมชนอย่างยุติธรรม	41 (10.51%)	98 (25.13%)	174 (44.62%)	73 (18.72%)	4 (1.03%)	3.254 (.915)	ปานกลาง
21. นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลสามารถตอบ สนองความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนได้	46 (11.79%)	94 (24.10%)	152 (38.97%)	77 (19.74%)	21 (5.38%)	3.172 (1.048)	ปานกลาง
22. นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลมีวิสัยทัศน์ที่ดีมองการณ์ไกล	61 (15.64%)	100 (25.64%)	137 (35.13%)	61 (15.64%)	31 (7.95%)	3.254 (1.138)	ปานกลาง
23. ผู้บริหารเทศบาลมีการบริหารงานที่โปร่งใส	65 (16.67%)	91 (23.33%)	136 (34.87%)	66 (16.92%)	32 (8.21%)	3.233 (1.160)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.205 (.881)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 12 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้นำที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.205, S.D.= .881) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนขอให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น ($\overline{X}$ =3.349, S.D.= .947) รองลงมาคือ ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการติดต่อประสาน งาน กับหน่วยงานภายนอกชุมชน ($\overline{X}$ =3.256, S.D.= 1.037) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้นำชุมชนชี้นำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\overline{X}$ =3.100, S.D.= 1.086) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พฤติกรรมของผู้นำส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ตารางที่ 13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
24. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความเป็นกันเองกับประชาชนในการมาติดต่อราชการเป็นอย่างดี	54 (13.85%)	152 (38.97%)	142 (36.41%)	40 (10.26%)	2 (0.51%)	3.554 (.873)	มาก
25. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเข้ามาดูแล/ปฏิบัติงานในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	50 (12.82%)	140 (35.90%)	165 (42.31%)	33 (8.46%)	2 (0.51%)	3.521 (.841)	มาก
26. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชนได้อย่างถูกต้อง	40 (10.26%)	153 (39.23%)	154 (39.49%)	39 (10.00%)	4 (1.03%)	3.477 (.847)	มาก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 13 (ต่อ)

(n=390)

ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ	ระดับความคิดเห็น					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
27. ประชาชนมีความไว้วางใจและเชื่อถือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล	42 (10.77%)	155 (39.74%)	152 (38.97%)	35 (8.97%)	6 (1.54%)	3.492 (.860)	มาก
28. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการทุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้อง	52 (13.33%)	141 (36.15%)	160 (41.03%)	33 (8.46%)	4 (1.03%)	3.523 (.865)	มาก
29. เจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้ามากำกับ/ควบคุมการดำเนิน งานกิจการชุมชน	54 (13.85%)	186 (47.69%)	132 (33.85%)	13 (3.33%)	5 (1.28%)	3.695 (.796)	มาก
30. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความรู้ความเข้าใจอันดีกับประชาชน	48 (12.31%)	184 (47.18%)	125 (32.05%)	28 (7.18%)	5 (1.28%)	3.621 (.839)	มาก
31. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนอย่างเต็มใจ	67 (17.18%)	171 (43.85%)	129 (33.08%)	20 (5.13%)	3 (0.77%)	3.715 (.835)	มาก
32. เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกับประชาชนในชุมชน	55 (14.10%)	171 (43.85%)	138 (35.38%)	21 (5.38%)	5 (1.28%)	3.641 (.836)	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม						3.582 (.664)	มาก

จากตารางที่ 13 พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.582, S.D.= .664) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อย่างเต็มใจ ($\overline{X}$ =3.715, S.D.= .835) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้ามากำกับ/ควบคุมการดำเนิน งานกิจการชุมชน ($\overline{X}$ =3.695, S.D.= .796) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชนได้อย่างถูกต้อง ($\overline{X}$ =3.477, S.D.= .847) อย่างไรก็ตามตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับมากทุกข้อ

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

การวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผล แสดงรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

(n=390)

การมีส่วนร่วมของประชาชน	$\overline{X}$	**S.D.**	**ระดับ**
ด้านการร่วมรับรู้	2.975	.792	ปานกลาง
ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	2.919	.812	ปานกลาง
ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	3.149	.647	ปานกลาง
ด้านการติดตามและประเมินผล	3.004	.911	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	**3.043**	**0.663**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 14 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.043, S.D.= 0.663) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ปฏิบัติการหรือดำเนินงาน ($\overline{X}$ =3.149, S.D.= .647) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ($\overline{X}$ =3.004, S.D.= .911) ด้านการร่วมรับรู้ ($\overline{X}$ =2.975, S.D.= .792) และด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\overline{X}$ =2.919, S.D.= .812) ตามลำดับ ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ตารางที่ 15 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้

(n=390)

ด้านการร่วมรับรู้	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านคมนาคม สาธารณูปโภค และสาธารณูปการของเทศบาล	10 (2.56%)	94 (24.10%)	186 (47.69%)	77 (19.74%)	23 (5.90%)	2.977 (.882)	ปานกลาง
2. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้าทางระบายน้ำ และ สะพานของเทศบาล	14 (3.59%)	131 (33.59%)	146 (37.44%)	75 (19.23%)	24 (6.15%)	3.092 (.955)	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริม อาชีพและเพิ่มรายได้ของเทศบาล	20 (5.13%)	110 (28.21%)	161 (41.28%)	71 (18.21%)	28 (7.18%)	3.059 (.977)	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนของเทศบาล	32 (8.21%)	91 (23.33%)	131 (33.59%)	101 (25.90%)	35 (8.97%)	2.959 (1.087)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมรับรู้	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
5. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาล	25 (6.41%)	88 (22.56%)	146 (37.44%)	100 (25.64%)	31 (7.95%)	2.938 (1.027)	ปานกลาง
6. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเทศบาล	33 (8.46%)	75 (19.23%)	148 (37.95%)	102 (26.15%)	32 (8.21%)	2.936 (1.058)	ปานกลาง
7. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค การปรับปรุงสุขาภิบาลอาหารของเทศบาล	32 (8.21%)	72 (18.46%)	143 (36.67%)	93 (23.85%)	50 (12.82%)	2.854 (1.116)	ปานกลาง
8. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการด้านสาธารณสุขของเทศบาล	35 (8.97%)	67 (17.18%)	130 (33.33%)	108 (27.69%)	50 (12.82%)	2.818 (1.136)	ปานกลาง
9. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นของเทศบาล	29 (7.44%)	73 (18.72%)	117 (30.00%)	115 (29.49%)	56 (14.36%)	2.754 (1.139)	ปานกลาง
10. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาล	47 (12.05%)	101 (25.90%)	109 (27.95%)	98 (25.13%)	35 (8.97%)	3.069 (1.162)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 15 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมรับรู้	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
11. มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล	44 (11.28%)	128 (32.82%)	125 (32.05%)	74 (18.97%)	19 (4.87%)	3.267 (1.047)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						2.975 (.792)	ปานกลาง

จากตารางที่ 15 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =2.975, S.D.= .792) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล ($\overline{X}$ =3.267, S.D.= 1.047) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้าทางระบายน้ำ และ สะพานของเทศบาล ($\overline{X}$ =3.092, S.D.= .955) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.754, S.D.= 1.139) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 16 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ

(n=390)

ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
12. มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน	30 (7.69%)	105 (26.92%)	136 (34.87%)	86 (22.05%)	33 (8.46%)	3.033 (1.067)	ปานกลาง
13. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล	32 (8.21%)	84 (21.54%)	144 (36.92%)	90 (23.08%)	40 (10.26%)	2.944 (1.088)	ปานกลาง
14. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนใน การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาของเทศบาล	34 (8.72%)	88 (22.56%)	130 (33.33%)	104 (26.67%)	34 (8.72%)	2.959 (1.091)	ปานกลาง
15. มีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน	32 (8.21%)	83 (21.28%)	124 (31.79%)	104 (26.67%)	47 (12.05%)	2.869 (1.130)	ปานกลาง
16. มีส่วนร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของเทศบาล	26 (6.67%)	88 (22.56%)	138 (35.38%)	106 (27.18%)	32 (8.21%)	2.923 (1.044)	ปานกลาง
17. มีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน	39 (10.00%)	79 (20.26%)	121 (31.03%)	122 (31.28%)	29 (7.44%)	2.941 (1.101)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 16 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
18. มีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ / กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล	14 (3.59%)	59 (15.13%)	185 (47.44%)	103 (26.41%)	29 (7.44%)	2.810 (.907)	ปานกลาง
19. มีส่วนร่วมตัดสินใจพัฒนาและแก้ไข ปัญหาต่างๆ ของชุมชน	17 (4.36%)	91 (23.33%)	131 (33.59%)	118 (30.26%)	33 (8.46%)	2.849 (1.014)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						2.919 (.812)	ปานกลาง

จากตารางที่ 16 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =2.919, S.D.= .812) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน ($\overline{X}$ =3.033, S.D.= 1.067) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนในการจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.959, S.D.= 1.091) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ /กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.810, S.D.= .907) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน

(n=390)

ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
20. มีส่วนร่วมใช้แรงงานในการพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนน ท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน	19 (4.87%)	91 (23.33%)	146 (37.44%)	96 (24.62%)	38 (9.74%)	2.890 (1.027)	ปานกลาง
21. มีส่วนร่วมสนับสนุนเงินส่วนตัวเพื่อพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนนท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน	33 (8.46%)	94 (24.10%)	134 (34.36%)	88 (22.56%)	41 (10.51%)	2.974 (1.108)	ปานกลาง
22. มีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพให้แก่ ประชาชน	29 (7.44%)	135 (34.62%)	121 (31.03%)	67 (17.18%)	38 (9.74%)	3.128 (1.092)	ปานกลาง
23. มีส่วนร่วมสนับสนุนวัดสุอุปกรณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่องานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล	41 (10.51%)	101 (25.90%)	149 (38.21%)	60 (15.38%)	39 (10.00%)	3.115 (1.106)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
24. มีส่วนร่วมสนับสนุนการเป็นเครือข่าย ป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชน	34 (8.72%)	108 (27.69%)	129 (33.08%)	74 (18.97%)	45 (11.54%)	3.031 (1.131)	ปานกลาง
25. มีส่วนร่วมป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า	28 (7.18%)	84 (21.54%)	133 (34.10%)	94 (24.10%)	51 (13.08%)	2.856 (1.118)	ปานกลาง
26. มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น เช่น ลอยกระทง สงกรานต์	27 (6.92%)	90 (23.08%)	133 (34.10%)	87 (22.31%)	53 (13.59%)	2.874 (1.123)	ปานกลาง
27. มีส่วนร่วมส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬานันทนาการ	68 (17.44%)	108 (27.69%)	134 (34.36%)	54 (13.85%)	26 (6.67%)	3.354 (1.121)	ปานกลาง
28. มีส่วนร่วมเป็นกรรมการรักษาความปลอดภัยในชุมชน (อพปร. /อสม.)	65 (16.67%)	114 (29.23%)	117 (30.00%)	68 (17.44%)	26 (6.67%)	3.318 (1.141)	ปานกลาง
29. มีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	64 (16.41%)	110 (28.21%)	127 (32.56%)	61 (15.64%)	28 (7.18%)	3.310 (1.135)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
30. มีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาสถานที่และการให้บริการทางการศึกษาในชุมชน (โรงเรียน/ห้องสมุดประชาชน)	56 (14.36%)	111 (28.46%)	125 (32.05%)	64 (16.41%)	34 (8.72%)	3.233 (1.149)	ปานกลาง
31. มีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น แม่น้ำลำคลอง	43 (11.03%)	92 (23.59%)	155 (39.74%)	78 (20.00%)	22 (5.64%)	3.144 (1.042)	ปานกลาง
32. มีส่วนร่วมรณรงค์ด้านสาธารณสุข เช่น ร่วมเดินรณรงค์ในวันเอดส์โรค/ป้องกันไข้เลือดออก	44 (11.28%)	70 (17.95%)	166 (42.56%)	67 (17.18%)	43 (11.03%)	3.013 (1.117)	ปานกลาง
33. มีส่วนร่วมบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยภายในชุมชนตามที่เทศบาลกำหนด	51 (13.08%)	83 (21.28%)	160 (41.03%)	67 (17.18%)	29 (7.44%)	3.154 (1.088)	ปานกลาง
34. มีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกในการเมาไม่ขับ	74 (18.97%)	95 (24.36%)	135 (34.62%)	53 (13.59%)	33 (8.46%)	3.318 (1.174)	ปานกลาง
35. มีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและความสวยงามในเขตเทศบาล	59 (15.13%)	105 (26.92%)	154 (39.49%)	58 (14.87%)	14 (3.59%)	3.351 (1.023)	ปานกลาง
36. มีส่วนร่วมดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง เช่น ไม่ปล่อยน้ำเน่าเสียลงแม่น้ำลำคลอง	62 (15.90%)	88 (22.56%)	172 (44.10%)	60 (15.38%)	8 (2.05%)	3.349 (.989)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 17 (ต่อ)

(n=390)

ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\overline{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
37. มีส่วนร่วมทำนุบำรุงศาสนสถานและกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน (วัด/โบสถ์/สุเหร่า)	68 (17.44%)	76 (19.49%)	157 (40.26%)	71 (18.21%)	18 (4.62%)	3.269 (1.091)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.149 (.647)	ปานกลาง

จากตารางที่ 17 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.149, S.D.= .647) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬานันทนาการ ($\overline{X}$=3.354, S.D.= 1.121) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและความสวยงามในเขตเทศบาล ($\overline{X}$=3.351, S.D.= 1.023) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า ($\overline{X}$=2.856, S.D.= 1.118) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 18 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผล

(n=390)

ด้านการติดตามและประเมินผล	ระดับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา					$\bar{X}$ (S.D.)	ระดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
38. มีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี/รายจ่ายเพิ่มเติม	26 (6.67%)	88 (22.56%)	145 (37.18%)	102 (26.15%)	29 (7.44%)	2.949 (1.025)	ปานกลาง
39. มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี	47 (12.05%)	98 (25.13%)	113 (28.97%)	98 (25.13%)	34 (8.72%)	3.067 (1.154)	ปานกลาง
40. มีส่วนร่วมให้ข้อมูลข้อบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาล	26 (6.67%)	90 (23.08%)	139 (35.64%)	104 (26.67%)	31 (7.95%)	2.938 (1.040)	ปานกลาง
41. มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลตามหลัก ธรรมาภิบาล (โปร่งใส)	47 (12.05%)	98 (25.13%)	112 (28.72%)	98 (25.13%)	35 (8.97%)	3.062 (1.159)	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม						3.004 (.911)	ปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จากตารางที่ 18 พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผล ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.004, S.D.= .911) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี ($\overline{X}$ =3.067, S.D.= 1.154) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลตามหลัก ธรรมาภิบาล(โปร่งใส) ($\overline{X}$ =3.062, S.D.= 1.159) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ มีส่วนร่วมให้ข้อมูลข้อบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนา ของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.938, S.D.= 1.040) อย่างไรก็ตาม ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางทุกข้อ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ส่วนที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่าง ๆ

การวิเคราะห์ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพฤติกรรมของกลุ่มต่างๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ใช้สถิติ วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) ในการวิเคราะห์ ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรอิสระที่มีตัวแปรตั้งแต่ 3 กลุ่ม ขึ้นไปเมื่อพบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วย Least Significant Difference (LSD)

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วม ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกัน

ตารางที่ 19 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในภาพรวม

(n=390)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	.290	2	.145	.329	.720
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	170.837	387	.441		
รวม	171.128	389			

จากตารางที่ 19 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ .329 โดยมีค่า P-value เท่ากับ .720 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05 ดังนั้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 2 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของประชาชน

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของประชาชน**

(n=390)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.917	2	.958	1.531	.218
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	242.203	387	.626		
รวม	244.119	389			

จากตารางที่ 20 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของประชาชน** พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 1.531 โดยมีค่า P-value เท่ากับ .218 ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05 ดังนั้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพฤติกรรมของประชาชน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 3 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านพฤติกรรมของผู้นำ

ตารางที่ 21 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของผู้นำ**

(n=390)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	34.517	2	17.258	52.145	.000*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	128.086	387	.331		
รวม	162.603	389			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 21 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของผู้นำ** พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 52.145โดยมีค่า P-value เท่ากับ .000*ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05 ดังนั้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านพฤติกรรมของผู้นำ ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 4 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับด้าน**พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ**

ตารางที่ 22 การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ**

(n=390)

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P-value
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	1.928	2	.964	1.464	.233
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	254.864	387	.659		
รวม	256.793	389			

จากตารางที่ 22 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวม จำแนกตามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ** พบว่า ค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 52.145โดยมีค่า P-value เท่ากับ .000*ซึ่งสูงกว่าค่านัยสำคัญที่ตั้งไว้ที่ระดับ .05 ดังนั้น ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรม**ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของรัฐ** ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อวิจารณ์

จากการศึกษาวิจัยในเรื่อง “พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี” ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้มีตัวแปรอิสระและตัวแปรตามที่ใช้ในการศึกษาหลายตัวแปร โดยผลจากการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

1. ตัวแปรปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชน ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้นำ และปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ พบว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้นำ แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชน และปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ไม่มีความแตกต่าง จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้องอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์มากที่สุดคือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ รองลงมาคือ ด้านพฤติกรรมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านพฤติกรรมของผู้นำตามลำดับ พบว่าตรงกับแนวคิดของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549 : ออนไลน์) ที่สรุปว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน และจะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการต่าง ๆ จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ โดยการดำเนินงานของภาคราชการต้องทราบความต้องการของประชาชน และปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และหน่วยงานของภาคราชการต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น พบว่าสอดคล้องกับแนวคิดของ สมนึก ปัญญาสิงห์ (2532 : 7) ซึ่งกล่าวไว้ว่า ประชาชนเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนา ซึ่งถ้าหากขาดความร่วมมือหรือการมีส่วนร่วมจากประชาชนแล้วโครงการนั้น ๆ ก็ไม่สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจะประสบกับความล้มเหลวในที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของสอดคล้องกับ ของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชาชน ด้านผู้นำ และด้านข้าราชการและพนักงานของรัฐ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านข้าราชการและพนักงานของรัฐมีความสัมพันธ์เชิงลบกับการมีส่วนร่วมด้านการติดตามและประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเทศบาลเมืองสองพี่น้องเป็นชุมชนที่มีความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนต่อชุมชน และพนักงานเทศบาลต่อประชาชน โครงการหรือกิจกรรมในการพัฒนาส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกิจกรรมที่หน่วยงานภาครัฐเป็นฝ่ายริเริ่ม และตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ ขึ้นมา ได้มอบหมายให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตรงกับแนวคิดของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง (แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557) ในเรื่องการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาล พัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชน หรือ ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานเทศบาลด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่โปร่งใสและยั่งยืน และเมื่อแยกพิจารณาปัจจัยด้านพฤติกรรมในแต่ละด้านพบว่า

1.1 ปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ การได้รับความรู้และคำแนะนำในการประกอบอาชีพ การมีความพร้อม /ทักษะ / เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล พบว่า มีข้อเฉลี่ยมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนคิดว่ากิจกรรมการมีส่วนร่วมในเรื่องผลประโยชน์ทางสังคมเป็นเรื่องที่ประชาชนมีส่วนได้ส่วนเสียมากที่สุด โดยปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนคือการที่ประชาชนมีสำนึกต่อปัญหาและประโยชน์ร่วมกัน มีสำนึกต่อความสามารถและภูมิปัญญาในการจัดการปัญหาซึ่งเป็นผลจากประสบการณ์และการเรียนรู้ รวมทั้งการสร้างพลังเชื่อมโยงมีการรวมกลุ่มในการดำเนินกิจกรรมในรูปกลุ่ม องค์กร เครือข่าย และประชาคม ทำให้เกิดการรักใคร่และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกันในชุมชน เพราะฉะนั้นการพัฒนาทักษะของประชาชนด้านการจัดการเมื่อประชาชนในชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนาทักษะมีเวลาในการบริหารจัดการ โดยทั้งผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่รัฐเห็นผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อย่างแท้จริง เหล่านี้ จึงทำให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจและเกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

โดยสอดคล้องกับแนวคิดของ ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2543 : 29) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นกิจกรรมของผู้คนที่หันหน้าเข้าหากันเพื่อเผชิญกับปัญหา หรือแรงกดดันจากสังคมภายนอก หรือจากความตั้งใจในความปรารถนาร่วมกันของคนในสังคม (community by design) ว่าต้องการให้ชุมชนของตนเป็นเช่นไร การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมในกิจกรรมการมีส่วนร่วมการได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ โดยดำเนินอยู่บนพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกัน กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง รู้จักใจกว้างยอมรับความแตกต่าง และความหลากหลาย และตรงกับแนวคิดของ สนทยา พลศรี (2533 : 90-95) กล่าวว่านักพัฒนาต้องให้ความสำคัญกับความต้องการ ปัญหาและผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลักในการดำเนินงาน โดยมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทุกขั้นตอน มิใช่เพียงแต่ให้ประชาชนได้รู้ได้เห็นเท่านั้น ต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสสัมผัสของจริงด้วย โดยต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการคิด ตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติการในโครงการพัฒนาต่าง ๆ เหล่านี้ เพื่อให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจ เป็นต้น และจะต้องเป็นการพัฒนาที่ได้สัดส่วนและควบคู่กันไปทุกด้านตลอดเวลา ทั้งการพัฒนาทางด้านวัตถุหรือรูปธรรม เช่น การได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ ต้องได้สัดส่วนและควบคู่กับการพัฒนาทางด้านจิตใจหรือนามธรรม การพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง จะต้องมีความสมดุลกันด้วย และตรงกับแนวคิดของ และตรงกับแนวคิดของ พัชรี สิโรรส (2546: 2-2) กล่าวไว้ว่า ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนในปัจจุบัน คือ กระบวนการซึ่งประชาชน หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะแลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจต่างๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจึงควรเข้าร่วมในกระบวนการนี้ตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งถึงการติดตามและประเมินผล เพื่อให้เกิดความเข้าใจและการรับรู้-เรียนรู้ การปรับเปลี่ยนโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชาชน กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ โสคำภา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาเขตตำบลนาเวียง อำเภอเส

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านร่วมจัดกิจกรรม เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา ด้านร่วมกำกับ ติดตาม ประเมินผล และประชาสัมพันธ์ ด้านร่วมคิด วางแผน และด้านร่วมลงทุน ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเนื่องจากลักษณะกิจกรรมบางกิจกรรมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องยังไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังคิดว่ากิจกรรมเหล่านั้นเป็นเพียงหน้าที่ของเทศบาลต้องจัดทำให้ประชาชนเท่านั้น ซึ่งบางครั้งทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นในการจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเทศบาล เพราะการสื่อสารที่ดีจะทำหน้าที่เหมือนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและเทศบาลเมืองให้มีความเข้าใจกันและกัน และนำไปถ่ายทอดสู่สมาชิกในชุมชนต่อเพื่อให้เกิดการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่างๆ ต่อไป ทั้งนี้ไม่รวมถึงข้าราชการและพนักงานในเทศบาลซึ่งยังมีสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน

1.2 ปัจจัยปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้นำ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยประชาชนมีความคิดเห็นว่านายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลควรมีนโยบายชักชวนให้ประชาชนเข้ามาร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้นโดยให้ความสำคัญต่อบทบาทของผู้นำชุมชนในการทำหน้าที่ในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน และชี้นำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่านายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลน่าจะมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้นำชุมชนโดยตรง มีลักษณะตรงตามลักษณะพฤติกรรมผู้นำ คือบุคคลที่สามารถชักจูงหรือชี้นำบุคคลอื่นให้ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ มีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน ทำให้สมาชิกในชุมชนมีความถึงพอใจ และพยายามใช้ความรู้ความสามารถให้มากที่สุด อีกยังยังเป็นผู้ที่ทราบถึงแนวนโยบายได้เข้าใจมากที่สุด รวมถึงแนวทางปฏิบัติโดยตรง จึงทำให้เกิดประชาชนมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

ซึ่งตรงกับแนวคิดของสมพันธ์ เตชะอธิก และคณะ (2540: 4-6) กล่าวว่าผู้นำท้องถิ่นเป็นองค์ประกอบสำคัญของ ท้องถิ่นและองค์กรชาวบ้านเป็นผู้กุมความอยู่รอดของชาวบ้าน หากผู้นำได้รับการยอมรับมีบารมีมีความสามารถและคิดถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมจริงๆ ก็จะ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สามารถสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่นและชุมชนได้อีกทั้งผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชน คือบุคคลที่ชาวบ้านในชุมชนนั้นๆยอมรับนับถือเชื่อฟังและพอใจเมื่อชาวบ้านมีปัญหาเดือดร้อนเรื่องก็มักจะไปปรึกษาขอคำแนะนำส่วนมากผู้นำท้องถิ่นจะเป็นผู้มีประสบการณ์ได้รู้ได้เห็นมามากเป็นคนที่มีผลงานเป็นประโยชน์ต่อชุมชนหรือส่วนรวม เป็นคนมีความคิดกว้างไกลกว่าชาวบ้านทั่วไปหรือมีความสามารถเฉพาะด้านซึ่งสามารถแบ่งแยกผู้นำท้องถิ่นที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการและผู้นำท้องถิ่นที่ไม่เป็นทางการได้ และตรงกับแนวคิดของ มาโนช เกรียงสุวรรณ (2544 : 21-25) กล่าวว่า การสนับสนุนให้ประชาชนเกิดความรัก ความสามัคคี การมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง โดยนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น เมื่อประชาชนเห็นประโยชน์ของการมีส่วนร่วม และตัดสินใจรวมพลังเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน และตรงกับแนวคิดของ พิสันติ์ ประทานชวโน (2553: 95) ที่กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทภาคประชาสังคมในการพัฒนานั้น บทบาทหน้าที่สำคัญของผู้นำท้องถิ่นคือ บทบาทภายในท้องถิ่น หมายถึง บทบาทการเป็นผู้นำที่มีความสัมพันธ์ที่ดี มีวิสัยทัศน์การบริหารที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถกระตุ้นให้ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการและผลประโยชน์ของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการแก้ไข การพัฒนา และการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนรวมทั้งจัดทำแผนงานโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองและแก้ไขปัญหาความต้องการให้กับท้องถิ่น ของตน และบทบาทภายนอก หมายถึง บทบาทในการประสานงาน การให้ข้อมูลข่าวสารกับหน่วยงานต่างๆ ภายนอกท้องถิ่น เช่น หน่วยงานของรัฐ เอกชน และบุคคลภายนอก เช่น นักวิชาการ นักพัฒนา และผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ เพื่อดึงความช่วยเหลือมาสู่ชุมชน เพื่อพัฒนาความเป็นของคนในชุมชนให้ดีขึ้นพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านผู้นำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่า ตรงกับงานวิจัยของ รักยิ้ม เฮงหลี (2551: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขต อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากที่สุด คือ รูปแบบที่ 3 การมีส่วนร่วมการวางแผน และระดับการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ใน ระดับปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้นำส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนเพื่อเตรียมการพัฒนาท้องถิ่นในด้านต่างๆ โดยหน้าที่ ซึ่งทำให้พฤติกรรมของผู้นำส่วนใหญ่ ยังไม่ได้คำนึงถึงและตระหนักถึงผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อสิ้นสุดการดำเนินกิจกรรม จึงส่งผลให้ลักษณะการมีส่วนร่วมรับ จึงอยู่ในระดับปานกลาง

1.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยประชาชนมีความคิดเห็นว่าเจ้าหน้าที่ของเทศบาลควรให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนด้วยความเต็มใจและต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามีบทบาทในการกำกับ/ควบคุมการดำเนินงานกิจกรรมของชุมชนเพื่อให้การดำเนินโครงการพัฒนาด้านต่าง ๆ สามารถตอบสนองได้ตรงตามความต้องการและความจำเป็นของชุมชน เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด อาจเป็นเพราะ เจ้าหน้าที่เทศบาลหรือเจ้าหน้าที่ในหน่วยราชการต่าง ๆ เป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยตรง ซึ่งควรจะมีการให้ข้อมูลข่าวสารด้วยความเต็มใจและเป็นกันเอง ซึ่งข่าวสารภายในชุมชน ระหว่างเจ้าหน้าที่กับชุมชน มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการมีส่วนร่วมในการพัฒนา การกระตุ้นให้เกิดข่าวสาร ได้รับการกระจายอย่างทั่วถึงและถูกต้อง ไม่บิดเบือน ทำให้นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาล ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับที่จะทำให้ทราบถึงความรู้สึก ความต้องการ ปัญหาข้อข้องใจต่าง ๆ ของสมาชิกในชุมชน รวมทั้งยังสามารถควบคุมติดตามตลอดจนการประเมินผลงานได้เป็นระยะ ๆ เพราะฉะนั้นบทบาทที่สำคัญในส่วนของของราชการและพนักงานของรัฐในเรื่องข้อมูลข่าวสารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

ซึ่งตรงกับแนวคิดของ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (2549 : ออนไลน์) การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนและเครือข่ายภาคประชาสังคมทุกภาคส่วนเข้ามาเป็นหุ้นส่วน จะประสบความสำเร็จหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนมากน้อยเพียงใด รวมทั้งต้องอาศัยกระบวนการความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในสังคมที่เป็นพันธมิตรของภาคราชการ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการดำเนินงานของภาคราชการต้องทราบความต้องการของประชาชน และปัญหาที่แท้จริง ลดความขัดแย้งและต่อต้าน ทั้งยังเป็นการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้ประชาชน ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจในประเด็นสาธารณะ และหน่วยงานของภาคราชการต้องดำเนินการให้เกิดขึ้น และตรงกับแนวคิดของ กรมพัฒนา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชุมชน (2555 : 65-67) อธิบายว่า การทำงานร่วมกับประชาชนเพื่อทำให้ชุมชนเกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น กล่าวคือเกิดการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมตามเจตจำนงค์ของประชาชนเพื่อประโยชน์สุขของชุมชนเองดังนั้น ในการทำงานร่วมกับ ชุมชนนั้นข้าราชการและพนักงานของรัฐควรส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้โดยการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง ให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือในการวิเคราะห์ วางแผนในการแก้ไขปัญหาของชุมชน โดยข้าราชการและพนักงานของรัฐควรเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีมนุษย์สัมพันธ์ดี มีความเป็นกันเอง ปฏิบัติหน้าที่อย่างโปร่งใส เชื่อถือได้ เป็นผู้มีแรงจูงใจที่ต้องการทำงานเพื่อส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีความประพฤติดีสามารถเป็นแบบอย่างให้กับคนในชุมชน มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลชุมชน และสามารถวางแผนแก้ไขปัญหาเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมได้อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านข้าราชการและข้าราชการของรัฐ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัย ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะชุมชนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนบ้านด่านนาขามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ทั้งนี้เป็นเพราะว่าข้าราชการและพนักงานของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง มีความสัมพันธ์อันดีต่อประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์และได้สื่อสารการผ่านกิจกรรมเชื่อมความสัมพันธ์ เป็นประจำ ซึ่งถือว่าเป็นลักษณะการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ตรงกับแนวคิดของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง (2554 : แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 2557) ในเรื่องการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาล พัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องให้เกิดความสะดวก รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนหรือ ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานเทศบาลด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่โปร่งใสและยั่งยืน

2. ตัวแปรการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ได้แก่ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการร่วมรับรู้ และด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ตามลำดับ โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม น้อยที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของ เทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ในด้านการร่วมรับรู้ และด้านการร่วมปฏิบัติการและดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ในขณะที่การมีส่วนร่วมในด้านการร่วมคิดตัดสินใจ และการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ กุสุมาลย์ มหาแสน (2552) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งพบว่า ประชาชนการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบว่ามีการนำแผนพัฒนาไปจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่าย ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนงานโครงการ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล อยู่ในระดับน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบเนื้อหาของแผนพัฒนา และสอดคล้องกับ ดวงปี คำปาน (2553) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อาเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย สูงสุดคือ ด้านการตัดสินใจ รองลงมาคือ ด้านการดำเนินงาน และน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผล โดยมีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแผนยุทธศาสตร์เป็นรายด้านพบว่า

2.1 ด้านการร่วมรับรู้

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่า ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายการบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

และสิ่งแวดล้อม นโยบายการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้า การระบายน้ำ และการสำรวจซ่อมแซมสะพาน รวมถึงมีส่วนร่วมรับรู้นโยบายการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่น อาจเนื่องจากลักษณะของกิจกรรมและโครงการในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องไม่ได้รับความสนใจจากประชาชน เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังคิดว่ากิจกรรมเหล่านั้นเป็นเพียงหน้าที่ของเทศบาลต้องจัดทำให้ประชาชนเท่านั้น ประชาชนไม่มีความจำเป็นจะต้องร่วมดำเนินการก็ได้ ทำให้ประชาชนขาดความกระตือรือร้นในการจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเทศบาลเมือง และเทศบาลเองอาจจะสื่อสารให้กับประชาชนในท้องถิ่นอาจจะยังไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งการสื่อสารที่ดีจะทำหน้าที่เหมือนเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนและเทศบาลเมืองให้มีความเข้าใจกันและกัน และนำไปถ่ายทอดสู่สมาชิกในชุมชนต่อเพื่อให้เกิดการดำเนินงานกิจกรรมและโครงการต่างๆ ต่อไป

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ด้านการร่วมรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุนีย์ มัลลิกะมาลย์ (2545) ซึ่งกล่าวไว้ว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าถึงข้อมูลนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้น ซึ่งจะไปไปสู่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างชัดเจน

2.2 ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน สามารถร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนการจัดโครงการ / กิจกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน และมีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ /กิจกรรมต่างๆ อาจจะเป็นเพราะประชาชนในชุมชนมีอาชีพค้าขายทำให้ประชาชนที่จะติดตามรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อาจไม่ทั่วถึงจึงทำให้บางส่วนยังไม่ความเข้าใจในกระบวนการมีส่วนร่วม อีกทั้งทางเทศบาลเองก็ไม่ได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าแสดงความคิดเห็น หรือร่วมตัดสินใจในการพัฒนา ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดตัดสินใจเรื่องต่างๆ ค่อนข้างน้อยดังนั้น รัฐต้องมีการ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประชาสัมพันธ์เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมพิจารณาตัดสินว่าสมควรจะให้มีกิจกรรมหรือโครงการเพื่อการพัฒนาต่างๆ

สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า มากที่สุดคือ ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนโดยรวมอยู่ในระดับน้อย โดยมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มากที่สุด และสอดคล้องกับ ดวงปี คำปาน (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย อาเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยสูงสุดคือ ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่า ประชาชนควรมีส่วนร่วมเกี่ยวกับนโยบายการส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬา มีส่วนร่วมรักษาความสะอาด ความสวยงาม และการป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้าในเขตเทศบาล อาจเป็นเพราะบางกิจกรรมหรือโครงการ อย่างเช่น กิจกรรมเมาไม่ขับ กิจกรรมรักษาความสะอาดแม่น้ำและบ้านเรือน กิจกรรมลานกีฬาต้านยาเสพติด เป็นกิจกรรมที่สั่งการหรือมอบหมายของภาครัฐที่ประชาชนไม่สามารถหลีกเลี่ยงในการมีส่วนร่วมได้ และกิจกรรมที่ได้รับความสนใจจากประชาชนส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมระดับท้องถิ่นที่คนในท้องถิ่นสามารถเข้าร่วมได้โดยไม่ต้องอาศัยความรู้ ความชำนาญพิเศษเฉพาะด้าน กล่าวคือไม่ยุ่งยากในการเข้ามีส่วนร่วมปฏิบัติงานได้ เช่น กิจกรรมในเทศกาลประเพณีต่างๆ ของท้องถิ่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ด้านการร่วมปฏิบัติการและดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบล

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับน้อย สอดคล้องกับ ดวงปี คำปาน (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อาเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยคือ ด้านการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ โนชญ์ ชาญด้วยกิจ (2553 : บทคัดย่อ : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความคิดเห็นว่าประชาชนควรมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเพื่อติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาล และมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อข้อบกพร่องที่เกิดจากการดำเนินงานโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนชุมชน อาจเป็นเพราะการจะมีส่วนร่วมในด้านนี้จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถค่อนข้างมากเนื่องจากการร่วมติดตาม และประเมินผลจะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐเป็นหลัก อีกทั้งต้องอาศัยเวลาที่ยาวนาน เพราะการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ต้องใช้เวลา ดังนั้นในการตรวจสอบหรือประเมินผลต้องเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นด้วย ทำให้สมาชิกในชุมชนจึงยังไม่กล้าแสดงความมีส่วนร่วมในด้านนี้เท่าที่ควร

สอดคล้องกับ ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลน้อยที่สุด สอดคล้องกับ เสมา ชั่งทอง (2551 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปาน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

กลาง และสอดคล้องกับ ดวงปี คำปาน (2553 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อาเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลนิคมคำสร้อยน้อยที่สุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมาก

3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง จำแนกตามพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ พฤติกรรมของประชาชน พฤติกรรมของผู้นำ และพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ทั้ง 3 ลักษณะอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อวิเคราะห์พฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมของผู้นำแตกต่างกันที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้นำเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาท้องถิ่น มีอำนาจในการตัดสินใจ สามารถกำกับ / ควบคุมการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนให้บรรลุผลสำเร็จได้ จึงเป็นที่ไว้วางใจและได้รับความเชื่อถือจากประชาชน ส่วนปัจจัยพฤติกรรมของประชาชน และปัจจัยพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ไม่แตกต่าง เพราะพฤติกรรมทั้ง 3 แบบ มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงสู่การปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาของประชาชน กล่าวคือ การที่ประชาชนในชุมชนเกิดการรวมกลุ่มกันทำให้เกิดแนวคิด และวิธีปฏิบัติที่เหมือนกันภายในกลุ่มนั้นๆ ประชาชนจะพร้อมที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ทางกลุ่มหรือชุมชนลงความเห็นว่าควรกระทำ เนื่องประชาชนต้องการรักษาสถานภาพการเป็นสมาชิกหรือเป็นส่วนหนึ่งในกลุ่มหรือชุมชนนั้น เมื่อเกิดการรวมกลุ่ม ผู้นำจึงเกิดขึ้นและเป็นตัวการสำคัญอีกทางหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้กลุ่มดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ยิ่งผู้นำกลุ่มสามารถติดต่อขอความร่วมมือจากภาครัฐได้หรือกลุ่มได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของภาครัฐด้วย จะยิ่งเป็นแรงสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมนั้นๆ ยิ่งขึ้น

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์ (2550 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์ ซึ่งพบว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชาชน ด้านผู้นำ กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

นอกจากนี้พบอีกว่า ปัจจัยพฤติกรรมของผู้นำ แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนมีความคิดเห็นว่า ผู้นำชุมชนควรมีบทบาทในการร่วมปฏิบัติและดำเนินการพัฒนาชุมชน เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความคุ้นเคยใกล้ชิดกับประชาชน สามารถชี้แจงให้ประชาชนได้มีความเข้าใจถึงกระบวนการดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ และสร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นในชุมชน ประชาชนจึงให้ความไว้วางใจให้เป็นตัวแทนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตามแผนยุทธศาสตร์กับเทศบาล สอดคล้องกับ พิสันต์ ประทานชวโน (2553) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการประสานงานระหว่างภาครัฐและท้องถิ่น รวมถึงการส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2546) ซึ่งกล่าวไว้ว่า นักพัฒนาหรือผู้นำชุมชนต้องมีบทบาทในการกระตุ้น สนับสนุนข่าวสาร และทรัยพยากรตลอดจนร่วมเรียนรู้กับสมาชิกชุมชน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการในการพัฒนาท้องถิ่นในกิจกรรมการพัฒนาหรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ ส่วนปัจจัยพฤติกรรมของประชาชน และปัจจัยพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้องอย่างมีนัยสำคัญ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ศึกษาระดับพฤติกรรมของประชาชนที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง และศึกษาว่าพฤติกรรมของผู้ใด ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านพฤติกรรมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านพฤติกรรมของผู้นำ ตามลำดับ ทั้งนี้ ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ประชาชนในเทศบาลเมืองสองพี่น้องมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้าน

2. ตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมของประชาชนที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพฤติกรรมของประชาชน ด้านพฤติกรรมของผู้นำ และด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พบว่า พฤติกรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องอยู่ในระดับมาก โดยมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์มากที่สุด คือ ปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ($\overline{X}$ =3.582, S.D.= .664) รองลงมา คือ ด้านพฤติกรรมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.358, S.D.= .799) และด้านพฤติกรรมของผู้นำ ($\overline{X}$ =3.205, S.D.= .881) ตามลำดับ ตามลำดับ เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

2.1 ด้านพฤติกรรมของประชาชน

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.358, S.D.= .799) โดยพบว่า ประชาชนได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯลฯ มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.636, S.D.= .830) รองลงมาคือ ประชาชนได้รับความรู้ และคำแนะนำในการประกอบอาชีพ ($\overline{X}$ =3.605, S.D.= .826) และน้อยที่สุดคือ ประชาชนในชุมชนมีความพร้อม /ทักษะ / เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล ($\overline{X}$ =3.023, S.D.= 1.137) ตามลำดับ

3.1 ด้านพฤติกรรมของผู้นำ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.205, S.D.= .881) โดยพบว่า นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนขอให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.349, S.D.= .947) รองลงมาคือ ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกชุมชน ($\overline{X}$ =3.256, S.D.= 1.037) และน้อยที่สุดคือ ผู้นำชุมชนชี้นำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน ($\overline{X}$ =3.100, S.D.= 1.086) ตามลำดับ

2.3 ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ

พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =3.582, S.D.= .664) โดยพบว่า

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อย่างเต็มใจ ($\overline{X}$ =3.715, S.D.= .835) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้ามากำกับ/ควบคุมการดำเนิน งานกิจการชุมชน ($\overline{X}$ =3.695, S.D.= .796) และน้อยที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชนได้อย่างถูกต้อง ($\overline{X}$ =3.477, S.D.= .847) ตามลำดับ

3. พฤติกรรม ตัวแปรเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน และด้านการติดตามและประเมินผล

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.149, S.D.= .647) รองลงมาคือ ด้านการติดตามและประเมินผล ($\overline{X}$ =3.004, S.D.= .911) ด้านการร่วมรับรู้ ($\overline{X}$ =2.975, S.D.= .792) และด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ($\overline{X}$ =2.919, S.D.= .812) ตามลำดับ

3.1 ด้านการร่วมรับรู้

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมรับรู้ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =2.975, S.D.= .792) โดยพบว่า มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบำบัด และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.267, S.D.= 1.047) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้าทางระบายน้ำ และ สะพานของเทศบาล ($\overline{X}$ =3.092, S.D.= .955) และน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.754, S.D.= 1.139) ตามลำดับ

3.2 ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมคิดตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =2.919, S.D.= .812) โดยพบว่า มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชน มากที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

($\overline{X}$ =3.033, S.D.= 1.067) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนใน การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.959, S.D.= 1.091) และน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ /กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.810, S.D.= .907) ตามลำดับ

3.3 ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.149, S.D.= .647) โดยพบว่า มีส่วนร่วมส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬา มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.354, S.D.= 1.121) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและความสวยงามในเขตเทศบาล ($\overline{X}$ =3.351, S.D.= 1.023) และน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า ($\overline{X}$ =2.856, S.D.= 1.118) ตามลำดับ

3.4 ด้านการติดตามและประเมินผล

พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ด้านการติดตามและประเมินผลในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =3.004, S.D.= .911) โดยพบว่า มีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี มากที่สุด ($\overline{X}$ =3.067, S.D.= 1.154) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ / กิจกรรมในการพัฒนาของเทศบาลตามหลักธรรมาภิบาล (โปร่งใส) ($\overline{X}$ =3.062, S.D.= 1.159) และน้อยที่สุดคือ มีส่วนร่วมให้ข้อมูลข้อบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการพัฒนา ของเทศบาล ($\overline{X}$ =2.938, S.D.= 1.040) ตามลำดับ

ตัวแปรเกี่ยวกับพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง แบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ได้แก่ พฤติกรรมของประชาชน พฤติกรรมของผู้นำ และพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ สามารถสรุปผลการทดสอบสมมติฐานได้ดังนี้

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สมมติฐานที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ที่แตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของกลุ่มต่างๆ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยค่า F ที่คำนวณได้มีค่าเท่ากับ 14.014 ค่า P-value เท่ากับ .000 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เป็นปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องในภาพรวมแตกต่างกัน ดังนั้น ปัจจัยพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องในภาพรวม

ตารางที่ 23 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานในภาพรวม

ตัวแปรอิสระ	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ปัจจัยด้านพฤติกรรม			
- ด้านพฤติกรรมของประชาชน	.720		✓
- ด้านพฤติกรรมของผู้นำ	.000*	✓	
- ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ	.245		✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตารางที่ 24 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน จำแนกตามกลุ่มพฤติกรรมต่างๆ

ตัวแปรอิสระ ด้านพฤติกรรมของประชาชน	ค่านัยสำคัญ	ผลการทดสอบสมมติฐาน	
		เป็นไปตามสมมติฐาน	ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน
ด้านการร่วมรับรู้	.446		✓
ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ	.790		✓
ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน	.855		✓
ด้านการติดตามและประเมินผล	.964		✓
การมีส่วนร่วมในภาพรวม	**.720**		✓

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ผู้ศึกษาขอเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่อาจนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาปรับปรุงการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์โดยให้ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี เข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ดังนี้

1. จากการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง พบว่า พฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐอยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านพฤติกรรมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านพฤติกรรมของผู้นำ ซึ่งอยู่ในระดับน้อยที่สุด จาก 3 พฤติกรรม ดังนั้น เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ควรมีการจัดประชุม อบรม หรือสัมมนาผู้นำชุมชน เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับการร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น ในการที่จะทำให้ผู้นำชุมชนได้ทราบและตระหนักถึงผลของการร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้น นอกจากนี้เทศบาลควรมีการปรับปรุงรูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่น ให้รู้ตระหนักมากกว่าแค่เป็นงานในหน้าที่ โดยเฉพาะการร่วมค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา และการร่วมวางแผน เพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความรู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมเป็นผู้จัดกิจกรรมในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งจะเป็นผลให้ผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นมากยิ่งขึ้น

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

2. เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ควรดำเนินการตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในการส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขและยึดหลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานเทศบาล เพื่อพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานด้านต่าง ๆ ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชน หรือ ชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการงานเทศบาลด้านต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนนำไปสู่การพัฒนาที่โปร่งใสและยั่งยืนตามแผนพัฒนายุทธศาสตร์เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในการส่งเสริมพัฒนา ทั้ง 6 ข้อ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นและความต้องการต่อเทศบาลฯ เกี่ยวกับการพัฒนา ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลสำหรับนำไปใช้ในการจัดทำแผนพัฒนาที่สามารถตอบสนองตรงตามความต้องการของประชาชนได้

2. ควรมีนโยบายให้ข้าราชการหรือพนักงานของเทศบาลมีทัศนคติที่ดีในการให้ความร่วมมือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน รวมถึงการเรียนรู้ร่วมกันกับประชาชนในการจัดการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น

3. เทศบาลควรดำเนินนโยบายการพัฒนาต่าง ๆ ผ่านผู้นำชุมชนเนื่องจากผู้นำชุมชนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในชุมชนและเป็นที่ยอมรับนับถือของคนในชุมชน

4. เทศบาลควรมีนโยบายส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแก่ผู้นำชุมชนอย่างถูกต้องเพื่อจะได้นำไปถ่ายทอดต่อคนในชุมชนอีกทอดหนึ่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ในการดำเนินงานพัฒนาเทศบาลควรสนับสนุนนโยบายการให้ประชาชน ผู้นำชุมชน และข้าราชการ เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนตามลำดับความเดือดร้อนของประชาชน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. ควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมในการพัฒนา

2. ควรให้ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการกำกับ / ควบคุมการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนให้มากยิ่งขึ้น รวมถึงกำหนดให้มีการรายงานผลการดำเนินงานและความคืบหน้าของโครงการพัฒนาให้ประชาชนได้ทราบอย่างต่อเนื่อง

3. ควรส่งเสริมให้ประชาชน ผู้นำชุมชน และข้าราชการ รวมถึงพนักงานของเทศบาล มีเข้าใจในกระบวนการพัฒนาอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากประชาชน

1. ก่อนการลงพื้นที่เทศบาลควรทำการสำรวจความต้องการได้รับการพัฒนาของประชาชน รวมถึงควรมีการชี้แจงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีต่อประชาชน

2. ควรมีการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์อย่างบูรณาการเพื่อให้โครงการพัฒนาที่กำลังจะดำเนินการในปัจจุบันหรือแผนการพัฒนาในอนาคต สามารถเชื่อมโยงสอดรับกับโครงสร้างพื้นฐานหรือโครงการพัฒนาที่มีอยู่เดิม โดยคำนึงถึงผลสำเร็จของโครงการอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเป็นหลัก

3. ควรกำหนดนโยบายให้ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ของเทศบาลรับฟังความคิดเห็นของประชาชนด้วยการรณรงค์ภายในเทศบาลเกี่ยวกับการมีจิตสำนึกที่ดีในการเป็นข้าราชการที่ดีของประชาชน ทั้งนี้เนื่องมาจากในการปฏิบัติหน้าที่หรือการดำเนินนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์อาจมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน

4. ควรมีการจัดสรรงบประมาณการดำเนินโครงการพัฒนาให้เพียงพอ พร้อมกำหนดให้มีการควบคุมการเบิกจ่ายงบประมาณตามความคืบหน้าของโครงการด้วยความโปร่งใสตรงไปตรงมา

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. ควรมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาศักยภาพของผู้นำชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของผู้นำชุมชน

6. ควรมีการประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินโครงการพัฒนาชุมชนอย่างทั่วถึง

7. ควรมีการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบการประชาสัมพันธ์การดำเนินกิจกรรมพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการประชาสัมพันธ์การดำเนินนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ อินเตอร์เน็ต แผ่นพับ หรือวิทยุท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาถึงแนวทางการดำเนินนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการให้สวัสดิการสาธารณะต่อประชาชนอย่างละเอียดรอบคอบก่อนประกาศใช้ เพื่อให้ประชาชนสามารถรับผลประโยชน์ได้มากที่สุดและทั่วถึงโดยตั้งอยู่บนฐานความเป็นธรรมและความเท่าเทียมกันทางสังคม

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายตามแผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาชุมชนหรือท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อจัดให้มีแผนการหรือแนวทางจัดการความเสี่ยงซึ่งเป็นการลดสูญเสียงบประมาณของรัฐ โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับเป็นหลัก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมการปกครอง กองราชการส่วนตำบล. 2543. **คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. กองราชการส่วนตำบล. 2545. **คู่มือการปฏิบัติงานการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อาสารักษาดินแดน.

กรมพัฒนาชุมชน. 2555. **คัมภีร์พัฒนาชุมชน**. กรุงเทพหานคร: กรมพัฒนาชุมชน.

_____. 2555. **กระบวนการและขั้นตอนการพัฒนาชุมชน** (Online). http://www3.cdd.go.th/plaiphraya/process.htm, 13 มีนาคม 2556

กันยา สุวรรณแสง. 2532. **การพัฒนาบุคลิกภาพและการปรับตัว.** กรุงเทพฯ : บำรุงสาส์น.

กุสุมาลย์ มหาแสน. 2552. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลภูปอ อำเภอเมือง จังหวัดกาฬสินธุ์.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เจิมศักดิ์ ปิ่นทอง. 2523. **การระดมประชาชนเพื่อการพัฒนาในการบริหารงานพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.

ชาญชัย อาจิณสมาจาร. 2550. **ภาวะผู้นำในองค์การ**. กรุงเทพฯ : ปัญญาชน.

ชาญวิทย์ โพธิ์เจริญ. 2550. **การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านด่านนาขาม อำเภอเมือง จังหวัดอุตรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. 2533. **การมีส่วนร่วมของประชาชนและการสนับสนุนการพัฒนาองค์กรเอกชน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ชัยอนันต์ สมุทวณิช. 2527. **ระบบราชการกับการมีส่วนร่วมของชุมชน : พิจารณาในแง่มหภาค การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพฯ : ศักดิ์โสภาการพิมพ์

ดวงปี คำปาน. 2553. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ตำบลนิคมคำสร้อย อาเภอนิคมคำสร้อย จังหวัดมุกดาหาร.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. 2540. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.** ขอนแก่น: คณะมนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เทศบาลเมืองสองพี่น้อง. 2554. **แผนพัฒนาเทศบาล พ.ศ. 2553 – 255**7. สุพรรณบุรี.

ธวัช มกรพงศ์. 2537. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย.** กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

ธีรยุทธ บุญมี. 2541. **สังคมเข็มแข็ง ธรรมรัฐแห่งชาติยุทธศาสตร์กู้หายนะประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สายธาร.

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2543. **กระบวนการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง.** ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. 2546. **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณีตัวอย่าง.** กรุงเทพมหานคร: 589 Print.

นิรันดร์ จงวุฒิเวศน์. 2527. **กลวิธี แนวทาง วิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษานโนบายสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล.

มาโนช เกรียงสุวรรณ. 2544. **การมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. ถ่ายเอกสาร.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โนชญ์ ชาญด้วยกิจ. 2553. **การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2**. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บัญชร แก้วส่อง. 2539**. องค์การการจัดหาและการพัฒนา.** ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

บัณฑร อ่อนคำ. 2533. **องค์กรพัฒนาชาวบ้านเพื่อการพัฒนาภาคอีสาน.** กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปธาน สุวรรณมงคล. 2540. **การพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ.** รายงานการวิจัยโครงการปรับภาคราชการสู่ยุคโลกาภิวัตน์.

ประชุม รอดประเสริฐ. 2526. **ผู้นำและพฤติกรรมทางการบริหาร.** กรุงเทพฯ : แผนกการพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประภัสร์ จงสงวน. 2546. คนเด่น : **วารสารนักบริหาร 2**. (มกราคม – มิถุนายน) หน้า 5.

ปรัชญา เวสารัชช์. 2528. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมเพื่อพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปรัชญา ศรีภา. 2540. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพัฒนาหมู่บ้าน : ศึกษากรณี อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. ปริญญานิพนธ์การบริหารทั่วไป. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปรีดี โชติช่วง. 2541. **คู่มือวิทยาการ อบต. : เสนอวิธีคิดวิธีทำ เสริมสร้างความเข้มแข็ง อบต.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เสมาธรรม.

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคนอื่นๆ. 2546. **กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พยอม วงศ์สารศรี. 2553. **การบริหารทรัพยากรมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.

พระราชบัญญัติเทศบาล. 2554. **พระราชบัญญัติเทศบาล ฉบับที่ 12** (Online). http://www.thakat.org/law/law009/law009060.pdf., 6 เมษายน 2554.

พระราชบัญญัติเทศบาลตำบล พุทธศักราช 2496. 2554. **พระราชบัญญัติเทศบาลตำบล พ.ศ. 2496** (Online). http://www.tungsong.com/Law/pC01.asp#pc04, 21 พฤษภาคม 2554.

พัชรี สิโรรส. 2546. **คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิปริญญาโท นักบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พัทยา สายหู. 2529. **กลไกของสังคม.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิทยา บวรวัฒนา. 2541. **รัฐประศาสนศาสตร์ : ทฤษฎีและแนวการศึกษา (ค.ศ.1887-ค.ศ.1970).** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พิสันติ์ ประทานชวโน. 2553. **การพัฒนาชุมชน** (Online). http://www3.cdd.go.th/narathiwat/j/index.php? option=com_content&view= category&id=47., 13 มีนาคม 2556

ไพฑูรย์ อินทพิบูลย์. 2550. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารประคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

ภาณุวัฒน์ โสคำภา. 2552. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา เขตตำบลนาเวียง อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.

ภิญโญ สาธร. 2516. **หลักบริหารการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2526. **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท.** กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทยการพิมพ์.

_____. 2541. **การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน,** กรุงเทพมหานคร: วารสารพัฒนาชุมชน.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540. 2540. **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ฉบับใช้งาน.** กรุงเทพฯ : สูตรไพศาล.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. 2550. **สภาร่างรัฐธรรมนูญ.** กรุงเทพฯ : กรมการปกครอง.

ราชกิจจานุเบกษา. 2542. เล่ม 116 ตอนที่ 114 ก, หน้า 48-66.

_____. 2546. เล่มที่ 16 ตอนที่ 114 ก, หน้า 140-141.

รักยิ้ม เฮงหลี. 2552. **การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วิชิต นันทสุวรณ และจำนง แรกพินิจ. 2542. **ไทยยุควัฒนธรรมทาส.** กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์อัมรินทร์พริ้น ติ้งแอนด์ พับลิชชิ่ง จำกัด.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2530. **การบริหารและการจัดการทางทรัพยากรธรรมชาติ : บทบาทขององค์กรในท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

วิภาดา คุปตานนท์. 2544. **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ.** กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรังสิต.

สกล สกลเดช. 2542. **กฎหมายศุลกากรและพิธีการนาเข้า**. กรุงเทพมหานคร: อักษรโสภณ.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2532. **จิตวิทยาการศึกษา (ศึกษา 122).** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สนธยา พลศรี. 2533. **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

สถาบันพระปกเกล้า. 2547. **สารานุกรมการปกครองท้องถิ่น หมวดประชาสังคมกับการปกครองท้อง**ถิ่นการเมืองและการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.

สมนึก ปัญญาสิงห์. 2532. **การพัฒนาชุมชน.** ขอนแก่น: ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สมพร เทพสิทธา. 2541. **การพัฒนาหมู่บ้านตามอุดมการณ์แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง.** กรุงเทพมหานคร: สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์.

สมยศ นาวีการ. 2521. **พฤติกรรมองค์การ.** กรุงเทพฯ : ไพศาลศิลป์การพิมพ์.

สมัย จิตต์หมวด. 2547. **พฤติกรรมผู้นำ.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ส่วนแผนพัฒนาท้องถิ่น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. 2546. **คู่มือการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนปฏิบัติการและการติดตามประเมินผล.** เอกสารสิ่งพิมพ์.

สัญญา สัญญาวิวัฒน์. 2540. **ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สานักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัมฤทธิ์ กางเพ็ง, สรายุทธ กันหลง. 2553. ภาวะผู้นำใฝ่บริการในองค์การ : แนวคิด หลักการ ทฤษฎี และงานวิจัย (Servant Leadership in Organization : Concept, Principle, Theory and Research). ขอนแก่น : คลังนานาวิทยา.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สิทธิชัย ฝรั่งทอง. 2548. **ภาวะผู้นำ. [ออนไลน์].** เข้าถึงได้จาก : http://www.nidambe11.net/ekonomiz/ 2005q1/article2005february18p7.htm

สุฑาทิพย์ สกุลชีพวัฒนา. 2539. **จิตวิทยาทั่วไป**. บุรีรัมย์ : สหวิทยาลัยอีสานใต้.

สุพจน์ รัศมิทัต, น.อ. 2546. **หลักรัฐศาสตร์.** กรุงเทพฯ: โรงเรียนนายเรืออากาศ.

สุทิน บุญญาธิการ, ดวงพร บุญครบ และรักกิจ ศรีสรินทร์. 2540. **การบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน: กรณีศึกษาโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน.** กรุงเทพมหานคร: สถาบันดำรงราชานุภาพ กระทรวงมหาดไทย.

สุนทร วงศ์ไวศวรรณ. 2540. **ผู้นำองค์การ.** ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดงานบุคคล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุธีระ ทานตวณิช. 2521. **การบริหารการศึกษา.** ชลบุรี : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒบางแสน.

สุนทร วงศ์ไวศวรรณ. 2540. **ผู้นำองค์การ.** ในมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช : เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดงานบุคคล. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. 2545. **รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสมา ชั่งทอง. 2551. **การศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลนครราชสีมา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

อคิน รพีพัฒน์. 2527. **การมีส่วนร่วมของชุมชนในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทยในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.** กรุงเทพมหานคร: ศักดิ์โสภาการพิมพ์.

อภิชัย พันธเสน. 2539. **แนวคิดและภาพรวมของการพัฒนา ตอนที่ 3.** กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อรุณ ภมร. 2547. **ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษากรณีเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากุ่ม อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด.** ปริญญานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์ สาขานโยบายสาธารณะ. ชลบุรี มหาวิทยาลัยบูรพา.

อรุณ รักธรรม. 2537. **การพัฒนาและการฝึกอบรมบุคล: ศึกษาเชิงพฤติกรรม.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุนทรออฟเซ็ท.

Broom, Leonard, and Selznick, Philip. 1977. **Sociology.** New York : Harper and Row.

Cohen John,M.& Uphoff Norman ,T. 1980. **Participation's Place in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity.** New York: World Development.

Cronbach, Lee Joseph. 1990 . **Essentials of Psychology Testing**. 5th ed. New York: Harper Collins.

Erwin, William. 1976. **Participation Management: Concept Theory and Implementation.** Atlanta G.: Georgia State University.

Gibson, J.L., Ivancevich,J.M., & Donnelly, J. H. 1997. **Organizations, behavior, structure, processes**. 9th ed. Boston: Mc Graw - Hill.

Hoy, W. K., & Miskel, C. G. 1991. **Educational administration:Theory, research, and practice**. 4th ed.. New York: McGraw.

Owens, R. 1987. The leadership of educational clans. In L. Sheive & M. Schoenheit. (Eds.). Leadership: Examining the elusive (pp. 16-29). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Robert, Fulmer M. 1974. **The New Management**. New York : Macmillan Publishing Co.

Yamane, Taro. 1967. **Statistic, An Introductory Analysis.** 2nd Ed. New York: Harper and Row.

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง เพื่อศึกษาหารูปแบบ ระดับ และปัจจัยที่ส่งผลรวมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ในด้านประชาชน ด้านผู้นำ และด้านข้าราชการ และพนักงานของภาครัฐ

คะแนน 5 หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง 4 ด้าน คือ ด้านการร่วมรับรู้ ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน ด้านติดตามและประเมินผล

คะแนน 5 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 4 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก
คะแนน 3 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนน 2 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1 หมายถึง มีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง ประจำปี 2553 – 2557

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิจัยเพื่อนำไปวางแผนปรับปรุงแก้ไขการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้องประจำปี 2553 – 2557

จึงขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

นางวัญญ์ชิสา แดงลมูล
นิสิตปริญญาโท (รัฐศาสตร์) คณะศิลปะศาสตร์และวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

แบบสอบถาม

โครงการวิจัยเรื่อง

พฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย √ ลงในช่อง □ หรือเติมข้อความลงใน.....ที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ
   - 1) ชาย
   - 2) หญิง

2. อายุ
   - 1) 18 - 25 ปี
   - 2) 26 - 35 ปี
   - 3) 36 - 45 ปี
   - 4) 46 - 55 ปี
   - 5) 56 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพการสมรส
   - 1) โสด
   - 2) สมรส
   - 3) หย่าร้าง/แยกกันอยู่
   - 4) หม้าย (คู่สมรสเสียชีวิต)

4. ระดับการศึกษา
   - 1) ประถมศึกษา
   - 2) มัยธมศึกษาตอนต้น
   - 3) มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช.
   - 4) อนุปริญญา / ปวส.
   - 5) ปริญญาตรี
   - 6) สูงกว่าปริญญาตรี (โปรดระบุ) .....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

5. อาชีพ

- 1) เกษตรกรรม
- 2) ค้าขาย
- 3) รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ
- 4) รับจ้าง
- 5) อื่นๆ (โปรดระบุ) .....

6. รายได้ต่อเดือน

- 1) ต่ำกว่า 5,000 บาท
- 2) 5,001 - 10,000 บาท
- 3) 10,001 - 15,000 บาท
- 4) 15,001 - 20,000 บาท
- 5) สูงกว่า 20,000 บาท

7. ท่านมีตำแหน่งใดในชุมชน

- 1) ผู้นำชุมชน/ประธานชุมชน
- 2) คณะกรรมการชุมชน
- 3) สมาชิกชุมชน
- 4) ไม่มีตำแหน่งใดๆ /ลูกบ้าน
- 5) ตำแหน่งอื่นๆ (โปรดระบุ).....

8. ท่านอาศัยอยู่ในชุมชนนี้มานานประมาณ

- 1) 1 - 5 ปี
- 2) 6 - 10 ปี
- 3) 11 - 15 ปี
- 4) 16 - 20 ปี
- 5) มากกว่า 20 ปี

9. ปัจจุบันท่านอาศัยอยู่ใน

- 1) บ้านของตนเอง
- 2) บ้านเช่า
- 3) หอพัก / อพาร์ทเมนท์
- 4) อื่นๆ (โปรดระบุ).....

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ ท่านคิดว่าปัจจัยต่อไปนี้มีผลให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

ข้อ	ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	<u>ด้านพฤติกรรมของประชาชน</u> ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม					
2	ประชาชนมีฐานะทางการเงินที่ดีหรือมีรายได้เพียงพอในการดำเนินชีวิตประจำวัน					
3	ประชาชนได้รับการยอมรับจากชุมชน/ เพื่อนบ้าน					
4	ประชาชนได้รับการตอบสนองในการแก้ไขปัญหาทุกครั้งเมื่อเกิดปัญหา					
5	ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินการพัฒนาของเทศบาลอย่างสม่ำเสมอ					
6	ประชาชนมีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ					
7	ประชาชนในชุมชนมีความรัก และสามัคคี ไม่ขัดแย้งกัน					
8	ประชาชนในชุมชนมีความพร้อม /ทักษะ / เวลาในการมีส่วนร่วมกับเทศบาล					
9	ประชาชนมีความกระตือรือร้นหรือความสนใจในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน					
10	ประชาชนได้รับบริการ/ผลประโยชน์ทางสังคม เช่นการประปา ไฟฟ้า ถนน ฯล					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
11	ประชาชนได้รับความรู้ และคำแนะนำในการประกอบอาชีพ					
12	<u>ด้านพฤติกรรมของผู้นำ</u> ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น					
13	ผู้นำชุมชนมีความสามารถในการติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานภายนอกชุมชน					
14	ผู้นำชุมชนมีความเป็นผู้นำที่สามารถจูงใจให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา					
15	ผู้นำชุมชนมีผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสมาชิกในชุมชนมีความพึงพอใจ					
16	ผู้นำชุมชนชี้นำให้สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน					
17	ผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนในชุมชน					
18	ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอแก่ประชาชน					
19	นายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลได้มาชักชวนขอให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลจัดขึ้น					
20	นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลจัดทำแผนโครงการต่างๆ ให้เป็นประโยชน์แก่ประชาชนแต่ละชุมชนอย่างยุติธรรม					
21	นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนแต่ละชุมชนได้					
22	นายกเทศมนตรีและสมาชิกเทศบาลมีวิสัยทัศน์ที่ดีมองการณ์ไกล					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	ปัจจัยด้านพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับความคิดเห็น				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
23	ผู้บริหารเทศบาลมีการบริหารงานที่โปร่งใส					
24	**<u>ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ</u>** เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความเป็นกันเองกับประชาชนในการมาติดต่อราชการเป็นอย่างดี					
25	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเข้ามาดูแล/ปฏิบัติงานในชุมชนของท่านอย่างสม่ำเสมอ					
26	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลสามารถดำเนินการตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของชุมชนได้อย่างถูกต้อง					
27	ประชาชนมีความไว้วางใจและเชื่อถือเจ้าหน้าที่ของเทศบาล					
28	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลปฏิบัติงานอย่างโปร่งใส ไม่มีการทุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้อง					
29	เจ้าหน้าที่ของรัฐ เข้ามากำกับ/ควบคุมการดำเนิน งานกิจการชุมชน					
30	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ความรู้ความเข้าใจอันดีกับประชาชน					
31	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชน อย่างเต็มใจ					
32	เจ้าหน้าที่ของเทศบาลมีความรู้ความสามารถในการทำงานร่วมกับประชาชนในชุมชน					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

คำชี้แจง โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับการมีส่วนร่วม ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้องในด้านต่างๆ ระดับใด

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
1	<u>ด้านการร่วมรับรู้</u> ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้านคมนาคม สาธารณูปโภคและสาธารณูปการของเทศบาล					
2	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการก่อสร้างปรับปรุงถนน ทางเท้าทางระบายน้ำ และสะพานของเทศบาล					
3	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริม อาชีพและเพิ่มรายได้ของเทศบาล					
4	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการฝึกอบรมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชนของเทศบาล					
5	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาล					
6	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวของเทศบาล					
7	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรค การปรับปรุงสุขาภิบาลอาหารของเทศบาล					
8	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารการให้บริการด้านสาธารณสุขของเทศบาล					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
9	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเพื่ออนุรักษ์และสืบสานประเพณีท้องถิ่นของเทศบาล					
10	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการส่งเสริมสวัสดิการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเทศบาล					
11	ท่านมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลข่าวสารในการบำบัดและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาล					
12	**<u>ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ</u>** ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาและความต้องการในการพัฒนาชุมชนของท่าน					
13	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นต่อการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ของเทศบาล					
14	ท่านมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น/วางแผนใน การจัดโครงการ/กิจกรรมเพื่อการพัฒนาของเทศบาล					
15	ท่านมีส่วนร่วมในการทำประชาคมเพื่อตัดสินใจแก้ไขปัญหาและความต้องการในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชน					
16	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจ เกี่ยวกับกิจกรรมการพัฒนาชุมชนของเทศบาล					
17	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจเลือกแนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหาของชุมชน					
18	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจอนุมัติโครงการ /กิจกรรมต่างๆ ของเทศบาล					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
19	ท่านมีส่วนร่วมตัดสินใจพัฒนาและแก้ไขปัญหาต่างๆ ของชุมชน					
20	<u>ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน</u> ท่านมีส่วนร่วมใช้แรงงานในการจัดทำแผนพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนน ท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน					
21	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนเงินส่วนตัว เพื่อพัฒนาด้านการคมนาคมของเทศบาล เช่น ก่อสร้างถนนท่อ/รางระบายน้ำ ก่อสร้างและปรับปรุงสะพาน					
22	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงานพัฒนาด้านการส่งเสริมอาชีพ ให้แก่ ประชาชน					
23	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปรับปรุงและพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวเพื่องานส่งเสริมการท่องเที่ยวในเขตเทศบาล					
24	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนการเป็นเครือข่ายป้องกันการระบาดของยาเสพติดในชุมชน					
25	ท่านมีส่วนร่วมป้องกันการระบาดของโรคติดต่อเช่น โรคไข้เลือดออก โรคพิษสุนัขบ้า					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
26	ท่านมีส่วนร่วมในกิจกรรมการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น เช่น ลอยกระทง สงกรานต์					
27	ท่านมีส่วนร่วมส่งเสริมสวัสดิการและนันทนาการในเขตเทศบาล เช่น การแข่งขันกีฬา / ดนตรีปรับปรุงลานกีฬานันทนาการ					
28	ท่านมีส่วนร่วมเป็นกรรมการรักษาความปลอดภัยในชุมชน (อพปร. /อสม.)					
29	ท่านมีส่วนร่วมเป็นอาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย					
30	ท่านมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาสถานที่และการให้บริการทางการศึกษาในชุมชน (โรงเรียน/ห้องสมุดประชาชน)					
31	ท่านมีส่วนร่วมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชน เช่น แม่น้ำ ลำคลอง					
32	ท่านมีส่วนร่วมรณรงค์ด้านสาธารณสุข เช่น ร่วมเดินรณรงค์ในวันเอดส์โรค/ป้องกันไข้เลือดออก					
33	ท่านมีส่วนร่วมบำบัดและกำจัดขยะมูลฝอยภายในชุมชนตามที่เทศบาลกำหนด					
34	ท่านมีส่วนร่วมสร้างจิตสำนึกในการเมาไม่ขับ					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์	ระดับการมีส่วนร่วม				
		5 มากที่สุด	4 มาก	3 ปานกลาง	2 น้อย	1 น้อยที่สุด
35	ท่านมีส่วนร่วมรักษาความสะอาดและความสวยงามในเขตเทศบาล					
36	ท่านมีส่วนร่วมดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง เช่น ไม่ปล่อยน้ำเน่าเสียลงแม่น้ำลำคลอง					
37	ท่านมีส่วนร่วมทำนุบำรุงศาสนสถานและกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน (วัด/โบสถ์/สุเหร่า)					
38	**<u>ด้านการติดตามและประเมินผล</u>** ท่านมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินโครงการ /กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลจากงบประมาณรายจ่ายประจำปี/รายจ่ายเพิ่มเติม					
39	ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลจากรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปี					
40	ท่านมีส่วนร่วมให้ข้อมูลข้อบกพร่องในการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนา ของเทศบาล					
41	ท่านมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการการติดตามและตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ/กิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาลตามหลัก ธรรมาภิบาล (โปร่งใส)					

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาตามแผนยุทธศาสตร์ เทศบาลเมืองสองพี่น้อง

คำชี้แจง กรุณาเขียนตอบปัญหาและอุปสรรคในการเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบพระคุณที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ภาคผนวก ข

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านพฤติกรรมของประชาชน				
A1	33.53	34.464	.598	.898
A2	33.90	38.576	.348	.908
A3	33.73	33.030	.747	.889
A4	33.80	33.131	.682	.893
A5	33.50	35.569	.589	.898
A6	33.57	31.909	.841	.883
A7	33.60	34.179	.673	.893
A8	33.63	35.413	.576	.899
A9	33.73	32.409	.675	.894
A10	33.20	35.476	.618	.897
A11	33.80	34.372	.705	.892
รวม				**.904**
ด้านพฤติกรรมของผู้นำ				
A12	40.77	38.806	.429	.920
A13	40.67	37.057	.663	.909
A14	40.83	36.351	.676	.908
A15	41.00	36.759	.784	.904
A16	40.97	36.999	.747	.905
A17	40.77	37.771	.653	.909
A18	41.03	36.792	.685	.908
A19	40.40	38.386	.636	.910
A20	40.43	37.151	.662	.909
A21	40.37	37.757	.687	.908
A22	40.30	37.390	.635	.910
A23	40.50	36.879	.702	.907
รวม				**.916**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Item-Total Statistics (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านพฤติกรรมของข้าราชการและพนักงานของภาครัฐ				
A24	28.73	25.306	.701	.914
A25	29.00	25.517	.674	.916
A26	29.07	22.823	.887	.901
A27	29.17	23.592	.862	.903
A28	29.27	23.857	.732	.913
A29	29.37	27.895	.324	.937
A30	29.10	24.714	.822	.907
A31	29.13	24.464	.853	.905
A32	29.03	25.137	.669	.916
รวม				**.922**
ด้านการร่วมรับรู้				
B1	32.33	44.989	.817	.927
B2	32.67	45.402	.731	.930
B3	32.57	44.185	.843	.925
B4	32.47	46.326	.744	.930
B5	32.80	46.097	.691	.932
B6	32.87	46.120	.809	.927
B7	32.50	48.672	.606	.935
B8	32.53	47.223	.673	.933
B9	32.33	46.161	.677	.933
B10	32.57	45.289	.823	.926
B11	32.70	48.769	.623	.935
รวม				**.936**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Item-Total Statistics (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านการร่วมคิดตัดสินใจ				
B12	20.93	31.720	.843	.957
B13	20.87	32.395	.854	.956
B14	20.93	32.754	.814	.958
B15	20.90	32.231	.805	.959
B16	20.80	30.303	.916	.952
B17	20.90	30.714	.931	.951
B18	20.90	32.231	.849	.956
B19	20.83	31.109	.811	.959
รวม				**.961**
ด้านการร่วมปฏิบัติการหรือดำเนินงาน				
B20	52.27	91.651	.682	.913
B21	52.67	94.575	.506	.918
B22	52.27	93.720	.619	.914
B23	52.20	93.476	.662	.913
B24	51.73	93.651	.695	.913
B25	51.57	90.530	.845	.909
B26	50.87	95.223	.547	.916
B27	51.23	93.909	.669	.913
B28	51.97	90.585	.797	.910
B29	52.13	90.947	.670	.913
B30	51.63	91.137	.654	.914
B31	51.50	96.534	.676	.914
B32	51.60	93.283	.687	.913
B33	51.40	102.248	.238	.922
B34	51.20	99.545	.392	.920
B35	51.23	97.289	.554	.916
B36	51.17	101.109	.283	.922
B37	51.27	97.375	.513	.917
รวม				**.919**

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Item-Total Statistics (ต่อ)

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ด้านการติดตามและประเมินผล				
B38	8.47	8.671	.821	.845
B39	8.13	8.878	.673	.903
B40	8.40	9.145	.775	.863
B41	8.40	8.593	.817	.847
รวม				**.895**

Cronbach's Alpha = .975

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

ชื่อ นางสาววัญญ์ชิสา แดงลมูล

ชื่อเล่น หญิก

เกิด วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2503

ที่อยู่ 69/1 ถนนโพธิ์อ้น-หวายสอ ตำบลสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

ตำแหน่งหน้าที่ ประธานสภาเทศบาลเมืองสองพี่น้อง

สถานที่ทำงาน เทศบาลเมืองสองพี่น้อง ตำบลสองพี่น้อง อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4	โรงเรียนวัดใหม่อัมพวัน (เทศบาล 3)
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-7	โรงเรียนอุภัยภาดาวิทยาลัย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3	โรงเรียนอุภัยภาดาวิทยาลัย
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6	โรงเรียนราชประชาสมาสัยรัชดาภิเษก
ปริญญาตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ปริญญาโท	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน

ลิขสิทธิ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์